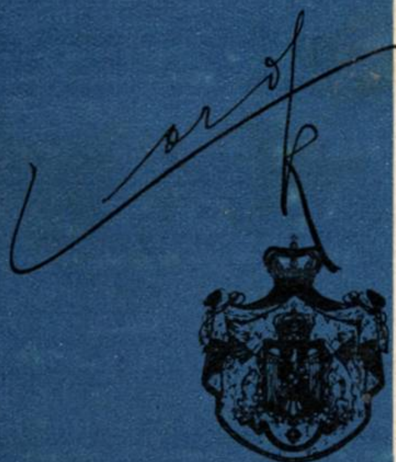
REALITATEA ilustrată

Eu cred in democraţie, in democraţia in inaltul înţeles al cuvântului. Sunt convins că o democraţie constructivă, care s'ar desfăşura in sens practic in Statul Român, ar contribui foarte mult la desvoltarea forţelor poporului.

1931

4 ANI DELA RESTAURARE

ANUL VIII No. 384

PREŢUL 10 LEI

Noutăţi din ţară

O mare vânătoare regală a avut loc săptămâna aceasta la Scrovişte. A fost invitată misiunea Belgiană aflătoare în ţară, d. prim-ministru G. Tătărescu şi câţiva din membrii guvernului. Fotografiile noastre au fost luate la vânătoare

(Foto Berman)

Săptămâna aceasta au avut loc în Capitală alegerile comunale. In fotografia noastră d. Al. Donescu, după alegere

Amiralul Heichachiro Togo, învingătorul de la Port Arthur şi de la bătălia navală de la Tsuschina din războiul ruso-japonez a murit în vârstă de 87 de ani acum câteva zile.

REALITATEA ILUSTRATĂ

Director: NIC. CONSTANTIN

Apare săptămânal în 32 pagini mari, cu un supliment gratuit de 48 pagini. Un exemplar 10 Lei

PREŢUL ABONAMENTULUI:

PE UN AN . . . . . 400 LEI

PE ŞASE LUNI . . . . . 200 „

PE TREI LUNI . . . . . 100 „

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Bucureşti Str. CONST. MILLE 5-7-9

TELEFON 3-84-30

Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adeverul" S. A

Inmormântarea doamnei Clotilda Mareşal Averescu

Săptămâna trecută a încetat din viaţă doamna Clotilda mareşal Averescu. Defuncta a activat mult pe tărâmul naţional şi filantropic. Iată de ce moartea ei a lăsat unanime regrete.

Fotografiile noastre au fost luate după încetarea din viaţă şi la înmormântarea marei românce.

Vedem astfel pe Mareşalul Averescu zdrobit de durere, acoperindu-şi lacrimile cu batista în faţa criptei descoperite; casa din Turnu-Severin, în care şi-a petrecut ultimele zile — înainte de a fi dusă la sanatoriu în Capitală — doamna mareşal Averescu; d. mareşal Averescu şi fiica în timpul slujbei religioase; doamna mareşal Averescu pe catafalc.

(Foto Berman)

CUVINTE *Regeşti*

ISTORIA celor din urmă patru ani ai vieţii româneşti se poate scri, întrebând multe feluri de documente. Greutatea cea mare a istoricului pentru timpurile foarte noui nu mai e lipsa, ci tocmai năvalnica bogăţie a izvoarelor.

O carte în care aş vrea să răsfoesc şi unde orice contimporan ar găsi atâta îndemn de meditaţie, ar fi o culegere a cuvântărilor ţinute de Regele Ţării la diferite prilejuri. Imi răsună încă în urechi cele mai proaspete cuvinte, dela deschiderea Săptămânii Cărţii şi dela inaugurarea localului înoit al Fundaţiei Culturale Principele Carol, cu rostirea lor plină de siguranţă şi de orizont. Iată un drum din fapt în fapt, la care Suveranul a fost martor şi a vorbit, drum prin istoria vremii, tras de cel dintâiu făuritor al ei.

Am înaintea mea câteva discursuri ale Regelui Carol I, volumul de cuvântări ale Regelui Ferdinand şi un mănunchiu de cincisprezece, douăzeci de vorbiri ale Regelui Carol II. Indrăznesc să le zic „vorbiri", pentrucă din toate sunt cele care au un vădit caracter de improvizaţie şi de scăpărare la ciocnirea cu o problemă. Celelalte pot fi nişte acte de Stat, chibzuite, în stil de cronici şi înalte, pe care simţi chemarea de evlavie, citindu-le, să le înconjuri, caligraf în genunchi, de litere iniţiale cu vulturi şi de împletituri de manuscrise bizantine. Acestea de dincoace, în schimb, au fost spuse într'adevăr ca să fie auzite şi păstrează în ele căldura glasului, care te urmăreşte, şi privirea albastră, care te-a săgetat, ascultându-le.

Nu mă gândesc atât la marile construcţii oratorice, din care cercetătorul poate desprinde concepţii de viaţă sau de guvernământ şi consideraţii de aşezare a materialului şi de meşteşug al cuceririi inimilor. Caut printre tăeturile din ziare şi reviste, dintr'un carton mereu în creştere, şi dau în întâiul rând de cuvântarea de investitură a episcopilor Huşilor şi Caransebeşului sau de cântecul de preamărire a Moldovei, când în toamna 1932 s'a sărbătorit la mânăstirea Bistriţa, 400 de ani dela moartea lui Alexandru-cel-Bun.

Imi sunt mai aproape şi mă mişcă mai mult celelalte, formulările scurte, făcute fără nici o pregătire şi plecând de-atâtea ori dela observaţia unui cuvântător, care premersese. La atâtea din ele am avut norocul să fiu de faţă. Cu o mică silinţă aduc îndărăt din trecut, cu toată viaţa de-atunci, împrejurările, lumea şi pe Vorbitor Insuş.

Ascultaţi! S'a făcut tăcere. Oratorii oficiali ai binevenirii au isprăvit. Toţi privesc înainte şi aşteaptă. Are să răspundă Regele.

N'are nici o hârtie în mână, cu textul sau chiar numai cu vreo însemnare. Se uită întâiu în jos, parcă ar căuta ceva. Apoi capul se ridică, puţin încruntat, şi întâile cuvinte răsună. Este la început o caracterizare a momentului. Tot ce adunaseră ceilalţi împrejur, amănunţit şi înflorat, se risipeşte şi rămâne numai această caracterizare, ca o fixare a unei teoreme într'o figură, cu o singură linie de lumină înaintea ascultătorilor. Privirea se apleacă din nou, dar poate că mai puţin în pământ, cât în Sine Insuş. Acum se aude părerea proprie despre eveniment, legătura personală cu el sau o înălţare de rosturi şi o hotărîre de faptă, care uşurează şi însenineaza. Câte odată o mişcare zguduită de braţ subliniază o convingere. Glasul se încălzeşte. Şi numai decât, un zâmbet sau o privire, care arată că Regele a vorbit. A fost tocmai ceeace trebuia spus, fără adaus de prisos şi fără prescurtări, care să lase loc presupunerilor şi interpretărilor.

Ne-ar trebui o carte care să pună la un loc toate aceste cuvinte, însoţite fiecare de două, trei rânduri de rechemare a faptului şi a atmosferei. Ea ar trebui să iasă într'o zi a Cărţii sau şi mai bine într'o zi de 8 Iunie, când Regele le este tuturor mai aproape şi făptura lui se ridică la orizont, prezentă şi covârşitoare. Fiecare pagină ar fi ca un comentar regesc la un fragment de istc e, în care s'ar putea descoperi atunci partea adusă de val ! anonim şi pecetea sau cârmuirea scurtă spre noui idealur a personalităţii creatoare.

Aş vedea-o într'ur format mic, pe hârtie groasă cu margini scămoşate şi cu litera iniţială roşie. Ar ajunge ca titlu: „Cuvinte regeşti", sub o coroană, plutitoare simbolic, de aur, peste cele spuse şi peste cele nespuse.

Emanoil Bucuţa

Aleşii „Realităţii Ilustrate" la concursul de dans au avut la Paris şi la Amsterdam o primire ca'n basme

Primirea la Paris. — Sosirea la Amsterdam. — Concursul.

După cum am anunţat în numărul trecut al revistei, aleşii noştri la concursul de dans organizat de Metro-Goldwyn au părăsit Capitala încă de Miercurea trecută la ora 5 dimineaţa, plecând cu avionul spre Paris. Au sosit cu bine acolo şi au fost primiţi la aerodrom de un reprezentant al societăţii Metro-Goldwyn, care i-a condus prin Paris.

A doua zi, aleşii noştri s'au întâlnit pe aerodromul „Le Bourget" din Paris cu reprezentanţii celorlalte ţări. Cu toţii s'au îmbarcat în avion, cu destinaţia Amsterdam.

Pe aerodromul din Amsterdam au avut o primire de veritabile vedete cinematografice. Flori, reporteri fotografi, ziarişti, interviewuri.

— „Nu-mi închipuiam niciodată că voiu trăi un vis atât de frumos" ne scrie într'o scrisoare d-ra Yvonne Demetriad.

Pe aerodrom, perechile au dansat un tur de onoare şi au fost filmate şi fotografiate. Fotografia este aceea pe care o publicăm în cadrul acestui articol. Perechea însemnată (x) este cea română.

Imediat după sosirea la Amsterdam a avut loc un mare banchet care a durat până la 4 jum. Perechile au vizitat într'un autobuz oraşul. Apoi s'au înapoiat la hotel unde li s'a pus la dispoziţie camerele cele mai luxoase. După trei zile de plimbări prin Amsterdam şi împrejurimi, a vut loc concursul. A fost o luptă din cele mai grele. Nu se ştia până la urmă care pereche va reuşi. Insfârşit, după o lungă deliberare, juriul a ales pe reprezentanţii Danemarcei.

Aleşii vor pleca la Hollywood unde vor fi primiţi de Joan Crawford.

Trimişii României au fost admirabil primiţi de consulul României la Amsterdam. A doua zi după concurs, au părăsit Amsterdamul îndreptându-se — tot cu avionul — spre Paris.

Aci au mai rămas trei zile tot pe cheltuiala revistei noastre. Inapoiaţi în Capitală şi-au manifestat din plin mulţumirea pentru minunata călătorie care le-a fost prilejuită de revista noastră.

REGELE

DESPRE Rege nu se poate începe vorba de cât strigând — „Trăiască Regele". pentru că el este expresia a tot ce avem mai înalt. In El sunt strânse aspirațiile nației peste care domnește. In El ne iubim pe noi, înălțimile din noi...
In ceasul acesta, al luptelor de descompunere, să fim fericiți că avem un rege, un monarh, regalitatea noastră constituțională.
S'a spus: „monarhia e o necesitate pentru foarte multe din țările contimporane. In necontenitele discordii lăuntrice, în furia luptelor de clasă, în cerințele teribile ale ceasurilor grele, trebue un simbol, un semn de raliare, un stegar. In nesiguranța de pe o zi pe alta a democrațiilor neorganizate încă, se impune o permanență. In Coroană ori ce popor se respectă pe el".
Unde monarhia e răsturnată vine haosul, ambiția nestăpâniților, descompunerea Statului. Țara e împiedicată în acțiunile ei de ridicare și de glorie.

Dante susține în „Della monarhia" că monarhia este cea mai proprie pentru a garanta fericirea lumii. Și el în vremea lui, o cerea sub forma ultimă, de imperiu.
Soarta poporului trebue pusă în mâna unui împărat. Impotriva feodalității care desfăcuse Italia în atâtea bucăți, imperiul era o salvare.
Pentru timpul acela, vederile lui Dante erau profund cutezătoare.
Cine poate să uite regalitatea biblică cu David și Solomon, regalitatea Romei, dar mai ales regii istoriei moderne în Franța, în Spania, în Anglia și Germania? Nu se poate privi opera regalității franceze decât cu uimire și cu admirație.
La noi Regele, altădată Voivod, e în instinct. Nu putem trăi fără El. Am fi ca o turmă rătăcită. Ne-ar lipsi puterea de raliare. N'am avea steag.
In Rege simțim avântul de a lupta, forța de a zidi.
El, ca un muzeu de pietăți, rezumă virtuțile noastre, pe care le călăuzește. E cea mai înaltă potență a puteri noastre. Un simbol.
Regalitatea noastră a dat regi străluciți. Ei au aurit paginile istoriei. Carol I și Ferdinand I au făcut din faptele și mormintele lor, eternități. Ziditori de fericire, ei au fost regii marilor drame ridicate ca în sufletul lui Ferdinand I, până la suferință de tragedie. Creatori ai Statului modern, ei sunt înfăptuitorii celor mai mari aspirații politice. Pe martirajul unuia, a cărui viață e un lanț de tragedii, se întemeiază România de azi.
Regele Carol al II-lea va fi și El o verigă de aur în lanțul scânteetor al regalității românești.
El a fost agitatorul masselor către cultură — un misionar și-un animator — și a rămas consecvent cu această credință că, un Stat dacă vrea să existe trebue să-și așeze temelia pe cultură.
El a dat cea mai frumoasă și adevărată definiție a culturii. Cultura nu e știință înmagazinată în creer ci „omenie, acțiune și conștiință creștină".
Sforțările Regelui tind la sporirea patrimoniului spiritual. Intr'o ședință a Academiei Române, Regele a spus: „Nu pot concepe că o țară poate să însemneze ceva, ori cât de mare ar fi puterea ei armată, dacă nu își sporește până la extrem patrimoniul ei intelectual".
Și în aceeaș ședință a deslușit însăși natura culturii noastre: „Cultura noastră nu trebue să fie numai un import, ci produsul acestui neam, sprijinit pe trecutul nostru și pe infinitele mijloace ale țării".
Acest discurs a deschis în negura de acum perspectiva unui colț de pătrunzătoare lumină și a pus în sufletele misionare o nobilă iluzie de lucru.
Preocupările accentuate și ferme ale Regelui Carol II, sunt preocupările de cultură, pentrucă cultura e leacul racilelor cari scufundă o nație și o țară.
Intr'această ipostază spirituală, Regele nostru e pe linia Cantemireștilor și Brâncovenilor.

Sufletul Regelui Carol II, în domnia lui de 4 ani, din nimic nu se desprinde mai răspicat și puternic ca din zilele răsvrătitorilor comuniști cari cereau recunoașterea comunismului și admiterea de Soviete în atelierele de Stat.
Atunci s'a ridicat vulcanic, drept, ca un fum de sacrificiu către cer, cu sonoritatea unui glas ieșit odinioară din flacăra unui rug biblic, — cuvântul Lui, cuvântul Regelui.
Niciodată un cuvânt n'a venit mai bine, mai potrivit, mai la timp, mai încărcat de putere și adevăr ca să surpe prejudecăți, rătăciri și intrigi și să țină pe poziția lui, sufletul românesc, ca acest cuvânt al Regelui nostru.
La lumina unei săptămâni de sânge, s'a văzut că țara era inundată de agenți provocatori cari sămănau — Regele a spus-o — fermenți de ură ca să recoltăm apoi mizerie și sânge.
După împotrivirea guvernului și ordinea de fier a sufletului nostru, a venit ca o uriașă forță de înviorare și potolire, cuvântul Regelui Carol II. Stropi de foc.
El a spus: „Aici sunt, aici rămân. Credincios până la moarte jurământului pe care l-am depus înaintea poporului meu".
Impotriva uneltirilor de revoltă și a microbilor anarhiei comuniste, Regele a strigat: „Până la ultima suflare a vieții mele mă voiu consacra fericirii României în ciuda dificultăților actuale. Am trecut printr'o încercare, ce ne-a îndurerat,

dar care nu a fost pentru noi o surpriză. Se încerca să se rupă în această parte a lumii, blocul Europei civilizate. Nereuşind acum, se poate să opereze mai târziu, în alt chip. Vreau să ştiţi că, nici la mine, nici la cei ce au sarcina de a conduce această ţară nu se va găsi nici un fel de slăbiciune faţă de făuritorii de turburări. Ordinea va fi păzită cu orice preţ. Orice s'ar întâmpla. Patria românească va triumfa".

Această declaraţie lămureşte tot străfundul sufletului regesc. Ea înviorează, dă nădejdi şi fortifică.

Pe această nădejde a certitudinei regale noi clădim cele mai frumoase şi mai nobile visuri româneşti.

1934.

Membrii societăţii române de „Hidrologie şi climatologie medicală" cari au plecat în escursiune în staţiunile balneare din Cehoslovacia în frunte cu d. general Vicol la Karslbad după banchetul oferit de comuna oraşului.

In comuna Voevodul Mihai au avut loc festivităţi naţionale organizate de domnişoara Cornelia Perini, învăţătoare, care a aranjat dansurile şi decorurile. In fotografia noastră vedem elevele înaintea executării unui dans

Iată cea mai tânără trupă de revistă din ţară: Stroe, Vasilache, Virginica Popescu, Florica Demion, Giovanni. Au recoltat mare succes la Constanţa şi dela 4—11 Iunie joacă la Ploeşti „Melodia Tinereţii".

Din toată lumea

Mrs. Herman Cron — pe care o vedem în fotografia de mai sus — a întreprins de curând o călătorie în regiunea Himalayei. O vedem printre indigeni şi elefanţi

Massaryk a fost ales pentru a treia oară preşedinte al Republicii Cehoslovace. In fotografia noastră îl vedem pe Massaryk la părăsirea localului primăriei

Primul-ministru al Angliei MacDonald a petrecut câteva zile la moşia lui din Lossiemouth. Fotografia noastră îl reprezintă în sânul familiei, împreună cu cea mai tânără nepoţică a lui

La Washington au început lucrările Capitolului care va fi sediul guvernului. Va fi o clădire monumentală după cum vedem în fotografia de mai jos

Regele Carol pe când era copil

Câteva anecdote din viața lui.—O vizită la muzeul militar.

DESPRE „micul principe Carol”, aproape fiecare bucureștean, mai bătrân, are amintiri. Cine nu l-a întâlnit pe trotuar, prin grădinile publice sau chiar în tramway! Uneori lua vre-un vagon la Cotroceni, sau la podul Sf. Elefterie, stând deobiceiu în picioare, pe platformă, — și plătind un bilet, ca orișicare pasager. Venea astfel până în strada Brezoianu; aci cobora și o lua pe jos până la palatul din Calea Victoriei, unde locuia regele Carol I-iu.
Bătrânul se bucura foarte mult, când îl vedea sosind pe neașteptate. Dealtfel nu se mira prea mult, căci el însuși avea obiceiul să umble pe jos, pe Calea Victoriei, prin grădina Cișmegiu și — în timpul expoziției jubiliare — prin Parcul Carol.
Intr'o zi îi dădu micului principe o sumă de bani, de altfel nu prea mare, ca să-și cumpere câte ceva. Fiind curios să știe cum întrebuințase nepotul său banii, ceru să vadă obiectele cumpărate.
Spre surprinderea lui, Suveranul constată că tânărul principe știuse, cu puțini bani, să facă importante cumpărături.
— „Bravo!” — îi spuse, plin de mândrie, foarte mulțumit de buna chibzuială și de simțul practic al nepotului său.
Dorind să afle prețul fiecărui obiect, în parte, rămase totuși nedumerit, deoarece cheltuiala întrecea cu mult suma de bani, pe care copilul o avusese la dispoziție.
— „Am rămas dator restul...” — explică acesta cu candoare.
— „Acuma văd că ești un adevărat român!!” — ar fi spus râzând regele.

Regele Ferdinand ca prinț moștenitor împreună cu fiul lui, actualul Rege Carol al II-lea

Regele Carol al II-lea ca elev la școala militară și împreună cu tatăl Lui, Prințul Ferdinand

CUM A INVĂȚAT SĂ CĂLĂREASCĂ

Eram soldat, de sentinelă la un post din curtea palatului de la Cotroceni.
De după un colț de clădire apăru prințul, pe acea vreme un copil de vre-o șase ani. Călărea un cal mic, pe care-l ținea de frâu un lacheu. Făcură astfel înconjurul curții, la pas, de câteva ori, trecând prin fața mea.
Admiram copilul, care avea o ținută splendidă de călăreț. De altfel, ascultător, era foarte atent la povețile ce-i se dădeau.
— „De ce ții calul de frâu?” — spuse principele la un moment dat adresându-se lacheului.
Asta mă cam plictisește... Doar nu-i nici o primejdie... Calul merge la pas... D-ta poți rămâne mai la o parte.. să te odihnești”
Convins, lacheul desfăcu cureaua, de care ținea calul.
In clipa următoare, principele dădu pinteni animalului.
— Apoi, nu ne-a fost așa vorba! Opriți! Alteță!!” — exclamă lacheul speriat.
Dar calul se și avântase în galop mare...
Lacheul cam burtos, începu să alerge gâfâind, chemând disperat în ajutor alți lachei.
Zadarnic! Călărețul sprinten tăiase curtea în diagonală și acum sbura pe poartă afară, peste câmp.
In urmă, un număr de lachei eșiră pe poartă alergând într'o cursă desperată.
Prințul, după ce făcu un ocol mare pe câmp, se întoarse râzând în curtea palatului, fără să-l fi putut ajunge nimeni.
Aci își opri brusc telegarul, așteptând cu mâna în șold. Toți lacheii, asudați și roșii la față îl înconjurară, deconcertați, de abia ținându-și răsuflarea.
— Ei! ce v'ați speriat așa? V'am arătat că știu să călăresc, ca să nu mai ție nimeni, zadarnic calul de frâu!...”
A doua zi, mă aflam în tabăra dela Cotroceni a reg. VI „Mihai Viteazu”. Era anunțată inspecția „principelui moștenitor” Ferdinand. Acesta sosi într'o caleașcă, împreună cu „principesa moștenitoare” Maria și micul principe Carol.
Intru întâmpinare eșiseră la un podeț al taberei, colonelul Boerescu, comandantul regimentului, însoțit de ofițerii superiori. Deodată, înainte de a se opri caleașca, micul principe sări sprinten jos din trăsură și alergând spre colonel îi strigă:

— D-ta știi să te urci într'un pom?... Eu știu...”
Și fără să mai aștepte vre-un răspuns, înainte ca principele Ferdinand și principesa Maria să fi avut timpul de a trece podețul, sau să-l fi putut opri cineva, mica Alteță se și afla în vârful unui copac al aleii.

Colonelul și ofițerii stăteau acum smirna, cu mâna la chipiu, uitându-se când la perechea princiară moștenitoare când la Alteța din vârful copacului.

PRINCIPELE CAROL FILATELIST

Mi-l mai aduc aminte pe principele Carol și ca filatelist. Crescuse mai mare și vizita palatul poștelor.
Se uitase la diferitele mașini din ateliere, ceruse multe explicații și încercase să lucreze cu unele unelte.
Dar mai cu seamă l-au interesat mărcile poștale. Cunoștea mărcile diferitelor țări vechi și noi, colecțiile celebre, știa să aprecieze mărcile rare și a avut o adevărată bucurie când directorul poștei, depe atunci, i-a făcut cadou un album cu mărci poștale.

IN PEȚIT!

Un ofițer, care a făcut războiul ne povestește următoarele:
— Prin Decembrie 1917, în calitate de ofițer de rezervă, eram găzduit de un ofițer rus, ce comanda o unitate la Tulucești, lângă Galați.
Aflasem că ministrul nostru Diamandi, de la Petersburg pusese la cale o căsătorie între tânărul prinț și una dintre fiicele nefericite ale Țarului...
Reprezentantul nostru din Capitala Rusiei le vedea toate în roz și prin rapoartele lui — cu totul nepotrivite momentului — convinsese pe primul ministru Ionel Brătianu să vie cu principele Carol pe malul Nevei...
Il informasem cu veselie pe ofițerul rus, — care vorbia puțin franțuzește — că „ne vom înrudi”.
— Are poate, norocul una din fiicele țarului să scape... Dar mai degrabă, cred, că nu se mai întoarce nici prințul de acolo... Ministrul d-voastre Diamandi e un mare naiv!”
Mă uitam nedumerit la ofițerul rus, care mi se părea un halucinat, dacă nu chiar un nebun.
— D-ta nu știi ce vulcan clocotește acolo! Și e de mirare... Pricina e că românii nu știu rusește, iar noi nu știm românește... De aceea „nu află bărbatul ce știe tot satul. Stăm în mijlocul d-voastre și nu aflați nimic de la noi...”
N'am voit să-l cred și n'aș fi ad-

Principele Carol, elev al școlii militare; Principele Carol cu Regina Maria; Regele Ferdinand, Regina Maria și Prințul Carol

mis în ruptul capului că poliţia de siguranţă a statului, şi guvernul ţării noastre sunt atât de insuficient informate.
Totuşi peste câteva săptămâni, după întâlnirea mea cu ofiţerul citat mai sus, a isbucnit revoluţia rusă...

VITRINA DE LA MUZEUL MILITAR

Pentru cei ce voesc să se documenteze cu privire la copilăria regelui Carol al II-lea, desigur că sunt preţioase amintirile, pe cari le-ar avea profesorii lui, cari mai trăesc încă.
Foarte interesantă este şi vitrina de la et. I-iu a *Muzeului Militar*, unde sunt expuse uniformele purtate de actualul rege pe la începutul veacului...
Este o uniformă micuţă de soldat fruntaş, cu tunică roşie, o capelă purtând cifra 4 a regimentului de roşiori respectiv, şi mantaua cu nasturi lucitori şi galonul de lână al fruntaşului.
Se mai vede o uniformă minusculă de caporal, cu o pălărioară de vânător, purtată de „principele Carol", pe când făcea parte din reg. I de Vânători.
Mai sunt expuse rufele din micul echipament, raniţa şi cartuşierele din marele echipament purtate de „principele Carol soldat" şi apoi de „principele Carol caporal".
Este de notat că aceste uniforme precum şi obiectele de mic şi mare echipament, sunt confecţionate toate din pânză şi stofă cazonă, adică din acelea ce purtau soldaţii de front pe vremuri.
Mai sunt de văzut fotografii din copilăria regelui precum şi o machetă colorată în mărime naturală a „principelui Carol" în uniformă de elev a liceului militar din Iaşi.
Cei ce vizitează Muzeul militar, să nu neglijeze a vedea şi cele două aeroplane expuse în sala de jos, aeroplane cari au adus la Bucureşti pe regele Carol al II-lea.

aspecte din viaţa de prinţ a actualului Rege

RODICA

Peste câteva zile vor fi aduse de la Palat, şi expuse la Muzeul Militar: *combinezonul de aviator*, cu care a sosit regele Carol al II-lea în ţară, precum şi *ulciorul de apă*, cu care o ţărancă l-a întâmpinat voioasă pe Vodă, atunci când pasărea văzduhului, venind din depărtare, s'a pogorât, pentru prima dată pe pământ romănesc.

Purtând cofiţa cu apă rece
Pe ai sei umeri rotunjori
Juna Rodică voioasă trece
Pe lângă junii semănători.

Regele a zărit-o pe Rodica pentru întâia dată la *Vadul Crişului*. De atunci localitatea a fost botezată *„Vadul lui Carol al II-lea"*.

ALEX. F. MIHAIL

VODA CAROL II
ŞI NEVOIAŞII

PRIN zloata uliţii Nae al Liţei, dincolo de şina drumului de fier ce taie calea Rahovei mai sus de fabrica Bragadiru, înainta în Noembrie 1930 cu opintiri grele, un automobil închis, stropşind mai la zece metri noroiul, ce forma băltoace prin gropi şi adâncituri. Locatarii, nedumeriţi de această vizită boierească, cum spuneau ei, ieşeau din coşmeli, căscând ochii cât pruna şi întrebându-se unii pe alţii despre vizitatorii cei mari, ce onorau cu prezenţa lor, noroiul şi băltoacele. La un colţ automobilul se opri lângă o dărăpănătură, gata s'o ia la vale. Un ins îmbrăcat într'o haină de piele lungă până la genunchi, scobori şi intră urmat de alţi doi, pe uşa scundă a căsuţei. O femeie nevoiaşă cu faţa suptă, părul caier în vârful capului, strângând un copilaş la sân, se arătă în lumina pirpirie a unei lămpi lipită cu hârtie de jurnal.

— Săru'mâna dom' Comisar, pă Ionică Lulea îl căutaţi? Stă la mine cu pat mobilat, dar n'a mai venit pe-acasă de freo şase zile, săru' mâna dom' Comisar.

Vodă zâmbeşte în colţul stâng al buzelor.

— Să ne iertaţi, doamnă, dar nu am venit pentru chiriaşul dv. Suntem de la Casa M. S. Regelui Carol II şi v'aducem un mic ajutor din partea Majestăţii Sale.

Un Aghiotant scoate un plic sigilat din buzunar, se uită la numele scris pe el şi citeşte silabisind:

— Smaranda lui Niţu al Frusinei, văduvă cu cinci copii.

Femeia rămase înmărmurită, dar se repede cu mâna întinsă la plic.

— Dar de unde m'o fi cunoscând aide Majestatea Sa? Tiii! Asta este de la Ana lui Chiaburu care are un frate gardist la poliţie... Ăla e, că mi-a spus ea că stă bine cu un alt gardist ce face serviciul la Palatul Regelui...

M. Sa râde încântat. Ia din mâna Aghiotantului plicul cu bani şi i-l dă femeiei.

— Ai 3000 de lei, dar ai şi cinci copii; imparte-ţi banii în aşa chip, încât să-i ai cât mai mult timp şi cât mai bine folosiţi. Noi, o să mai avem grije de dumneata. Să vii la noi când ai nevoie să-ţi duci copiii la şcoală. Să ai grije de ei şi să nu-i laşi fără învăţătură, că e rău şi greu... Rămâi sănătoasă.

Automobilul o porneşte din nou, legănându-se greoi pe arcuri. Dar n'a făcut zece paşi şi se opreşte din nou. De astă dată înaintea unei căsuţe vechi, dar îngrijită şi cârpăcită cu tot felul de scânduri şi scândurele, fierotenii şi tinichele ruginite. M. Sa intră într'un antreu gol, lipsit de geamuri, dar dres cu tot felul de cartoane, printre care se văd mai des vechile inscripţii ale şi mai vechilor cutii de zahăr — zahăr cubic de 5 kilograme. Un omuleţ cu părul alb, îmbrăcat într'un surtuc ros şi peticit, ca să-şi mai încălzească mădularele din frigul casei, apare demn înaintea oaspeţilor.

M. Sa îl întreabă cu vădit respect:

— Domnul Profesor pensionar S...?

— In persoană, domnul meu. Cu ce vă pot fi de folos?

— Suntem de la Casa M. Sale Regelui Carol II, care bine-voieşte să vă trimeată un mic ajutor bănesc pentru timpul greu al iernii.

Profesorul rămâne cu privirea fixă câteva secunde, în care timp lacrămile isvorăsc în colţul genelor rare. Se îndreaptă către M. Sa şi se prăbuşeşte în genunchi cu capul plecat, strigând ca pentru sine:

— Măria Ta, ştiam că nu laşi pe nevrednicii Tăi robi să piară nesocotinţa unora şi răutatea altora. Şi tot aşa cum Magii s'au c. lăuzit de o stea pentru binele omenirii, tot aşa şi Regele nostru, a. tuturor românilor, se călăuzeşte de bunătate pentru binele unui popor ajuns la răscrucea vieţii. Mărire Ţie Doamne şi ajută-L pre El căci noi suntem păcătoşi şi nemernici.

Profesorul se ridică închinându-se rar şi cucernic. Vodă mişcat îi întinse plicul cu bani şi plecă iute, strângând pleoapele.

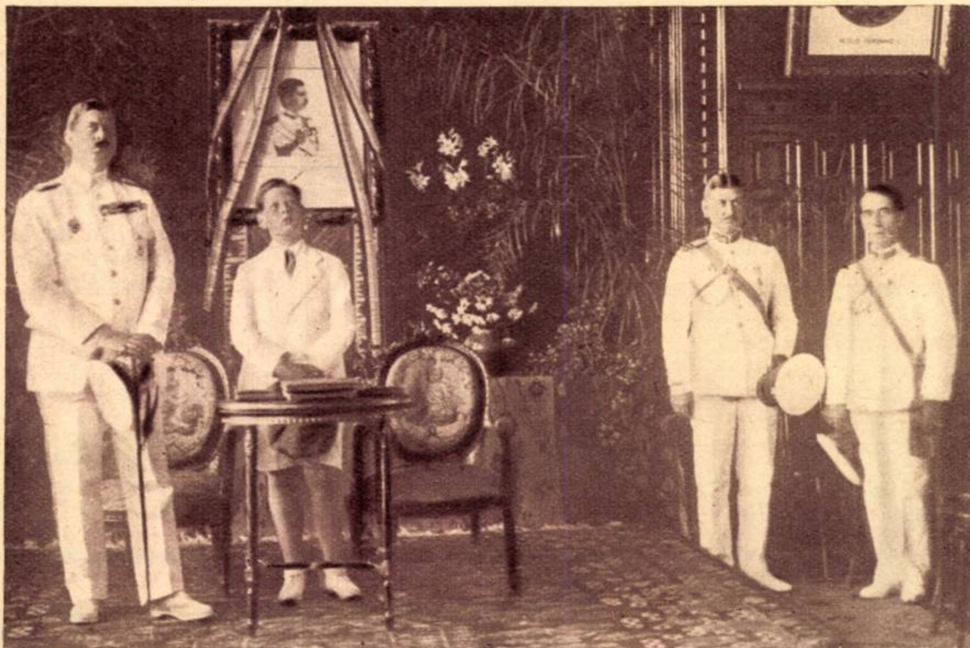
După câteva cotituri, automobilul se abate lângă o portiţă îngustă prinsă bine în balamale şi încuiată pe dinăuntru, ferecată. Aghiotantul bate. Un dulău sare chelălăind în lanţ. Un pici iese desculţ pe-o uşiţă băgată jumătate în pământ.

M. Sa râde cu haz. Lui îi plac mult copiii. Îl vede parcă pe al Său. Piciul e vioiu şi vorbeşte curagios.

— Bunicuţa nu-i acasă!

— Dar unde-i puiule?

— S'a dus la băcănie să cumpere o sticlă de lampă.

Regele Carol al II-lea la palatul funcţionarilor publici ascultând doleanţele îndreptăţite ale slujbaşilor...

... şi la o vânătoare ascultând jalba unui veteran şi ajutându-l apoi să scape de mizeria bătrâneţelor.

— Dar pe tine cum te cheamă?
— Nicu, săru'mâna.
— Inveţi la şcoală?
— Da! Sunt într'a I-a primară.
Intre timp din stânga venia o femee majestoasă, ce se vedea că fusese pe vremuri frumoasă şi distinsă, şi cu oarecare educaţie superioară. Rochia deşi veche, îi prindea trupul minunat, care îi da un aer nobil şi demn.
Se închină reverenţios în faţa musafirilor, spuse ceva lui Nicuşor, care se apropie de portiţă şi trase din greu un ivăr mare de ferecare.
— Poftiţi domnii mei în adăpostul meu. Palatele uneori se schimbă în bordeie şi bordeiele în palate... Doar sufletul rămâne şi educaţia părinţilor...
M. Sa zâmbeşte satisfăcut. Intră, plecat, într'o odăiţă primitoare, plăcută şi patriarhală.
— Doamnă, suntem de la Casa M. Sale Regelui Carol II şi vă rog să ne permiteţi a vă înmâna un mic ajutor pentru greul iernei.
Femeia pare că nu înţelege.
— Poate că aţi greşit adresa, domnii mei?
— Nu credem doamnă. Nu sunteţi dv. artista celebră pe vremuri doamna B.?
Chipul brăzdat de cutele amărăciunei se înseninează; capul se înalţă uşor, aplecându-se puţin pe spate, umerii se trag înapoi, statura devine majestoasă. Işi împreună mâinile în semn de rugă şi ridică ochii către Divinitate.
— Doamne! Doamne! Ţi-ai mai adus aminte şi de mine păcătoasa!
Mâinile împreunate din rugă se abat peste braţul care întinde plicul cu bani.
— Spuneţi Regelui Vostru, că, sărăcia-i o şcoală care te învaţă să cunoşti Omul. Il ştiam Rege, şi-L văd şi Om.
.....
— Cei trei nepoţi pe care-i cresc, orfani de mamă şi de tată, vor fi crescuţi pentru El şi 'n dragostea Lui şi-a fiului Său iubit. Dumnezeu să-I ocrotească.

*

Svâcnind a oboseală, după multe drumuri, automobilul Regal, mai saltă odată prin gropile din Nae al Liţei şi intră triumfător pe caldarâmul neted al căiei Rahova. Motorul bate satisfăcut. La bariera drumului de fier un mănunchi de oameni se sbat să scoale o mârţoagă căzută din ham, care nu mai poate altceva decât să-şi rotească ochii blajini peste grupul de oameni, zicându-le cu privirile — nu mai pot! nu mai pot! Automobilul Regal se opreşte. Aghiotantul sare iute şi se îndreaptă către căruţaş, un moşneag cu şorţul făcut din sac, pieptar din flanelă cârpit cu bucăţi de barchet multicolor şi căciulă roasă şi desfundată. Trimisul Regal s'a oprit, s'a uitat, se întoarce şi raportează M. Sale cele văzute. Vodă scoate un plic din buzunar, îl lipeşte, şi-l dă Aghiotantului. Moşneagul învârtia nuiaua de zor în mână şi-şi muta căciula a pagubă, când pe frunte, când pe ceafă. Trimesul Regal se apropie de el.
— Dar ţi-e cam bătrân căluţul moşule? Nu crezi că s'ar mai putea odihni?
— D'apoi şi eu's bătrân, domnule ofiţer şi nu mă mai odihnesc deloc. Muncim ca să trăim. Dacă n'am alt căluţ ce să fac? Şi eu bătrân şi el bătrân, ne trudim cum putem pentru o biată pâine.
— Moşule, uite ce este. Eu sunt de la Casa Majestăţii Sale Regele Carol II, şi-ţi voiu da bani ca să-ţi cumperi un alt căluţ.
Ii întinse plicul.
— Ai aci 5000 de lei, i-ai şi Dumnezeu să-ţi ajute.
Moşul se uită la Aghiotant, se uită la plic, se uită la cal. Grupul de oameni îl îndemnă să prindă curaj. Moşul, prudent, întrebă în şoapte:
— Dar Vodă ştie de bani?
— Sigur moşule, El ţi i-a pus în plic.
— Dar are piceţii Domneşti?
— Da moşule, uite-le aici.
— Dar eu trebue să dau ţidulă de primire?
— Nu moşule, ia-i şi fii sănătos.
— Dar dacă m'apucă cineva de ţidulă de primire?
— Ii arăţi pecetia Regală de pe plic şi gata socoteala.
— Deee... gata, gata, dar cu banii nu-i de joacă!
Oamenii din jur râd. Un institutor iese din rându lor, se recomandă Aghiotantului, spune că-l cunoaşte pe moşneguţ şi-l roagă să-i încredinţeze lui banii ca să-i cumpere un cal bătrânului. Moşul se uită cam neîncrezător în amândouă părţile.
— Fie ş'aşa! Ne cunoaştem bine cu domnul învăţător; îl ştiu de când era numai de-o şchioapă şi juca poarca pe maidanul lui Ciupitu. Darrr, să dea d-lui ţidulă de primire.
Institutorul ia banii, mulţumeşte Aghiotantului, care se îndreaptă spre maşină. Automobilul Regal porneşte. Oamenii care văzuseră Drapelul Regal la maşină pornesc şi ei în urale. Moşul se ia după maşină cu căciula în mână, face câţiva paşi, apoi se opreşte. Se întoarce înapoi la grupul de oameni.
— Dar bine oameni buni, de ce nu mi-aţi spus că erea şi Vodă înăuntru că nu mă mai codeam de fel. O să râdă Vodă de mine şi mă fac de basmu 'n mahala...

LOCOT. PAUL EPUREANU

1916-1919

DOI PRIETENI

de CAROL Principe al României

Săptămâna aceasta s'a dezvelit monumentul comemorativ ridicat in memoria marelui erou pilot Aurel Vlaicu. Este interesant să publicăm cu acest prilej articolul de mai jos scris de Regele Carol pe când era principe.

Pe câmpul de luptă ars de soare, se vede aşezată una din acele păsări măestre făurite de mâna omului. Indreptându-mă spre ea, văd doi tineri, înalţi şi subţiri, duşi de focul aceluiaş ideal.

Mă apropii şi mă întind la vorbă cu ei. Nici o şovăire în glasul făuritorului, nici o licărire de îndoială în vocea prietenului său. Ii cunoşteam bine pe amândoi: unul, inventatorul, e Aurel Vlaicu: celălalt, prietenul său S-Lt. Negel.

Astăzi, pentru întâia dată trebue încercată acea pasăre de beţe şi pânză, deabia eşită din mâna clăditorului. Suntem câţiva cunoscuţi împrejurul lui Vlaicu. Ne apropiem şi privim cu mirare înspre jucăria atât de şubredă. Mai ales enormele elice de aluminium deşteaptă mirarea noastră.

El ne povesteşte, parcă ar fi o lecţie învăţată pe de rost, toate foloasele aparatului său şi nespusa lui superioritate faţă de acele care au şi sburat, — mai ales faţă de aeroplanul lui Blériot.

Nu ştiu de ce. dar avea o ciudă nespusă pe acesta, şi ori de câte ori vorbiam despre aviaţie, critica pe Blériot. Această ciudă e un lucru de căpetenie în cariera lui Vlaicu: o fi fost gelozie, o fi fost o ură de instinct împotriva omului care a reuşit înaintea lui, — nu ştiu — şi'mi va rămânea veşnic o taină nepătrunsă.

După multă vorbă, Vlaicu se hotărăşte să se urce în aparat. Mecanicul învârteşte de enormele elice şi motorul, sufletul întregei maşini, porneşte.

Il văd pe aviator ridicând mâna, iar cei ce ţineau aparatul îi dau drumul; pasărea se asvârle înainte.

După două, trei încercări, vedem aeroplanul înălţându-se niţel: întâi roţile dinainte, pe urmă cea dinapoi şi ciudata dihanie pluteşte. Dar nu fu nici o clipă şi se sdrobi de pământ.

Astfel se înfăptui pentru prima dată visul lui Vlaicu: dar prima înfăptuire a fost şi prima prăbuşire.

Il înconjurăm cu toţii şi-l felicităm. El se uită cu milă la sfărămăturile pasărei şi face laconica observaţie:

„De, aşa s'o întâmplat"!

Fotografiile din această pagină il reprezintă pe actualul Rege ca prinţ moştenitor. După cum se vede, uniforma preferată era aceia de cercetaş.

*

Acest prim zbor avu loc în vara anului 1910.

Făcusem cunoştinţa lui Vlaicu în toamna anului 1909, chiar în ziua în care Blériot trebuia să sboare la Băneasa.

Om modest, dar foarte convins de superioritatea invenţiei sale, Vlaicu venise cu modele făcute de el.

Aeroplanul lui arăta o imaginaţie cât se poate de rodnică, era de o ingeniozitate fără pereche.

Experienţa de care se fălea el mai ales, era următoarea: dădea drumul modelului cu capul în jos, iar aparatul se întorcea în zbor şi se aşeza uşurel pe roate.

Frunzele cădeau duse de vânt în acea frumoasă zi de toamnă: nu credeam nici eu, nici el desigur, că puţini ani după aceea, va cădea şi el ca o frunză, ucis de însăşi jucăria sa.

*

Trecu vreme şi faima lui Vlaicu creştea, dar creştea şi râvna împrejurul său.

L-am văzut adesea în acea vreme. De câte ori, în zarea pătată parcă de sângele unui uriaş, n'am văzut pasărea măiastră străbătând văzduhul.

Părea de departe o albină uriaşă şi zumzetul motorului întărea şi mai mult această iluzie.

Il văd, parcă ar fi fost eri, urcându-se în şubreda lui maşină cu spaimă, dar cu încăpăţânarea ce-i dădea nădejdea biruinţei.

Pleca cu teamă, dar îndată ce se simţia plutind pe aripele-i de pânză, parcă toată spaima îl părăsia. Acolo sus, sorbind aerul curat, departe de răutatea lumei, devenia un alt om: jos pe pământ era un fricos şi un încăpăţânat; sus în văzduh devenia un viteaz şi un geniu.

Pleca după multă şovăire, adesea lua ce numia el „coraj" înainte de a se urca, şi atunci nimeni nu putea să-l o-

prească de a face cele mai nevăzute nebunii.
Pleca fără a ști unde se duce, sau ce are să facă, și deci de cele mai multe ori, când pornia într'un sbor mai lung, pierdea drumul.
Ii era mai teamă de aparat decât de moarte; și de aceea, n'a voit în ruptul capului să lase un pilot mai învățat să-i încerce pasărea.
L-am văzut într'o zi plângând, fiindcă aeroplanului i se rupsese o roată.
N'avea încredere decât în prietenul său Negel, dar acestuia timpul neîngăduindu-i să învețe, nu-l putea ajuta.
Mai pe urmă, când deveni și el aviator, a fost prea târziu, căci nemiloasa moarte i-a răpit pe amândoi, înainte de a fi putut lucra cot la cot.

*

Cu astfel de îndrăzneți și în împrejurări de acest soiu, înfloria aviația la noi.
Succesele cele mai mari din țară și străinătate le avusese Blériot. Vlaicu se hotărîse să se măsoare cu el și pleacă la Viena. Aci a trebuit să simtă cea mai mare mândrie: „La mouche folle", cum îl porecliseră aviatorii francezi, făcea minuni.
Virajurile lui nebune, atât de cunoscute nouă, înspăimântau lumea deacolo.
Izbânda lui fu desăvârșită în ziua în care reuși să-și bată rivalul. Bucuria lui era de nespus, și, cât a mai trăit, a fost veșnic legănat de amintirea acestei biruințe.

*

In acest timp se pregătia noul său pilot Negel; își văzuse visul cu ochii. După mai multe greutăți, reușise să intre la aviația militară.
Băiatul acesta, tânăr plin de viață, având o frumoasă carieră militară înaintea lui, era dus de un singur vis: să sboare, să facă ceva pentru aviație.

*

Ultima dată când l-am văzut pe Vlaicu, a fost în campania din 1913. Venise la Corabia, ca să treacă peste trupele ce treceau Dunărea.
Sosise dimineața, iar seara pe când zarea era însângerată de astrul zilei, porni din miriște și se înălță peste bătrânul fluviu. Ajuns deasupra podului începu o serie de nemaipomenite virajuri parcă'și dădea maximul pentru a mulțumi pe flăcăii care duceau departe renumele neamului.
Pe urmă se întoarse la cuib și de atunci nu l-am mai văzut. S'a stins pentru veșnicie din ochii mei, dar în mintea mea și între acele nimicuri din care e făcută viața de toate zilele, a lăsat un gol de neumplut.
In zilele frumoase de vară, parcă lipsește ceva decând „La Mouche folle" nu'și mai face sborurile pe deasupra Bucureștilor.

*

Toamna sosi cu pași repezi, în munți pomii începură a îngălbeni. Șoseaua plină de praf se întindea ca o nesfârșită panglică, dealungul văiei Prahova.
Sus, în văzduhul liniștit, plutia neprihănit un aeroplan. Deodată se întâmplă ceva groaznic; pasărea, fără voia zburătorului, se apleacă înspre pământ.
Cu toate sforțările omului, nu fu chip s'o îndrepteze și căzu repede, tot mai repede până ce se auzi un sgomot surd și totul se sfărâmă în bucăți.
S'a stins visul atât de frumos, Vlaicu nu mai e! Biata jucărie atât de șubredă, lucrată cu atâta trudă zăcea ca o grămadă de bețe și pânză, stropită de însuș sângele clăditorului.
Intinsele aripi cari cu o clipă înainte îl purtau înspre înfăptuirea idealului său, îl acopereau ca un giulgiu. Zdrobit e visul, zdrobit e și visătorul.
Ce se întâmplase? Se rupsese o sârmă dela cârma de adâncime. Dacă firul acesta ar fi ținut încă un ceas măcar, visul cel mare al lui Vlaicu ar fi fost înfăptuit.
El ne-ar fi arătat că se pot trece Carpații.

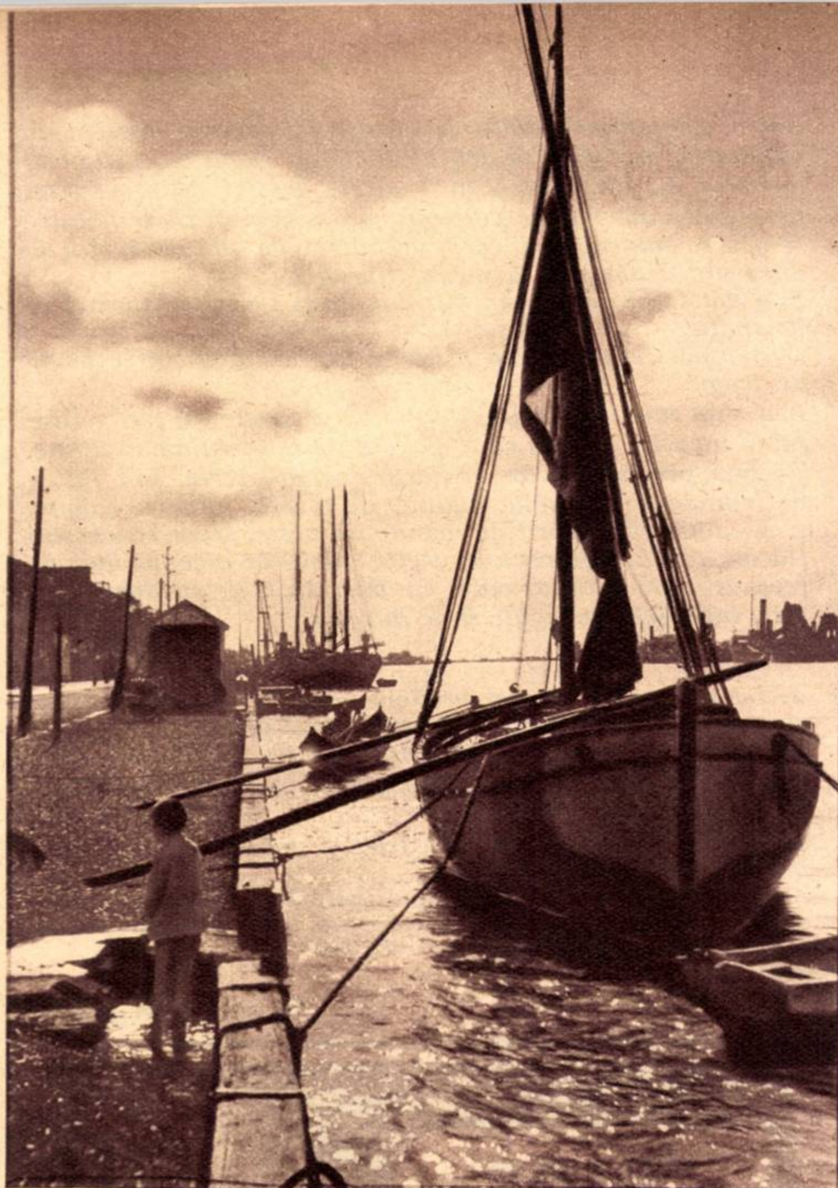
*

In acest timp Negel se pregătia să ducă mai departe visul prietenului.
Intr'o bună dimineață bătuse recordul de înălțime, iar seara căzuse și el jertfă idealului său.
Acolo, pe câmpul cetății ce văzuse strălucirea noastră de odinioară, mergând să dea ajutor unui camarad, și-a găsit moartea de adevărat erou. Cauzele acestei nenorociri nu ne privesc, dar ceeace putem învăța e că și în zilele noastre se găsesc oameni cari, ca în vremurile de altă dată, știu să ducă un ideal până la jertfa supremă.
Și-a dat totul pentru un vis, dar visul l-a răpit, tocmai la început.
Vestea acestei morți am primit-o într'un mod cât se poate de tragic.
Era ziua mea; eram în străinătate, departe de țară. Răsfoind un ziar, citisem că Negel bătuse recordul de înălțime. Tocmai pregătisem toc și hârtie, ca să-i scriu, să-l felicit de frumoasa-i isbândă. Inainte de a scri, întorsei pagina și deodată fui doborît de nemiloasa veste. Moartea acestui flăcău, răpit în floarea tinereței, când un început atât de frumos proorocia un viitor ne mai văzut de strălucit, are ceva îndeosebi de tragic și de dureros.

*

Astfel s'au stins cei doi prieteni cari, în scurtul lor sbor spre ideal, au stat neclintiți unul lângă altul.
Prin moartea lui Vlaicu și a lui Negel am pierdut doi eroi, care trebuiau să ducă departe peste hotare falnicul nume de Român.
Au trăit ei clipa de fală, am trăit și noi clipa de nespusă mândrie, privindu-i.
Amintirea lor va rămâne veșnic neștirbită din mintea noastră. Cu sângele lor curat au scris cele mai glorioase pagini ale istoriei aviației române.

CAROL
1916 — Principe al României

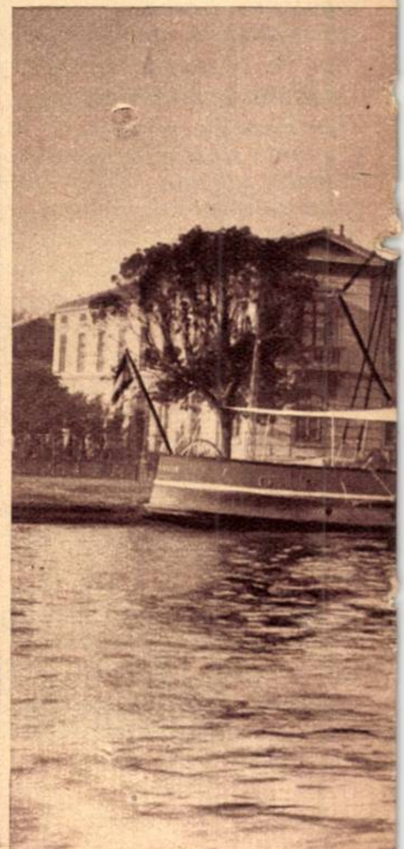
CA unul ce proclam de ani întâietatea Deltei în concursul regiunilor ţării, captivante prin seducţiunea unui peisaj indiferent cum situat geografic — am plăcerea să constat treptata adeziune a amatorilor şi crescândul lor număr. Drumul spre întreita gură danubiană, a început să fie frecventat intens, reuşind să atragă şi pe acei — cari de dragul unui snobism devenit predilecţie — preferau confortul staţiunilor de munte cu casino şi dancing, chiar în restrânsul interval al weekend-ului.
Reproşul adresat Dunării că e o mare „consumatoare de timp", că surprizele ei lente nu corespund aşteptării, s'a dovedit arbitrar. Şi pe bună dreptate: era formulat „a priori" de neiniţiaţi, şi poate vina acestui reproş rezidă şi în lipsa de informaţie, care în primul rând ar fi trebuit să preocupe factorii interesaţi, asociaţiile turistice, societăţile de navigaţie, etc.
Acum câţiva ani când pomeniai de Sulina, zâmbetul sau ridicarea din umeri, erau răspunsurile fireşti.
— Nu-i nici o pagubă dacă n'o cunoaşteţi, replicau scepticii salonarzi, pentru cari peisajul trebue să îndeplinească stricte condiţiuni decorative, potrivit manualului excursionistului estet. E un drum de ispăşire, ziceau. Şapte ore cu vaporul dela Galaţi încolo, zece ore înapoi, constitue o deplasare pe care n'o recomandăm decât acelora ce nu se despart niciodată de biblie! Incă nu s'a găsit mijlocul să ucizi timpul pe coverta unui vas dunărean!"
I-am putea răspunde scepticului că nu numai vapoarele N. F. R.-ului dar mai ales acele ale S.R.D.-ului, confortabile şi moderne, transformă călătoria, şi sub acest raport într'un agrement desăvârşit. E m
Philippide, directoru
Pentru amatorii d
zean, chiar şi m
lui, au un cachet par
tru riveran bunăoar
hicul pe care-l poţi
— Psst! stai!
O barcă s'a desprins
în goana vâslelor de
mijlocul fluviului.
barcă peste balustra
clipă şi un nou călăt
depe covertă.
Dincolo de Tulcea,
misiei Europene, car
lungul canalului —
multiplică. Bucur

Farmecul DUNĂRII: SULINA

de F. BRUNEA-FOX

eritul d-lui inginer M.
acestei Instituţii.
tabilului voiaj dună-
ncidente ale drumu-
ular şi pitoresc. Pen-
vaporul e ca un ve-
pri oricând:

de mal şi se apropie
vasul stopat ad-hoc în
frânghie zboară din
a punţii. Nu trece o
r a luat loc pe banca

nde începe zona Co-
are comptoare pe tot
popasurile gentile, se
nul, neiniţiat, le so-

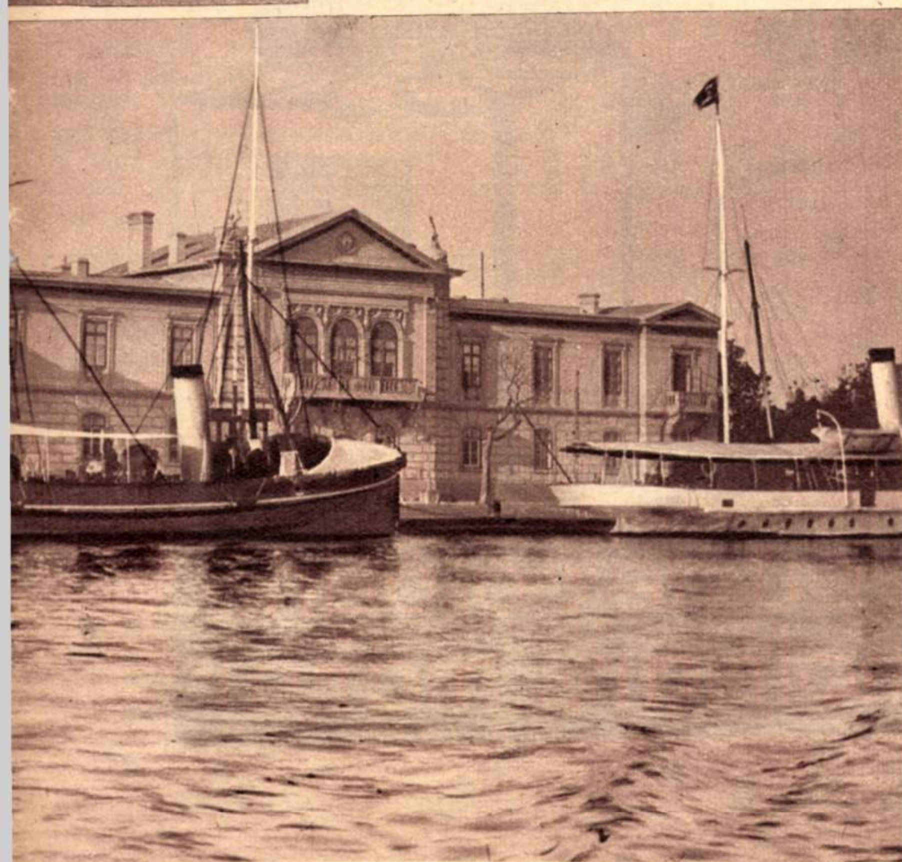

coate inoportune.
Prima oară a fost şi subsemnatul intrigat. Am crezut că un personagiu important strică rigiditatea unui itinerar ce nu poate fi călcat decât în cazuri de forţă majoră. Ca la tren. Pas să opreşti coşcogeamitele convoaie de vagoane, pentru nu ştiu ce capriciu! Pe Dunăre e altfel.
Când barca s'a lipit de vapor, un om s'a ridicat în picioare întrebând pe şeful de echipaj, după ce o clipă cercetase lumea depe punte:
— Domnul Simeon n'a venit?
— N'a venit, sună răspunsul.
— Nu l-aţi văzut la Tulcea?
— Ba da, mai are treabă la Agenţie!
— Aşaaa! Bine.
Şi omul porunci barcagiului să-l depărteze. Vaporul îşi reluă drumul. Ceva mai încolo altă oprire. Nu era nici un pasager în barca ce se apropia. Vâslaşul trase dela brâu un plic şi-l dădu unui cunoscut, plecat peste balustradă.
— Să-l dai lui... Să-i spui că a întrebat de dânsul domnul inspector!
Şi până la Sulina te mai opreşti de câteva ori, aşa să se scoboare un plutonier de jandarmi cu nevasta şi un copilaş, să se urce un tânăr cu o servietă, să se aducă un coş cu gheaţă...
Şi vaporul amorţindu-şi motoarele, se imobiliza de mai mare dragul, pasagerii intrigaţi se pleacă peste balustradă, oamenii din barcă schimbau la „botul caiului" un mizilic de conversaţie cu prietenii depe bord, căci una e disciplina itinerariului pe uscat şi alta pe apă.

SULINA, PORTUL BROAŞTELOR

Intâi e Dunărea. La cinci metri distanţă de mal se desfăşoară paralel cu canalul, un rând lung de case cenuşii: strada principală. Indărătul ei, altă stradă în acelaş ton. Şi apoi la fel aliniată şi silindu-se prin câte un turnuleţ sau balcon turcesc de lemn, să se uite peste capetele celorlalte două, spre fluviu, a treia stradă. Aceasta e Sulina. Trei străzi, ce nu ocupă în lăţime 200 metri. In spatele lor începe cât vezi cu ochii balta, cutropită de păpuriş, asediată de ţânţari, turburată de cea mai sgomotoa[illegible] cărime.
Pe malul dimpotrivă, pe o limbă de teren verde din depărtare, sunt şantierele Comisiei Europene. Apoi similie, marea.
Văzut din vapor, aspectul acestui port „internaţional" liniştit, incediat de soarele ce mătăseşte lemnul vechi al balcoanelor, udă coviltirul cafenelelor multe, e atrăgător.
De cum ai descins însă, clădirile de lemn, animaţia redusă, îţi spun că viaţa aci e pe fluviu, că orăşelul aşteaptă un vânt favorabil, să-şi ia zborul pe apă.
In faţa debarcaderului Palatul Comisiei Europene. Singurul în întregime de piatră.

Fotografiile pe care le publicăm în cadrul acestor două pagini reprezintă câteva aspecte sugestive ale Sulinei. Vedem astfel în rândul de sus: Aspect din port pe'nserat; pe puntea de promenadă a vasului S. R. D. Ismail; vasul Principele Mihai. — La mijloc: o după amiazi toridă la Sulina. — Jos: Centrul Sulinei; Palatul Comisiunii Europene a Dunării; Vedere din Vâlçov

In afară de faimoasa „bară", Sulina se bucura până acum câţiva ani de un hatâr la care jinduiau toate porturile noastre: nu ştia ce e vama. Vă amintiţi legendele ispititoare circulând pe seama localităţii acesteia, binecuvântate? Sulina, un fel de ţară a lui Cremene, nu-ţi cerea decât să te deranjezi până la dânsa, ca să te îmbrace în fir, pentru o nimica.
Era idealul negustoraşilor din porturile mici de alături, prima ispravă matrimonială a însurăţeilor din Galaţi, Tulcea şi Reni: să se repeadă în porto-franco ca să se înţolească ieftin, să târguească niscaiva mătăsărie pentru mireasă, ceva delicatese pentru nuntă. Vă închipuiţi complimentele!
— Ce bună haină! Ce fini ciorapi! Ce cămaşe frumoasă! Cum le-aţi plătit?
— O bagatelă! Le-am luat din Sulina pe costul fabricei.
Dar şi viaţa legendelor e limitată.
De câţiva ani încoace, acest port privilegiat a trecut în rândul celorlalte. Se pare însă, considerând făgăduiala recent făcută de ministrul finanţelor la Conferinţa Dunăreană, că Sulina îşi va recăpăta curând privilegiul.
In partea terminus a oraşului, la nord, cu vederea spre fluviu şi alta spre farul ce luminează gura Dunării vomitând în mare, se înalţă severă clădirea Comisiei Europene. E palatul senorial ce inspiră respect şi smulge pălăria depe capetele tuturor locuitorilor ce nu-s funcţionari la „Comision" (cum spun ei). E ca o reşedinţă de guvernator, ce-şi întinde ocrotirea şi influenţa pe o distanţă apreciabilă.
Totul participă la acest privilegiu impresionant. Clădirile înalţilor ei funcţionari, cele mai frumoase din oraşel; vaporaşele cu pavilion şi inscripţie *C. E. D.*, cele mai sprintene şi luxoase, englezoaice şi olandeze şi italience, soţii şi fiice de inspectori sau consuli, cele mai nostime. Intr'un cuvânt ce e mai chipeş şi mai luxos, poartă stampila *C. E. D.*-ului.
Restul oraşelului nu interesează decât sub raportul unicului hotel, unde se pot adăposti călătorii, al singurului restaurant cu bucătărie grecească, şi celor câteva cafenele cu produse foarte limitate.

COSMOPOLIS

Sulina e un târg de lemn. Igrasia pândeşte tot ce-i cărămidă, preface în câteva luni zidul cel mai trainic într'o pastă umedă şi rece.
Toate casele sunt de scânduri, gri de propria lor bătrâneţe, mohorîte, ca şi cum ar sta vecinic în ploaie.
Dar şi terenul infiltrat de bălţile din preajmă, e şubred, moale. Cu vremea construcţiile, chiar aşa uşoare cum sunt, le scapă piciorul, se strâmbă, rămân într'o rână. Nici când expresionismul n'ar fi realizat efecte aşa de groteşti!
Trei sferturi din casele oraşelului sunt înclinate pe o coastă, cu balcon turcesc cu tot, ca nişte oameni ce-şi ţin cu plama falca îndurerată.
E un amănunt care contribuie la sentimentul încercat de vizitatorul străin, că locuitorii de aci trebue să fie bântuiţi de spleen, secătuiţi de malarie, ca şi adăposturile lor fragile, ce se clatină şi gem de câte ori vântul marin se abate în port.
„Salonul" frizerului, de pildă. In vitrină un vapor în miniatură pus între două borcane cu lichid verde şi roşu, apoi firma de afară solidă şi chiar colivia cu piţigoi spânzurată de uşă, sunt elemente ce sugerează o înjghebare serioasă, temeinică, „de încredere".
Dar cum pui piciorul înăuntru, îţi dai seama că ai fost indus în eroare, ca de obrajii aprinşi ai unui tuberculos. Podeaua începe să joace, pereţii să se scuture, şi chiar lampa să capete un balans ca într'o corabie asediată de valuri. Priveşti timid şi încurcat în jur. Dar patronul a ghicit că eşti un străin şi râde.
— „Aşa-s toate casele aci. In fiecare an pereţii se scoboară cu câţiva centimetri. Pământul e muiat de apă. Nu veţi găsi un plafon în toată Sulina, care să nu fie sprijinit în mijlocul lui de un stâlp. Ne-am deprins. Nu ne temem de accidente. Casele noastre au învăţat şi ele să fie mlădioase, să suspine, să se vaite, dar să nu se prăbuşească!"
Cu ce se ocupă locuitorii de aci? E un mister al tuturor porturilor din lume. E o întrebare ce obţine răspunsuri evasive.
Până acum cinci ani, când Comisiunea europeană lucra activ, jumătate din populaţia portului era angajată în serviciul ei. Şomeurii oftează după vremurile acelea, când lucrările canalului reclamau sute de braţe, când dragele harnice utilizau zeci de specialişti, când portul svâcnia de mulţimea vapoarelor.
Astăzi e linişte. Rari nave străbat, leneşe, canalul. Barcagii dorm în găoacea de lemn, legată de cheiul gudronat, stingheriţi arare, de un pasager ce vrea să treacă dincolo, la şantier.
Nici un vehicul de uscat.
In faţa cafenelelor, marinari greci cu şepci smolite şi pipe de antracit, sorb cafeluţe şi vorbesc repede.
Funcţionari bruni, cari şi-au pus toată eleganţa în tocurile pantofilor de tennis exagerat de înalte, joacă table şi râd pe *italieneşte*.
Mai încolo strânşi câte zece în jurul unui ceainic, pescari bărboşi şi bronzaţi duc paharul la gură cu amândouă mâinile şi discută liniştit o chestie pe care n'o pot înţelege decât ruşii.
Inspre cercul marin, în zona liberă, se bea vin grecesc. Pe masă, tot afară, tronează un clondir respectabil, plin de o licoare blondă ca mierea distilată. Doi căpitani graşi şi rumeni, îl contemplă taciturni. Din când în când unul din ei umple paharele, le sorb repede cum pui o iscălitură şi mormăe satisfăcuţi. Cârciumarul care-i cunoaşte, îmi spune că sunt *olandeji*.
Toate neamurile!
Se apropie seara. Pilotina de inspecţie a Comisiunii, s'a întors acasă. In port liniştea din timpul zilei se umflă, pune peste cuprins un clopot pneumatic. Muncitori, ducând câte un calcan băşicat şi turtit ca o lipie, trec grăbiţi.
Din sus, dinspre mare, o dragă uriaşă cu o spinare de fier, crenelată ca a monştrilor preistorici, se târăşte greoaie. Peste puţin a luat loc în partea cealaltă a fluviului, între alte două drage, de aceeaş dimensiune.
E Duminică. Maşina de curse ce duce tineretul la plaja din apropiere a făcut ultima călătorie. Sulinienii afară de ţânţari şi un cinematograf de mână, ce funcţionează numai la sărbători, n'au nici o distracţie. Comisiunea europeană s'a îndurat şi le-a ridicat la mare, o baracă de scânduri botezată pompos *Cazino*. Se dansează la lumina jumulită a unei lămpi cu petrol, se bea un şpriţ, şi se priveşte depe un fel de terasă, nemărginirea lichidă, sleită de întuneric.
La ora 11, lumea se întoarce acasă.
Din balconul hotelului, spre canal, aştept să se facă ora Bucureştiului. Ultima pereche a trecut de mult dinspre târg. E linişte, e pustiu.
Ţânţarii caută în zadar un picior fără cizmă şi un gât slobod. Am rămas numai eu. Şi silueta grănicerului încremenită la pontonul gudronat. Şi undeva un gardist, un singur gardist, ce se distrează fluerând lung şi lugubru, dintr'un ţignal de lemn.
La cinci metri Dunărea. Nu i se vede umbletul. E o şosea înţepenită. Iţi dai seama că trăeşte, că respiră, numai din dansul bărcii din faţă, legată de chei.
Pe malul celălalt, ca un zid de cetate, se profilează dragele. Un sâmbure de lumină se sparge undeva într'un catarg.
Linişte. Stau şi ascult rugăciunea colectivă a broaştelor. E o audiţie formidabilă. Toată Dunărea, sparge nuci. E un vacarm uriaş, monoton, obsedant. Iţi face impresia că mii de fiinţe se distrează rupând stânjeni de vreascuri uscate. Sau că în tot cuprinsul e o frenezie de castagnete. Sau că un haut-parleur gigant dilată până'n văzduh, ropotul a câtorva sute de toace. Imposibil să dormi cu uşa deschisă. Camera se umple de orăcăituri, ca de un fum. Trebue să-ţi vătueşti urechile, să-ţi struneşti nervii, să cauţi o consolare în faptul că la ora asta de insomnie, 3000 de sulinieni, dorm duşi, cuminte.
Au nu pentru astfel de localităţi a fost inventată morfina?

F. BRUNEA-FOX

Voevozii iubitori de cultură

PROCEDEUL etnic al elaborărei unei naţiuni este legal de o atât de fenomenală luptă de energie, de curaj şi de abnegare, încât în viaţa oamenilor trăitori în acea epocă nu poate rămâne loc decât pentru *acţiune*. „Neamul" odată format, etnologiceşte închegat, mai are de dus o lungă şi aprigă luptă pentru valorificarea „dreptului său la viaţă". In tot timpul acestei lungi perioade istorice, preocupările intelectuale sunt la început cu totul excluse, iar mai târziu, când nevoile traiului unei naţiuni aşezate aduc de la sine naşterea unei culturi (proprie, adoptată sau un amestec din amândouă), preocupările intelectuale rămân totuş încă pentru multă vreme pe planul al doilea. Abia atunci când, în mijlocul tribulaţiunilor sale politice, neamul este totuş de acum sigur de trăinicia existenţei sale — o siguranţă şi o trăinicie care au valoarea relativismului universal — abia atunci o oarecare linişte aparentă îi poate îngădui luxul unor preocupări altele decât aceea de a ţine arma în mână, a unor preocupări din domeniul intelectual şi cultural.

Procedeul de elaborare a neamului românesc a ţinut de la retragerea legiunilor romane din Dacia de către Aurelian până într'o vreme care ne este încă cu totul necunoscută, dar care în tot cazul a ţinut câteva lungi veacuri Lucru sigur e că în secolul al IX-a neamul era închegat de mult, de oarece la epoca curerirei maghiare se vorbia de „Vlahi", iar în Ardealul cotropi de năvălitorii asiatici se aflau stătuleţe româneşti sub conducerea unor voevozi români, Glad, Menumorut şi cum îi mai chemau. Din secolul al IX-a până într'al XIV-a s'au mai trecut alţi 500 de ani, în care vreme traiul Românilor n'a însemnat altceva decât o necurmată luptă, de o rară îndărătnicie, pentru păstrarea unei purităţi etnologice; iar de la 1300 încoace, adecă de la înjghebarea voevodatelor Moldovei şi Munteniei, bătălia a urmat pe un alt plan, acel al păstrării neatârnării.

Ce cultură şi ce preocupări intelectuale ar fi putut avea necăjiţii locuitori ai acestui pământ în cursul acestor amărîte vremuri?

Abia după ce a căzut Byzanţul — cea din urmă nădejde a popoarelor creştine din Orient — şi după ce, în urma atâtor alte disperate lupte, şi-au putut da seama Munteni şi oMldoveni că e mai cuminte să se supună cotropitoarei puteri musulmane, abia atunci a început viaţa să se aşeze pe temelia unei păci, foarte relativă, dar care a îngăduit totuş Românului preocupări sau începuturi de preocupări de altă natură decât ale războiului.

Ramura de măslin, îndată, a întins'o un voevod: Neagoe Basarab.

Inaintea lui înflorise în Moldova lui Ştefan cel Mare doar arta arhitecturei bisericeşti; cât despre sporadicele începuturi de cronice, nici nu face ca ele să fie menţionate. Alte semne de „cultură" nu prea s'au arătat. Neagoe Basarab, cel dintâi, poate fi privit ca un voevod pe deplin înţelegător al frumosului. El, ca şi Doamna lui Despina-Miliţa, au fost, de pe atunci, ceeace numim noi azi „colecţionari", strângători de obiecte de artă şi de valoare: evanghelii de aur, căţui de argint, sfeşnice, cruci, inele, paftale, cești, toate podoabele ce se puteau culege sau face, la noi sau prin alte părţi. Dar podoaba lui cea mai măreaţă a fost biserica din Curtea de Argeş, prin care recunoaştem, după atâţia ani, linia elegantă a voevodului ctitor.

In Sâmbăta dinainte de sfântul Toma a anului 1518 Neagoe Basarab scria din Piteşti judelui oraşului Sibiu pentru a se tângui împotriva meşterului Celestin, care-i luase argint pentru a-i face o căţuie, şi i-o făcuse urât. „I-am dat argintul cel mai curat ca să ne facă o căţuie după chipul turnului cetăţii Noastre" scrie el. „Căci noi am străbătut ţara ungurească şi mai frumos turn nicăeri n'am văzut. Când mi-a făcut acel lucru şi mi l-a arătat, nu mi-a plăcut, pentrucă era făcut după felul Ţiganilor. Avem noi destui meşteri care ar fi putut mai frumos să facă de cum a făcut el... De la care cerem acuma, dacă ţine la cinstea lui, să ne dea căţuia sau argintul".

Nu iese desluşit la iveală, din aceste rânduri, că ne aflăm în faţa unui om priceput, şi că în zidurile bisericii din Curtea de Argeş au stat poate mai mult frânturi din sufletul voevodului ctitor, decât dintr'al meşterului Manole şi al bietei lui soţii?

Neagoe Basarab, cunoscător al mai multor limbi, era şi om cu carte, înţelegător nu numai în de-ale Artei, ci şi în chestiuni de etică şi de literatură. Ne-au rămas dela el „Invăţăturile către fiul său Theodosie", din care se pot spicui cugetări frumoase, uneori adânci. Acest tratat de filosofie practică a fost scris poate deadreptul în româneşte, poate în greceşte, şi se împarte în trei cărţi: Despre chipul cum trebue să se poarte un voevod 1. în timpul ospeţelor, 2. cu privire la mărinimie (generozitate) şi 3. cu slujbaşii săi.

„Să cunoască mintea ta minţile slugilor tale, iar să nu cunoască mintea slugilor tale mintea ta", zice el, prea înţelepteşte, către fiul său.

„Să nu pedepseşti la beţie, ci să judeci la trezie dimineaţa cu boierii în Divan".

„De-ţi va prisosi din venitul domniei, acel prisos să nu gândeşti că este al tău, căci tu de la săraci l-ai luat, şi la săraci să-l dai înapoi".

Iată cuvintele unui voevod om de treabă, artist şi scriitor; cel d'intâi scriitor

In această pagină, de sus în jos: Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu, Dimitrie Cantemir

român, pe care tratatele de Literatură nu s'au învrednicit a-l proslăvi până acum.

Veacul al XVI-a a fost frământat după Neagoe Basarab de-o nouă pornire de neatârnare a Românilor — Petru Rareş şi Mihai Viteazul — „cântecul lebedei" al naţiunei îngenunchiate. Artă şi literatură au amuţit la auzul zăngănitului de sabie şi a mirosului prafului de puşcă. Aşa încât abia mult mai târziu se ridică acei doi voevozi, care trec încă azi drept adevăraţi părinţi ai culturei româneşti: Vasile Lupu şi Matei Basarab.

Biserica, cu întâile Evanghelii traduse pe româneşte, Istoria, cu întâile cronici în care se mânueşte o frumoasă limbă românească, literatura chiar, încep a înflori sub binevoitoare ocrotire a acestor înţelepţi voevozi. Indeosebi Matei Basarab şi prea învăţata ei doamnă, Elena, ajută cu vorba, cu sfatul, cu punga, pe toţi cei râvnitori de cultură. Cumnatul Domnului, Udrişte Năsturel Herescu, tipăreşte „pravila mică" de la Govora, „predoslovie cititorului" din aceeaş Evanghelie, vieţile sfinţilor Varlaam şi Iosif. Se fac traduceri din limbi străine „pe limba românească" şi se compun versuri, stihuri. Se înfiinţează tipografii, se aduc dascăli străini în ţară şi se trimit fii de boeri în străinătate, unde ei învaţă atât de bine latineşte, încât solii poloni ce trec pe la noi rămân uimiţi de cuvântările ce le ţin sălbatecii de Moldoveni în limba lui Virgil şi a lui Horaţiu.

După moartea lui Matei Basarab şi Vasile Lupu încep a se perinda voevozii prea repede unii după alţii în scaunele ţărilor noastre, pentru ca vreunul din ei să poată avea altă grijă decât siguranţa sa personală. Insă drumul croit se lărgeşte şi fără ocrotirea domnească. Un Miron Costin, un Dosoftei, un Constantin Cantacuzino, stolnicul, sunt reprezentanţii culturei româneşti în acei ani din a doua jumătate a veacului al XVII-a. Dar cum se stabileşte o domnie mai îndelungată, cum prind voevozii din nou dragoste pentru cultură. Sub Constantin Brâncoveanu cunoaşte Ţara românească zilele de înflorire ale artei de sub Neagoe Basarab. Bisericile capătă, sau în tot cazul perfecţionează, acea podoabă arhitectonică numită *pridvor*, care dă lăcaşurilor noastre de închinăciune atâta supleţă şi eleganţă. Hurezul devine una din cele mai frumoase mânăstiri din ţară, iar palatele Brâncoveanului rămân un model de stil, la care meşterii diplomaţi de azi se uită cu melancolia pe care trebue s'o fi avut şi arhitecţii din epoca de decadenţă elenă când se uitau la ruinele Partenonului.

In multe privinţi bogata viaţă din vremea lui Brâncoveanu a avut un aspect de civilizaţie, cu care Românii nu erau prea răsfăţaţi. Şi lucrurile au mers chiar uneori puţin prea departe, de pildă atunci când vestitul Antim Ivireanul îşi făcea la bserică acele predici pe care se omorau drept credincioşii ca să le asculte şi care trec astăzi încă drept un model de oratorie religioasă. Adevărat de altfel, că se pot spicui printre filele acelor predici frumoase cuvinte ca acestea: „patima omului este ca roata când dă devale şi nu se poate opri". Dar se mai poate şi citi, de nu-ţi vine să crezi, un „Cuvânt de Invăţătură în Duminica Floriilor" prin care Mitropolitul Ţării Româneşti tălmăcia fiilor săi sufleteşti „ce trebue să înţelegem prin morţii înviaţi de Iisus" şi din înălţimea amvonului Inalt Prea sfântul zicea: „Ajungă să se ştie cum că păcatul este moartea sufletului, pentru ca să se cunoască îndată cum că mort ca acesta, carele zace împuţind în groapă, altul nu este, fără numai păcătosul, carele măcar că trăeşte şi se bucură şi se răsfaţă, iară mort este, pentru căci îi lipseşte darul cel dumnezeesc, care este viaţa cea adevărată". Şi mai departe, după ce Mitropolitul Antim începe să arate pe toţi morţii ce i-ar fi înviat Iisus, zice iar: „Al treilea mort, carele este Lazăr, ne adverează pre cel ce a îmbătrânit în păcat... deci, precum pentru Lazăr zicea Marta: Doamne, iată pute — aşa putem zice şi noi că acest păcătos este cu adevărat împuţit, de vreme ce nu de 4 zile, ci de ani de zile se află înfundat în groapa păcatului".

Cu alte cuvinte minunile Domnului erau pentru Mitropolitul Antim, care a trăit înainte de Voltaire, simple vorbe parabolice de ale Evangheliştilor. Pentru vremurile de atunci, cultura aceasta, ocrotită de Brâncoveanu, era cam riscată.

Nu atât de eliberat de spiritul timpului său era voevodul de dincolo de Milcov, duşmanul de moarte al Brâncoveanului, Dimitrie Cantemir. Savant cu o reputaţie europeană (câştigată după moartea lui), om cultivat în accepţia modernă a cuvântului, cunoscător de limbi străine, istoric, geograf, filolog, jurist, muzicant şi artist un fel de enciclopedist deci — Cantemir nu avu totuş răgazul, din cauza precipitării evenimentelor, să reverse binefacerile culturii sale şi asupra poporului peste care domnia.

Mai norocos în această privinţă din pricina unei domnii mai îndelungate a fost Nicolae Vodă Mavrocordat, fiu el însuşi al vestitului Exaporit, diplomat cunoscut în toată Europa. Sub el şi sub fiul său Constantin, din îndemnul lor, s'a introdus în biserică slujba românească. Sub ei s'au făcut multe şcoli, slavone, greceşti şi chiar româneşti, sub ei au început să vină numeroşi dascăli străini, greci învăţaţi, pentru perfecţionarea culturii coconilor lor şi ai fiilor de boeri.

Biblioteca lui Mavrocordat n'a fost numai vestită, ea a fost se poate zice, *unică pentru acele vremuri*. Atât Parisul cât şi Londra o invidieau şi o râvniau pentru arhivele lor regale. Vreo 20 de ani în şir a umblat Bonnac, agentul ambasadorului francez la Pera, pentru a o putea achiziţiona în numele regelui Franţei, sau cel puţin o parte din ea, sau dacă nu pentru a putea măcar să pună să i se copieze unele manuscrise mai importante, ca de pildă „Vieţele pustnicilor" de Pateric, sau un Damaschin din secolul al 8-lea, pe care francezul voia să dea a înţelege că Mavrocordat *l-a furat* de la Sfântul Munte. Dar cu toate linguşirile ce i se făceau, Mavrocordat, om foarte ştiutor de carte şi amorezat nebuneşte de biblioteca lui, n'a îngăduit nici odată să se apropie măcar cineva de ea — de acele rafturi încărcate cu cele mai preţioase cărţi şi manuscrise culese de el prin tot Orientul, şi care zăceau înşirate dealungul pereţilor din bolţile mânăstirii Văcăreştilor. Bonnac ajunsese să dorească moartea voevodului, numai să-i încapă odată biblioteca între mâini. Şi lucrul se întâmplă, dar numai pe jumătate. Nicolae Mavrocordat muri, însă cărţile lui fură moştenite de fiul său, Constantin Vodă, care opuse lui Bonnac aceeaş încăpăţânată rezistenţă ca şi tatăl său. Abia mult mai târziu, fiind închis la cele Şapte Turnuri cu riscul de a-şi pierde viaţa, Mavrocordat fu silit să vândă biblioteca bătrânului pentru a se răscumpăra. Dar Bonnac era şi el mort pe atunci, încât tot tezaurul acesta a fost împrăştiat în cele patru puncte cardinale, încăpând în mâini de oameni, vanitoşi probabil, dar neînţelegători!

Iubitori de cultură n'au mai fost voevozii fanarioţi, după moartea celor doi Mavrocordaţi. Ghiculeştii, Callimachii, mai ales Alexandru Ipsilanti, au fost în deobşte oameni cu carte şi ei, dar nu se poate spune că sub domniile lor să fi profitat Românul de ştiinţa Grecului. Abia începutul veacului al XIX-a deschide orizonturile noi, care au dus la desăvârşirea acelei culturi de care ne bucurăm noi astăzi.

In această pagină, sus: Vasile Lupu; jos: Neagoe Basarab

Lilian Harvey EDIȚIE AMERICANA

O englezoaică autentică, sută la sută.—La școala de dans. - Viena !...—Primul contact cu filmul.—A fost Lilian Harvey căsătorită cu Willy Fritsch ?—America !...

UNEORI, ca spectatori ai cinematografului, simțim parcă nevoia să uităm bucuriile și amărăciunile intime ce ni le procură marile vedete ale ecranului. Nu de astăzi profesăm o admirație necondiționată pentru Greta, Marlene, Crawford, Swanson și altele; totuș, câteodată, am vrea ca fereastra magică a ecranului să se deschidă larg în lături, spre a pătrunde o rază de soare, o adiere șăgalnică de primăvară, un fluture cu aripi de aur, în sfârșit ceva tineresc, și proaspăt... Da, sunt clipe anumite în viața când după umorul amar al lui Chaplin, după melancolia obsedantă a Gretei, după tristețea bolnăvicioasă a Marlenei, după scăpărările sentimentale a la Crawford, după svăpăielile Gloriei Swanson sau după extazul nesuferit al Elisabettei Bergner, nervii și sufletul nostru ar vrea să regăsim voioșia, o voioșie nouă, sburdalnică, spumegând de frăgezime și naivitate...

Numai că voioșia e o zână pe atât de ademenitoare cât și de misterioasă: în olimpul hărăzit desfătării zeilor, ea pare-se că este nelipsită din orice loc pe câtă vreme în realitate, și pentru noi muritorii, e zeița cea mai greu de întâlnit. Apoi, dacă am căuta bine, voioșia e ceva sinonim cu fericirea, e însăși fericirea care se manifestă și strălucește. Mulți dintre noi vom reuși să-l facem să râdă chiar pe un om răutăcios, îl vom înveseli până și pe un mizantrop, dar voios nu poate să fie într'adevăr decât cineva cu sufletul neprihănit.

Dacă ironia e răzbunarea celor slabi împotriva semenilor mai tari și, mai adesea, o diabolică distilare a invidiei, veselia e darul celor cu sufletul curat: de aceea, ironia e arma bătrânilor, iar voioșia e podoaba tinereței.

Fără această scurtă introducere e inutil să vorbim despre Lilian Harvey; nu s'ar putea înțelege frumusețea rară a darului pe care ea știe să-l ofere spectatorilor cu mijloace și sub forme neînchipuit de simple, ca aparență. Și dacă n'ar fi așa, zadarnic am căuta și darul acelui instinct fericit care izbutește cu atâta naturalețǎ să se preschimbe în artă.

E o artă veche și anevoioasă aceea a artistei vesele pe care nu trebue s'o confundăm cu artista comică, deoarece atunci ar însemna să confundăm o rândunică cu o găină. Meseria e grea și apoi trebue să te naști cu un anumit temperament. Intr'adevăr, e nevoie de un temperament ales, special, în stare să redea transparente, ca o purpură ușoară, toate sentimentele noastre: o treabă destul de com-

Două minunate atitudini ale fermecătoarei vedete Lilian Harvey.

(Foto Fox)

plicată, vă asigur, însă cu un rezultat încântător. Inchipuiţi-vă, de pildă, că noi cerem acestor rare artiste nici mai mult nici mai puţin decât minunea, — şi ce minune! — să transforme plânsul, dispreţul, mânia, nelinişte, spaima... în sfârşit toată gama bucuriei şi durerei omeneşti în ceva care să semene unor străvezii şi sclipitoare baloane de săpun. E necesară într'un asemenea caz, o gingăşie de tact, o sensibilitate atât de subtilă, o muzicalitate atât de instinctivă, o reactivitate atât de puternică, încât numai şcoala, o şcoală aspră şi neîntreruptă poate s'o garanteze dacă, aşa cum am spus, nu-şi oglindeşte dela început temperamentul.

Pentrucă sarcina formidabilă ce se cere acestor artiste e tocmai aceea de a şti să-l plimbe pe spectator într'o lume artificială unde e totdeauna sărbătoare şi ea trebue să realizeze acest salt cu mijloace repezi şi uşoare: un surâs, o grimasă a gurii, o clipire şireată din ochi, o piruetă, o lacrimă în colţul genelor...

Trebuiau spuse şi acestea ca s'o înţelegem pe Lilian Harvey, care-şi are un loc atât de aparte în istoria vertiginoasă a cinematografului în cât ne-am încumeta să adăugăm că e o artistă încă necalificată: Lilian Harvey nu e

Două dintre cele mai recente fotografii ale drăgălaşei vedete Lilian Harvey: singură şi cu John Boles. (Foto Fox)

artista comică, nu e subreta, nu e diva operetei, ca MacDonald, de exemplu. Lilian e Lilian. Asta-i tot.

Dar nu e destul: într'o zi i s'a cerut Lilianei Harvey, dacă era cu putinţă, să cânte una din acele romanţe pe cari spectatorii nu trebue să le uite cu uşurinţă, ba caută chiar să le audă a doua şi a treia oară. Şi fosta dansatoare a găsit în adâncul gâtului un fir delicat şi argintiu de voce ca să cânte una din cele mai cuceritoare romanţe de dragoste născocite de cinema:

Cum am putut să trăesc o zi fără tine?

Şi tot nu e destul: care dintre artiste se încumetă să joace în trei limbi diferite: germana, engleza şi franceza, ca Lilian Harvey?

Acum, veţi înţelege prea bine că vă aflaţi înaintea unei fiinţe excepţional de inteligentă şi sensibilă, ceea ce e tocmai contrariul artistei improvizate...

Germania e leagănul câtorva genii universale: Goethe, Beethoven, Wagner... ca să nu cităm decât pe cele mai populare. Actori germani sunt printre cei mai reputaţi din lume, singurii cari pot — atât sunt de excelenţi şi sobri în arta jocului — să treacă dela rampă la ecran fără să devie nişte simple şi plictisitoare instrumente. Insă germanii au din păcate un cusur de care nu se pot desbăra: mâna grea. Cereţi-le actori tragici şi vă vor da, la comandă, o serie de exemplare minunate, dar să nu pretindeţi acele uşuratece şi desfătătoare minuni despre care am vorbit mai sus. Drept este că la Berlin nu lipseşte acest soiu de artiste şi actori, însă toţi, absolut toţi s'au născut şi crescut aiurea: cele mai vestite subrete au de fapt o origină vieneză sau budapestană, iar actorii comici, cei mai preţuiţi, au descălecat din ţinuturi încă şi mai departate.

Cea mai strălucitoare şi frivolă artistă a cinematografului german nu putea să facă excepţie dela regulă. In adevăr, Lilian Harvey, e o englezoaică autentică, sută la sută. S'a născut la Londra, la 19 Ianuarie 1906, dintr'o familie burgheză şi înstărită care în 1914 se afla la Berlin. Berlinul e un oraş ospitalier, cu un belşug rar de păduri şi ape curgătoare, dar aflarea lor acolo la izbucnirea războiului, pentru acei câţiva englezi stabiliţi, trebue să fi fost un oraş prea puţin plăcut.

Familiei Harvey îi fu interzis să se repatrieze şi, în acelaş timp, silită să se mute într'un lagăr de concentrare pentru prizonierii civili.

O soartă crudă, viitorul mai mult decât nesigur, răsturnarea vijelioasă a unei rânduiri familiare, spulberarea unor obi-

ceiuri scumpe, a unor desfătări nespus de dulci!... Lilian avea abia opt ani.

Ca s'o smulgă de sub amărăciunea care apăsa viața monotonă a lagărului de concentrare — ceva între domiciliu forțat și închisoare — părinții, cu prețul unor sforțări nemai auzite, căpătară învoirea ca fetița lor să poată urma școala de balet a Mariei Zimmermann, una din cele mai cunoscute și reputate din capitala germană.

Nimic nu priește prestanței fizice a unei femei decât să primească din vârsta cea mai fragedă lecțiuni de gimnastică ritmică și de dans. Ea căpătă mlădioșie, sveltețä, echilibru și, mai presus de toate, o exactitate și o ținută cumpătată a mișcărilor.

Lunile și anii de război se scurgeau tot mai mohorâți, tot mai tragici; dar mica Lilian, unul din atâtea vlăstare necunoscute în acel vârtej de fer și foc, își urma în tihnă învățătura și școala ei de dans. Sportivă sigură, ea se modelează, cu vremea, după tipul acelei atrăgătoare tinereți a Germaniei moderne pe care mulți streini aveau s'o descopere după război, cu surprindere, dar nu fără plăcere. Eleganța tradițională pierde teren: o eleganță nouă, plămădită din sănătate, robustețe, sprinteneală și simplitate ia locul aceleia exclusive a crotoriei. Firește, rolul acesteia din urmă nu va rămâne necunoscut lui Lilian, însă ea va cere să-i dea numai atâta cât e în stare să dea, să sublinieze unele trăsături, să scoată în valoare și nu să creieze, o femee cu o haină, așa cum de multe ori se întâmplă cu alte artiste. Ceeace nu trebue să uităm este cu drept cuvânt îndrăzneala nouă care a împins pe câte una dintre cele mai bune artiste ale ecranului să apară în ochii mulțimei în toalete cari erau departe de-a o înfrumuseța. Exemplul lui Lilian Gish, nu putea, nu trebuia să se piardă. Iar noi vom uimi pe mulți din admiratori spunându-le că Lilian Harvey, într'unul din primele ei filme, era o fată umilă, sărăcăcios îmbrăcată, dar tot atât de mișcătoare de inimi ca și eroina din Sora Albă. Cine păstrează numai amintirea mătăsăriilor albe din *Congresul dansează* și a risipei de toalete din alte filme jucate la aceeaș epocă, ignorează o întreagă latură din ființa Lilianei Harvey, latură deosebit de interesantă și vrednică de a fi notată, deoarece demonstrează că această artistă ar putea într'o bună zi, când fantezia ei ar căpăta un regizor iscusit, să ne uluească schimbând personagiile cu o ușurință de necrezut.

Dar drumul care trebuia să-l străbată Lilian Harvey era încă destul de lung până să fi sunat și pentru ea ceasul cel mare...

*

Când se sfârși războiul, mica Lilian continua să frecventeze școala de dans a Mariei Zimmermann. Era o elevă cuminte și sârguitoare; se distingea mai cu deosebire prin râvna ei de a învăța și a se exercita. Dar starea familiei fusese grav compromisă. Ce trebuia să facă? Să-și înceteze de acum piruetele dragi în vârful picioarelor? Se discută și această eventualitate dar fu alungată, nu spre a i se face plăcere micei Lilian, ci spre a i se creia un viitor, unul oarecare, atunci când inflația sărăcea familiile dela un ceas la altul. Sfârșind școala, soarta vru ca Lilian, în loc să rămână la Berlin, să fie chemată a face parte din corpul de balet al unei companii de reviste vieneze. Iat-o așa dar la Viena, în patria ultimelor subrete, în leagănul operetei, acolo unde era punctul de întâlnire între muzica ungară și aceea a germanilor de la sud. Ar fi prea lung să ne pierdem în amănunte, dar cine vrea, înțelege cu ușurință de ce numai la Viena se pot forma artiste vesele. Pentru că Viena, după o tradiție veche, e un oraș plăcut și voios ca nici unul altul; pentru că vienezii, în genere, sunt oameni lipsiți de griji, iubitori de o masă bună, un vin bun și dansuri ușoare; pentru că în Viena s'au născut valsurile cele mai sglobii; pentru că vienezele sunt niște creaturi sburdalnice și plăcute, pentru că la Viena totul te îmbie la o nepăsare și uitare de sine legănată în ritm de voioșie...

Și în soarta Lilianei Harvey Viena se va întoarce, va fi chintezența, imaginea cea mai adevărată și mai poetică a Vienei din vremurile ei de splendoare; Lilian va juca acolo filmul ei cel mai frumos, interpretarea ei cea mai seducătoare, tocmai în acea Vienă imaginară care-l face să plângă de nostalgie pe acel care n'a mai fost acolo, care n'a gustat încă din vinu-i bun și n'a sărutat gura volptoasă a atâtor femei răpitoare...

Intr'o zi, compania de reviste din care făcea parte Lilian Harvey, părăsește Viena ca să facă un turneu prin Germania. Chiar atunci, în Germania, un om își pusese în minte să descopere o nouă artistă. Omul acela era Richard Eichberger, un bătrân industriaș al cinematografului. Lilian avea 16 ani. El o întâlnește la Frankfurt-pe-Main și o pune imediat la lucru.

Intâiele ei filme ca *Blestemul*, de exemplu, și *Iubirea Hellei von Gilsa* sunt de un gen cu totul deosebit de acele pe cari avea să le însuflețească mai târziu cu un brio personal încă neegalat. Și e foarte firesc: rareori o artistă se improvizează; trebue să caute personagiul care e într'însa, să-l scoată la lumină; adesea, după multe asemenea încercări, în loc să găsească ceea ce căuta, se întâmplă să nu descopere nimic. Insă Lilian nu era ființa care să se lase cu totul pe seama viitorului; din contră, încă din primii ani ai carierei, vădește o voință neînfrânată, o viziune clară a depărtatei ținte care-i era înainte. Era o fată cu inima de bărbat și apoi era pe deplin conștientă că cinematograful nu e o aventură plăcută, ci o muncă ingrată care te răsplătește anevoie.

In cei dintâi ani, lucrul din studio alternează cu roluri mai mult ori mai puțin însemnate pe scena teatrelor de mâna a doua. Și primele ei filme rămân necunoscute publicului internațional... Dar trei ani mai târziu, se petrecu un eveniment menit să aibă o importanță covârșitoare în viața Lilianei Harvey. In anul 1926 ea joacă pentru întâia oară alături de Willy Fritsch, în *Suzana*.

Până în 1929, Lilian dăruise cinematografului o bună parte din sufletul ei; un film urmase după altul și reamintesc aci pe cele mai cunoscute: *Nu e greu să fii tată; Nu fura; Nunta; Adio Mascotte; Nebunateca Lola; Unde nu ne place; Când îmi vei da inima...*

Puțin câte puțin, personagiul voios închis în făptura plăpândă a Lilianei, se precizase, iar regizorii și producătorii au înțeles, încet-încet, că spre a o duce pe Harvey la triumful adevărat, adică s'o facă îndrăgită de publicul sălilor de cinematograf trebuiau să-i dea roluri ștrengărești. Alături de femeile fatale, lumea dorește să vadă din când în când și o ștrengăriță. Lilian e născută pentru așa ceva: vioiciunea ei firească se exprimă de acum încolo cu grația pe care numai o dansatoare poate s'o aibă dacă la școala severă și exerciții neîntrerupte a căpătat acel brio instinctiv al caracterului. Dar până la 1929, lipsește încă ceva pentru ca Lilian să ajungă desăvârșirea în expresii. Ii lipsește atmosfera în care trebue să trăiască spre a fi așa cum o dorim; lipsește între public și ea un element de legătură, ceva care să încorporeze sălile de spectatori la lumea ei vrăjită. Descoperirea filmului sonor a încurcat pentru câtva timp industria și arta cinematografică, a făcut deci posibile o sumedenie de minuni mari și mici; fără filmul sonor. Mikey-Mouse n'ar fi căpătat atâta însemnătate; fără filmul vorbit, Lilian Harvey ar fi rămas micșorată pentru totdeauna. Am fi pierdut farmecul cel mai frumos și n'am fi descoperit niciodată secretul exuberanței sale. A fost tocmai o chibzuială matură, iar nici decum întâmplarea, care l-a hotărât pe un regizor de talia lui Wilhelm Thiele s'o aleagă pe Lilian spre a face din ea personagiul simbolic al însănătoșirei, al nouei îndrumări cinematografice.

Suntem în 1930. Este epoca turbure când America, aflată de doi ani în fruntea mișcării cinematografice creia renumele mondial al lui Maurice Chevalier cu complicitatea unui regizor de școală germană, Ernst Lubitsch. E triumful *Paradei Dragostei*. Opereta filmată, care nu mai are farmecul operetei teatrale, așa cum o cunoșteam noi dela Offenbach, și n'are nimic comun cu ceea ce noi credeam că trebue să fie un film, se bucură acum de toată favoarea publicului. Opereta plăcea. In toiul acestui haos și răsturnări de idoli, *Valsul de dragoste*, filmul care trebuia să lanseze în toate ținuturile de limbă germană numele Lilianei Harvey, fu prezintat publicului. A fost unul din succesele neuitate în istoria cinematografică. Nu era o capod'operă și nici un film de importanța *Drumului spre Paradis*, dar avea meritul de-a fi rupt, fără brutalitate, însă net, cu greșeala americanilor cari invadaseră piețele europene cu operete filmate și pregăti drumul pentru o sforțare decisivă care trebuia să vie în acelaș an cu *Drumul spre Paradis*. Pe de altă parte, aventura aceasta care căpătă numele de *Valsul de dragoste*, a fost un dublu vals, deoarece în studio Lilian Harvey și Willy Fritsch nu numai că au jucat, dar au și trăit, într'o nevinovată și ușoară închipuire, visul cel mai drag al tinereței lor. *Valsul de dragoste* le-a purtat numele până în fundul celui mai umil sat din Germania și din Europa centrală. Cu toate acestea, Erich Pommer și Wilhelm Thiele voiau să meargă hotărâți în întâmpinarea norocului. *Drumul spre Paradis* avea să-i facă celebri în toată lumea pe acești doi actori incomparabili.

Tinerii parteneri s'au simpatizat din primele ceasuri ale întâlnirei

lor. Insă Lilian avea un simţ prea ascuţit al situaţiilor delicate. Cum putea să mărturisească oare că nutria un sentiment pe care nu-l mai încercase niciodată pentru tânărul cu care trebuia să joace în faţa omenirei întregi comedia primului şi nevinovatului amor? Lilian va avea în totdeauna pudoarea sentimentelor sale, de aceea se şi opuse reclamei desmăţate după moda dela Hollywood. S'a căsătorit, poate, cu Willy Fritsch? Evenimentul n'a fost însă confirmat oficial în Germania. E drept, acest svon circula oficial acolo şi tot oficial a fost desminţit. Ce să credem? Nu e nimic de crezut şi nici de bănuit. Odată, doi tineri cari jucau în cinematograf comedia dragostei, s'au iubit. Şi, după atâţi ani, se mai iubesc încă. Nu căutaţi să verificaţi dacă o artistă de cinema poartă în deget inelul de nuntă; viaţa ei e atât de complicată că cel mai nimerit lucru pe care-l poate face este să se căsătorească numai atunci când şi-a încheiat cariera. Pentru că şi familia e o carieră, şi atât de importantă, în cât nu-ţi îngăduie să împarţi propriile exigenţe cu o altă îndeletnicire.

In această privinţă, îndrăzneaţa Lilian răspunse astfel unui ziarist indiscret care tocmai o întreba dacă se căsătorise ori nu cu Willy Fritsch: — „Ne căsătorim atât de des în film, că mi se pare de prisos să ne mai căsătorim şi în viaţă...". Totuş, altuia, i-a răspuns în felul acesta: „— Tot căsătorindu-ne şi recăsătorindu-ne pe ecran, vom sfârşi, Willy şi eu, să ne căsătorim de-abinele!" In care din cele două răspunsuri să credem? Şi în unul şi în cellalt, fiindcă se contrazic şi se completează. Da, iubirea dintre Lilian Harvey şi Willy Fritsch n'are nimic dramatic în ea, e fără pic de umbră, e o iubire ce se aseamănă în chip straniu cu a eroilor de operetă, dar negreşit e mai profundă, mai sinceră, mai temeinică decât atâtea altele care se ascund într'un romanticism suspect şi ipocrit.

Umilul poet care a scris versurile celebre ale cântecului pe care Lilian şi Willy îl cântă împreună într'unul din filmele lor cele mai vesele, — e vorba tot de *Drumul spre Paradis* — mărturiseşte că s'a inspirat chiar dela ei, văzându-i cum se plimbau mână 'n mână, într'o zi de primăvară, pe malurile albastre ale râului Havel. Da, iubirea lor are un mic şi luminos secret în chiar cântecul acela... N'are complicaţii, n'are compromisuri, n'are intrigi şi mai ales, n'are gelozie... E o iubire fericită.

Dela *Valsul de dragoste* la *Drumul spre Paradis*, dela *Calais-Douvre* la *Alteţa sa ordonă*, iată marile etape ale luminoasei şi înfloritei ascensiuni a Lilianei Harvey căreia de acum îi surâde totul în viaţă: iubirea lui Willy, simpatia milioanelor de spectatori şi stima crescândă a marilor producători internaţionali.

E momentul când America începe să se intereseze de această dinamică creatură care trăeşte parcă într'o neîntreruptă vibraţie muzicală. Ofertele încep să plouă din toate părţile, linguşirile îşi croesc drum cu mai multă stăruinţă, dolarii sporesc, însă Lilian plânge... Pentru moment, cel puţin, s'o lase în pace, nu doreşte de loc să pornească într'acolo. Deoarece prin aerul încă năpădit de mister, fâlfâie o făgăduinţă mare. Din Berlin se spune, se şopteşte, că Erich Pommer, cel mai genial şi cutezător director de producţie, şi-a pus în gând să realizeze un mare film muzical: ceva care să facă epocă şi să facă, mai cu seamă.... înconjurul lumei. Ştirile de tot felul se încrucişează: în cercurile cinematografice domneşte o mare însufleţire şi curiozitate; la Ufa, mari şi mici sunt asaltaţi cu întrebări, dar toţi strâng din umeri: nu ştiu şi nu vor să spună nimic. Erich Pommer nu e omul care să-i satisfacă pe curioşi. El pune la cale o dublă surpriză şi petrece zile întregi sfătuindu-se cu Erich Charrell, un regisor teatral înzestrat cu mult gust care totuş nu mai făcuse cinematograf. Insă Pommer are încredere în el şi-i va da sarcina să realizeze un mare film internaţional.

— Charrell — zice Pommer — îmi trebue o muzică în stare să facă şi scaunele să joace...

— O vom avea.

— Gândeşte-te bine, Charrell, că nu e vorba să facem o operetă teatrală, ci o lucrare cinematografică dintre cele mai delicate: trebue mişcare, dinamism, muzica trebue să ţâşnească din imagini şi imaginele din muzică...

— Inţeleg...

— Actori şi artiste cari cântă în faţa publicului nu vreau să văd.

— Iată, aş avea o idee: vom pune-o pe protagonistă să cânte atunci când se duce în trăsură dela Viena la vila pe care i-o dărueşte Impăratul... Ce zici?

— De minune.

— Ai vrea să danseze şi fotoliile, nu-i aşa? Ei bine: le voiu face să danseze: ai să vezi bătrânele fotolii ale congresiştilor dansând singure cel mai celebru vals din lume...

— Şi cine vor fi interpreţii principali?

— Lilian Harvey şi Willy Fritsch...

...Astfel s'a născut *„Congresul dansează"*. A fost momentul culminant al carierei celor doi actori: cel mai frumos dar şi cel mai dramatic. După cum era de prevăzut, filmul culese succese triumfale în Europa şi America, iar reputaţia Lilianei Harvey, cum e lesne de înţeles, a atins culmi nemai bănuite până atunci. Ah! dar despărţirea dureroasă pe care Willy şi Lilian o suferise în închipuirea filmului trebuia în scurtă vreme să devină o realitate crudă. Contractul lui Lillian cu Ufa se apropie de scadenţă: mai are obligaţia să joace un film şi după aceea va fi liberă. Lucrurile acestea sunt destul de cunoscute la Hollywood şi la New-York, astfel că telegramele urmează una după alta; ofertele sunt din ce în ce mai atrăgătoare, mai pline cu dolari sunători. Dar Lillian tot nu se hotărăşte. Il iubeşte prea mult pe Willy ca să se poată despărţi de el. Dar acesta o sfătueşte să plece, cu atât mai mult că pe el îl leagă acolo un contract încă pe trei ani. După aceea, se vor revedea... Şi Willy o mângâe cu un surâs plin de făgăduinţe...

Intre timp, Erich Pommer începe turnarea filmului *Eu şi Impărăteasa* care a fost ultimul ei film jucat în Germania. Willy Fritsch e acum departe, la Cairo, pentru scenele unui subiect exotic. Fox o cere stăruitor în America şi, în cele din urmă, ea acceptă. Zilele trec, filmul e sfârşit şi premiera are loc sub cele mai bune auspicii. In ajunul plecării, colegii improvizează o demonstraţie afectuoasă. Numai Willy lipseşte... mai sunt câteva ceasuri. Vaporul „Bremen" aşteaptă în portul Hamburg. Ziarele sunt pline cu fotografiile ei în haina de călătorie. Automobilul, un minunat şi luxos 16 cilindri, „Wreck", a fost cumpărat de Brigitte Helm. In zorii zilei, cu un ceas înainte de plecare, clopoţelul telefonului o trezeşte brusc. E Willy Fritsch! Dar cum, alaltăeri doar se afla la Cairo? Da, şi venise cu aeroplanul. Putea să n'o revadă înaintea plecării? Şi timp de zece minute din viaţa lor, cei doi actori ai surâsului, Willy şi Lilian, n'au mai surâs...

Când se vor revedea?

Lillian Harvey a împlinit un an de când se află în America.

Şi fiecare film realizat acolo aduce cu el o nouă izbândă a acestei drăgălaşe şi incomparabile artistă...

BĂTRÂNUL MORMON

FEL de FEL

D-ra Amelia Sanchez pe care o vedem în fotografia de mai jos, a fost aleasă Miss Madrid 1934

Iată-l pe celebrul compozitor Richard Strauss, care împlineşte peste o săptămână 70 de ani, predând lecţii de pian nepotului său, care are un talent remarcabil

Reporterul nostru fotograf din New-York a reuşit — datorită unei întâmplări — să fotografieze alăturata scenă cu adevărat impresionantă. Leul sărind cu ghiarele întinse asupra prăzii. Victima este liniştită, căci nu-şi dă încă seama că peste o clipă o va înghiţi moartea

O călătorie în jurul lumii

CUM SE MOARE LA NEW-YORK

Un hotel pentru toţii morţii. — O capelă pentru toate religiile. — O mică „funeral-house"

Am intrat într'o odaie curioasă care amintea foarte mult „salonul" anumitor case din dosul lui „Palais Royal", dela Paris. In tavan o femee sburătoare plutia în văluri albastre. Pe cămin câţiva „Amori" de bronz aurit susţineau o pendulă. O rochie rose veştejită era atârnată pe un scaun. Un rând de scaune goale privesc o laviţă goală. Aici se...

— Mai există un alt salon, spune încet domnul. Dar e ocupat. Lucrul devenia excitant. Conducătorul nostru se apropie de un ajutor, care întredeschise uşor uşa alăturată, aruncă o privire înlăuntru şi spuse:

— Se poate.

Doamna Mac... a intrat cea dintâi. Mortul avea câteva vizite. Am fost destul de prost ca să nu mă apropii prea mult. N'am văzut decât învelitoarea de mătase albă a acelui soiu de divan pe care se odihnea. Tovarăşa mea se întoarse spre mine oarecum cu desgust şi — fără să ţie seama de invitaţi — spuse aproape cu voce tare:

— E o magherniţă aici. Au fardat-o prost.

Era o moartă.

— Fardată?, am întrebat.

— Desigur. La dv., nu se fardează? La noi în chestiile astea totul e curat. (sic!) Când mortul e mort, atunci îl taie, îl deschide, scoate totul din el, ca să nu miroase. E îmbălsămat ca o mumie. Sau i se face o injecţie. Şi apoi toaleta, fardul, roşu şi totul ca şi pentru un om viu... Dar vino la Campbell. Acolo într'adevăr e un loc foarte distins pentru asta.

CASA CAMPBELL

In câteva minute am fost acolo. Casa Campbell e în colţul lui Broadway cu cea de a 67-a stradă, un cartier foarte umblat şi foarte elegant. Trecând pragul acestui palas cu 7 etaje, am putut să-mi dau seama,— cum spune broşura ce mi-a fost oferită, de îndată ce am deschis uşa, de către un lacheu somptuos — de „adevărul şi sinceritatea marelui spirit care domină instituţia Campbell". In hall-ul de recepţie, demn de Ritz, sau de un magazin cu automobile depe marele bulevard, luciul marmorei care ţine loc de duşumea, luminozitatea zidurilor şi tavanul cu coloane trădează higiena şi confortul. Un tablou al unui Grand d'Espagne' o statue ecuestră în bronz, un fotoliu Dagobert, vase mari, un scaun rotund, adaugă la această impresie — care oricum e cam rece — un sentiment de gust şi de artă, care, după cum atât de bine spune broşura, „măreşte încrederea, relaxează tensiunea nervilor şi îndeamnă să vorbeşti liber şi fără rezerve unui auditor simpatic".

Auditorul simpatic n'a fost, vai, domnul Campbell însuş, dar reprezentantul său, în jachetă şi guler răsfrânt ca un director de hotel. Cu cordialitate, cu o ospitalitate prea insistentă, ne-a poftit să-l urmăm în „arrangement room", camera de toaletă. Frumoasa doamnă Mac... şi cu mine nici nu voiam altceva. Ce diferenţă faţă de casa precedentă! Totul te îndemna să fi de acord: tapiţeria bucolică, care forma fondul biroului, statuile de marmoră a căror nuditate academică nu putea să sperie pe nimeni (nici chiar aceia a lui Paul şi Virginia înlănţuiţi cu toată candoarea).

— Voiţi camera de aur? propuse d. Brown, reprezentantul domnului Campbell cu o dulceaţă insinuantă.

— *Come on!* spuse amabilă d-na Mac... luându-mă de mână.

— Cât costă? am întrebat.

— O să vorbeşti despre asta mai târziu, spuse d-na Mac... oarecum nemulţumită de întrebarea mea.

— Perfect doamnă, spuse d-nul Brown.

Am ajuns la camera de aur printr'o serie de culuare lungi pe care diverse Venuse şi Apolloni alternând cu radiatoare, pe socluļ lor de marmoră pestriţă şi de porfir, deschideau calea cu gesturi politicoase. Camera de aur întrecea fără îndoială mijloacele de care dispuneam.

Masa largă, cu picioare aurite şi sculptate, covorul gros, pestriţ ca o coadă imensă de păun, decorurile de aur, draperiile brodate şi care aminteau şi ele pasărea lui Venus, însfârşit patul — chiar dacă era cam îngust — te îndemnau la o odihnă regală. Dar cu ce preţ, Doamne Dumnezeule! Cu ferestrele spre Broadway.

— Vreţi să vedeţi băile? întreabă d. Brown care hotărît e prea echivoc.

— Haide, vino, spune d-na Mac care de data asta, hotărîtă mă ciupeşte de braţ. (Eram gata s'o ciupesc de talie!)

— Dar pentru cine este baia? a întrebat ea. Farmecul era distrus. Eu mă stăpânisem să pun această întrebare.

CAPELA CAMPBELL

— Băile noastre — explică d-l Brown — au fost prevăzute pentru comoditatea rudelor sau prietenilor (ale defunctului se subînţelege) care doresc să se instaleze în apropiere de camera de aur. Avem aranjate camere cu preţuri mai moderate. Sunt peste o sută, toate decorate cu obiecte preţioase, tapiţerii şi mobilier, după averea clienţilor noştri. Astfel avem odaia numită „Napoleonic Room", cu mobilă Empire, „camera de repauz Ludovic al XV-lea", „camera Inness", cu picturi de acest artist Avem camera în care faimoasa Texas Gaina, proprietara lui Night Club (ştiţi faimoasa Texas Gaina care a vrut să vie în Franţa cu girlsele sale şi a fost oprită), a fost expusă, fardată cu roşu, exact cum era în viaţă, cu o rochie şi cu o pălărie din paiete. A fost un succes grandios. Idealul domnului Campbell a fost totdeauna să facă servicii întregei umanităţi, fără deosebire de rang social, de credinţă sau de stare financiară. Intrucât noi refuzasem oferta de a le vizita, domnul Brown a insistat ca să trecem prin departamentul floral, unde, în jurul unor divinităţi dintre cele mai păgâne şi în jurul unor vaze dintre cele mai japoneze, creşteau ferige exuberante, palmieri şi chiar ramuri de orhidee. Şi fiindcă vă-

O casă funerară din New-York

O altă casă funerară din New-York

diam oarecare oboseală, dânsul a început, fără să se oprească, să ne expue dogma bisericei Campbell; căci casa Campbell mai are la etajul de deasupra o biserică Campbell.
Fundându-şi biserica — căci se poate spune că d. Campbell e fondatorul unei biserici — d-l Campbell a voit să prevină disentimente dureroase de credinţă, care se pot produce între membrii unor culte diferite. Biserica protestantă, cea catolică, sinagoga, templul chinezesc nu primesc în sânul lor decât protestanţi, catolici, evrei sau budişti. New-York-ul care intruneşte populaţii atât de diferite, trebuia să aibă o biserică, unde să se poată întruni toţi într'o simţire frăţească. Acesta a fost scopul domnului Campbell. Vizitaţi biserica noastră, veţi vedea că în ea nu se găseşte urma nici unei alte religii decât cea a noastră: cel mai înalt respect al morţii. Priviţi obiectele noastre de artă, statuile antice...
— *That's really antique!*—spuse d-na Mac... O biserică pentru toate religiile. Un palas pentru toţi morţii.
— *Exactly!* spuse cu multă supunere d. Brown.

FUNERALII

Ce n'aş fi dat să asist la funeraliile bisericei Campbell, la ritualul bisericei Campbell! Dar vai, am fost nevoit să mă mulţumesc cu explicaţiile domnului Brown şi cu o vizită scurtă la sicrie.
„Cea mai înaltă dovadă de respect", aceasta este oarecum evanghelia ceremoniilor noastre, ritualul bisericei noastre, care este „biserica fără turnuri şi fără clopotniţă", dar care totuş e construită într'o formă frumoasă de arhitectură gotică. Zi şi noapte automobilele ambulanţe sunt la dispoziţia clienţilor noştri.
De îndată ce decesul s'a produs mortul este adus şi tratat aci, ca să poată primi vizite. Avem sălile noastre speciale pentru îmbălsămare, pentru toaletă. Veţi vedea cât de luxoase sunt sicriile. Pentru cult, din sala de recepţie, întregul *„funeral party"* e condus în camere de ascensoare fără sgomot şi *„self-operating"*. Sunt primiţi timp de trei sau patru zile cu o permisie specială şi pot să locuiască aci. In biserică avem o orgă mare, coruri, solişti *„male şi female"* şi un quartet exersat.
— După ceremonie?
— Atunci mortul este îndată luat în automobil. Cimitirele sunt afară din oraş pentru morţii cari nu sunt arşi. Noi nu avem aci acele trăsuri cu cai negri şi pene, ca la dv. Cioclii, după cum spuneţi, puţin cam barbar, *is'n't it?*
Am fost nevoit să recunosc caracterul într'adevăr primitiv al pompelor noastre funebre, în comparaţie cu cele de aci. Apoi am întârziat câtva timp în faţa sicriilor, al căror magazin mare ne-a fost deschis anume. Chiar sicriile chineze care sunt mari cât o corabie şi pe care le socotiam cele mai frumoase din lume, ar fi părut sărăcăcioase faţă de aceste paturi-divane, cu capace mobile ca „spider-ele" de automobile. Erau acolo sarcofage în acajoux metalizat; în lemn acoperit cu piele de căprioară cenuşie, în argint masiv, în bronz oxidat, pe care deabia puteau să-l ridice zece oameni. Capitonajele şi pernele de mătase albă, spumoasă şi dantelată oferiau moliciunea lor. O, divanuri profunde ca morminte!
— Iată unul care costă 11.000 dolari, ne spuse d. Brown. Dar putem face pe măsură altele mult mai scumpe. Un gangster cunoscut a comandat unul de 24.000 dolari pentru unul din tovarăşii săi — pe care-l omorîse dânsul. Gangsterii sunt clienţi foarte buni. Asistă adesea la ceremonii. Cunoaşteţi, fără îndoială, cazul unuia care de curând a asistat în avion la ridicarea trupului, iar la cimitir a lăsat să cadă o coroană de flori.
Nu văzusem nimic. „Veniţi pe aici", spuse d. Brown şi ne deschise apoi o serie de apartamente... locuite. Ocupanţii erau pe jumătate culcaţi în cutiile lor capitonate.
Revăd încă o doamnă bătrână, decentă şi modestă în rochia ei cu dungi albe, foarte englezoaică. Expresia ei oarecum severă dar mulţumită că-şi realizase în acest moment unul din visurile vieţii sale meticuloase şi puritane. Işi aştepta invitaţii. Nu lipsia decât o *„nice cup of tea"* (o ceaşcă de ceai plăcută).
Am fugit înspăimântat printre covoarele salonului de intrare, sub privirea şireată a unei fetiţe goale şi care purta aripi: „albina" sculptorului C. Lapini.

MARC CHADOURNE

din ţară

Săptămâna trecută s'a dezvelit în Capitală, la Azilul Elena Doamna, bustul Elenei Doamna. In fotografiile noastre Regele şi Regina Elisabeta venind la solemnitate şi bustul

Misiunea belgiană sosită în Capitală pentru a anunţa oficial suirea pe tron a noului Rege al Belgiei, a depus o coroană pe mormântul Eroului Necunoscut

Primarul Parisului a vizitat săptămâna trecută Capitala noastră. In fotografia noastră îl vedem alături de d. Al. Donescu în faţa primăriei, unde a avut loc o şedinţă solemnă

FOOT-BALL

DUMINICĂ 27 Mai a. c., în cadrul Campionatului Mondial, reprezentativa României a realizat, în faţa celei Cehoslovace, o performanţă de-o importanţă capitală pentru prestigiul foot-ball-ului românesc. A reuşit să facă o demonstraţie de foot-ball de înaltă clasă, alături de-o echipă ce reprezintă în foot-ball una din forţele Europei. A terminat 1—2 cu Cehoslovacia, după ce o repriză întreagă o dominase în joc de ansamblu, în acţiuni personale, în posibilităţi, în scor.

Dacă România n'ar fi avut în această primă repriză nenorocul de a avea în faţa unei înaintări rău inspirate, un portar deadreptul formidabil — valoarea lui Planicka fiind astăzi unanim recunoscută de toată presa sportivă străină — ar fi obţinut una din cele mai răsunătoare victorii la care ar fi putut spera. In a doua repriză a trebuit să cedeze în faţa unui adversar superior de drept, dar nu fără a-i periclita şansele, până în ultimele minute ale partidei.

Echipa noastră a impresionat în special prin apărare, care s'a de drept, dar nu fără a-i peatras nenumărate aplauze din partea unui public ce o vedea pentru prima oară. In schimb înaintarea a provocat, prin ratarea a numeroase ocazii de marcare, nenumărate clipe de ciudă aceluiaş public, care impresionat de elanul echipei noastre, a susţinut-o tot timpul, dar mai ales în clipele dificile.

E un lucru care merită a fi relevat, deoarece unul din punctele principale ale deplasării unei echipe naţionale este *propaganda* pe care este în stare să o facă.

A. Ţ.

RECTIFICARE

In „Realitatea Ilustrată" nr. 383, în pagina 4-a, s'a publicat o fotografie a domnului Lt. A. Papană, câştigătorul cupei jubiliare la motociclism. In explicaţia care însoţia această fotografie numele domnului lt. Papană a fost greşit tipărit, dintr'o eroare de corectură. Facem cuvenita rectificare.

Articolul „Voevozii iubitori de cultură" **din pagina 19 este scris de d. prof. C. Gane, iar ilustraţiile sunt reproduceri după tablourile editate de „Cartea Românească".**

In numărul trecut al revistei noastre a apărut un clişeu reprezentând elevele clasei a 4-a şcoala primară „Principesa Elena" din Bucureşti. Din eroare s'a notat clasa 3-a şi elevele... au protestat, cu drept cuvânt.

Miniaturi POLONEZE

Ce-am văzut, am auzit şi am trăit în Polonia

de KUBY KLEIN

Domnul Kuby Klein din Cernăuţi, a întreprins un raid călare prin toate statele Micei Antante. Trecând săptămâna trecută prin Polonia, ne-a trimis reportajul de mai jos, în care descrie câteva aspecte interesante ale obiceiurilor poloneze.

„GOSC"

se numeşte musafir. Ce înseamnă să fi musafir în Polonia, poţi să-ţi dai numai atunci seama când eşti acolo. Am fost musafir în Polonia, şi cred că mi-ar fi greu să aleg între a fi musafir sau Contele Potocki, Preşedintele Poloniei. Nu ştiu dacă până la urmă nu mă voiu decide să rămân musafir. Polonezii au pe lângă atâtea proverbe minunate şi următorul: „Musafirul în casă e ca Dumnezeu în casă!" Asta însă nu e numai proverb ci chiar fapt. Am fost musafir în diferite case din diverse pături sociale şi mi s'au făcut primiri şi onoruri de care de multe ori, m'am jenat. Mi-am pus de multe ori întrebarea ce-au găsit la mine că mă înconjoară cu asemenea atenţii şi drăgălăşii.

O vedere pitorească din Varşovia

Vedere din Varşovia

Nu făceam de multe ori decât o uşoară observaţie, fără măcar să aibe tonul unei dorinţi şi ea se înfăptuia ca în urma unei porunci venită din partea nu ştiu cărei autorităţi. Am observat aceasta imediat şi m'am păzit să mai spun câte ceva care ar putea fi luat drept rugăminte sau dorinţă: ceeace mi se oferia fără să cer era mult prea mult. Şi când întrebam: dece? din ce cauză? răspunsul era vecinic acelaş: „Gosc".

Am vorbit despre aceste constatări ale mele cu un intelectual polonez, directorul unei fabrici de bere din Okocim. M'a ascultat zâmbind şi apoi mi-a spus: „Ce vrei, eşti străin şi e natural să fii mirat. Acum un an a sosit la noi la fabrică un tren cu 800 excursionişti din Krakowia, cari au vizitat fabrica şi au rămas apoi pentru tot restul zilei în parcurile noastre. 800 persoane au fost găzduite aci. Au mâncat foarte bine şi au băut mult fără să plătească un ban: — „Gosc — Prosze Pana!"

OFIŢERII POLONEZI

Există mulţi ofiţeri din vechile legiuni poloneze din răsboiul mondial, cari au luptat pentru refacerea regatului lor şi sunt mulţi veniţi din vechea armată rusă şi austriacă. După părerea mea, vechiul legionar se simte abia acum adevărat ofiţer polonez. Dar toţi sunt pătrunşi de un ideal şi o dorinţă, să-şi îndeplinească conştiincios datoria.

Intre ofiţeri domneşte o camaraderie frumoasă, cu toate că disciplina este desăvârşită. Erarhia e păstrată numai în timpul serviciului, în viaţa privată sunt prieteni, mai ales că diferenţele de vârstă între ei sunt foarte mici. Am cunoscut colonei cari nu aveau nici patruzeci de ani, în vreme ce-am întâlnit mulţi căpitani sau chiar maiori, cari erau mult mai în vârstă. Acestea toate din cauză că în armata poloneză nu există avansări din oficiu, ci acestea se fac numai după merit şi capacitate.

Militarul polonez e inteligent, atent, îngrijit, sportiv şi mai ales disciplinat.

Din pricina felului în care călătoresc se va înţelege uşor c'am poposit în multe cazărmi de cavalerie. Nu exagerez când spun că cea mai perfectă cavalerie din lume, e cea poloneză. Nu e de mirare că ofiţerii cavaleriei poloneze şi-au câştigat un renume la concursurile hipice militare din celelalte ţări europene.

„FEMEEA POLONEZĂ

Nu mai e aceeaş cu femeea pe care o cunoaştem din romane sau opere. E frumoasă, de o frumuseţe rară, dulce, blondă, graţioasă. Foarte puţin complicată în felul ei de a fi, simplă pe cât poate fi o femee. E foarte gentilă şi politicoasă însă foarte puţin îndrazneaţă. Felul de viaţă pe care-l duc, e dintre cele mai simple. Am cunoscut contese, locuind în castele minunate, şi a căror ocupaţie de predilecţie era crescătoria de păsări şi peşti. Erau în picioare de pe la orele 5 dimineaţa, deretecând prin curte şi dând ordine.

Am întâlnit doamne, care cu toate că erau foarte simplu îmbrăcate puţin timp înainte, la dineu se prezentau elegante ca reginele.

Toată lumea lucrează în Polonia, atât la ţară cât şi la oraş.

„KOSSAK"

Ori unde intru, fie într'o cazarmă, casă de ţară, de oraş sau castel, găsesc tablouri înfăţişând bătălii sau cai. Numai la început am întrebat de cine sunt executate aceste tablouri, mai târziu însă m'am obicinuit să deosebesc care dintre „Kossak-i" e autorul lor. Autorul era bunicul, tatăl sau unul din cei doi nepoţi Kossak. Majoritatea tablourilor poloneze din ultimii zeci de ani sunt executate de Kossak. Aceşti patru Kossak au revărsat o adevărată mare de culori asupra Poloniei. Au pictat scene de cavalerie, cai, cai şi iar cai.

Vedere din centrul Varşoviei

In legătură cu Kossak trebue să vă spun că am cunoscut o fiică a unuia dintre Kossak, o scriitoare şi ziaristă poloneză bine cunoscută care a stat şi în Bucureşti doi ani şi care are o părere strălucită despre capitala noastră.

Majoritatea polonezilor au o plăcere deosebită să fotografieze, şi cred că nu există ţară pe lume unde comerţul de aparate fotografice să meargă mai bine ca acolo. In fiecare casă se găsesc o mulţime de albume şi nu mai e nevoe să

Varşovia

ţi se povestească istoricul familiei — îl poţi ghici din fotografii. Nu există ocazie în viaţa polonezilor care să nu fie fotografiată. Eu, de exemplu, am fost fotografiat de cel puţin o sută de ori.

„WODKA"

In Polonia nu se bea vin. In Polonia nu se cultivă viţa de vie şi vinul importat e prost şi scump. Se bea bere şi foarte multă „wodka". Trebue să specific că pentru a bea „wodka", care e o băutură foarte tare, se impune o mâncare bogată, compusă mai întotdeauna din sandwichuri (sau „Kanapki" cum le spun ei) variate, carne conservată, mezeluri şi legume sau salate.

PARERILE POLONEZILOR DESPRE ROMANI

N'ai să vorbeşti cu un polonez care ne-a vizitat ţara şi care să nu fie entuziasmat de Bucureşti, de femeile frumoase, de localurile luxoase, de priveliştile minunate, de munţii şi mai ales de marea noastră. Cuvântul românesc însă pe care toţi polonezii l-au învăţat la noi, este „bacşiş". Imi este foarte greu să-i conving că acesta nici nu-i măcar cuvânt românesc, nu mă cred, căci au fost în România!

...ncă o excursie reușită a „Realității Ilustrate“

...xcursioniștii „Realității Ilustrate" fotografiați la Turnu-Severin

...a noastră s-a organizat săptămâna trecută o excursie de două ... Herculane, Ada Kaleh, Cazane, Turnu-Severin, la care au par... peste treisute de persoane. Cu un preț minim participanții ...au putut petrece două zile minunate în mijlocul celor mai fru... ...moase poziții naturale din țară.
...otografia noastră înfățișează câțiva dintre excursioniști, lângă ...iorul podului lui Traian, dela Turnu Severin.

O minunată excursie în America

„Realitatea Ilustrată" și „Cunard Line" organizează o excursie de 48 de zile în America, cu opriri în mai multe centre importante din Europa.
Plecarea la 30 Iulie. Itinerariul: Milano, Paris, Hâvre, Montreal, Buffalo (Cascada Niagara), Cleveland, Chicago, Detroit, Pittsburg, Washington, Atlantic City, Philadelphia, New-York, Liverpool, Londra, Veneția, București. Inapoierea la 16 Septembrie.
Călătoria pe ocean, în confortabilele vapoare ale companiei Cunard Line, clasa turistă (clasa II-a).
Excursia completă 45.000 lei.
Informațiuni și înscrieri la „Realitatea Ilustrată", Secția Turism, str. Const. Mille 7—9.

Participați la cea de a doua excursie, în anul acesta, la Băile Herculane, Orșova, Cazane, Ada Kaleh, Turnu Severin

Vineri 8 Iunie, Sâmbătă 9 și Duminică 10 Iunie, trei zile de desfătare pentru minte și suflet, trei zile de odihnă și petrecere plăcută.
La Băile Herculane se vor vizita: Grota Hoților, Poiana Podului, Cele șapte isvoare, Băile Romane, etc. Două zile și două nopți în fermecătoarea Vale a Cernei.
La Turnu-Severin: Drubeta (Castrul Roman), Ruinele Podului lui Traian, Muzeul arheologic, Parcul Rozelor cu frumosul Monument al Eroilor.
Cea mai frumoasă plimbare pe Dunăre prin defileul în care și-a croit drum Dunărea.
Prețul excursiei, în care se cuprinde călătoria cu tren special, întreținere completă, începând cu masa de amiază de Vineri și sfârșind cu masa de Duminică seara; găzduire la Hotelurile Statului din Băile Herculane; plimbarea pe Dunăre, serata dansantă de Sâmbătă seara la Băile Herculane, este de lei 850.
Inscrieri la „Realitatea Ilustrată", secția turism, str. Const. Mille 7—9.

Vreţi să vă păstraţi proprii Dv. dinţi toată viaţa?

Atunci, trebuie să ştiţi că

ACIDITATEA (acreala) GUREI

provoacă

CARIA DINŢILOR

Pasta de dinţi ODOL menţine dinţii sănătoşi, pentrucă combate aciditatea gurei.

Reacţiunea alcalină a pastei de dinţi Odol neutralizează aciditatea, care provoacă caria dinţilor. Cu alte cuvinte, prin această reacţiune alcalină, pasta de dinţi Odol face ca aciditatea gurei să fie inofensivă. Iată dece pasta de dinţi Odol este atât de mult şi atât de călduros recomandată de dentiştii din toată lumea. Aciditatea gurei nu este o stare trecătoare; dimpotrivă, este o primejdie care ameninţă dinţii în permanenţă. Formarea acidităţii în gură nu poate fi evitată. Majoritatea alimentelor cu cari ne hrănim, în special fructele, salatele, legumele, au o reacţiune acidulată. Deasemenea, descompunerea resturilor de mâncare rămase în gură, produce aciditate. Mai adăugaţi la aceste elemente aciditatea stomacului şi ajungeţi la concluzia că dinţii sunt în permanenţă scăldaţi într'o baie de salivă acidulată şi sunt deci condamnaţi cariei, întocmai cum granitul este sortit descompunerii dacă este aruncat în acid sulfuric.

Reacţiunea puternică și alcalină, esenţele tari, picante și totuși volatile, caracterizează pasta de dinţi Odol

Pasta de dinţi Odol nu curăţă numai dinţii, ea mai înlătură cauza cariei dinţilor prin neutralizarea acidităţii din gură, făcând-o inofensivă. Pentru ca reacţiunea alcalină să combată aciditatea cu folos, e bine să se întrebuinţeze pasta de dinţi Odol de trei ori pe zi, după fiecare masă. Acesta este mijlocul cel mai simplu şi cel mai sigur pentru păstrarea dinţilor până la sfârşitul vieţii.

La fel ca toate bunurile din viaţă şi dinţii frumoşi sunt răsplata străduinţii, perseverenţii. Intrebuinţaţi după fiecare masă pasta de dinţi Odol.

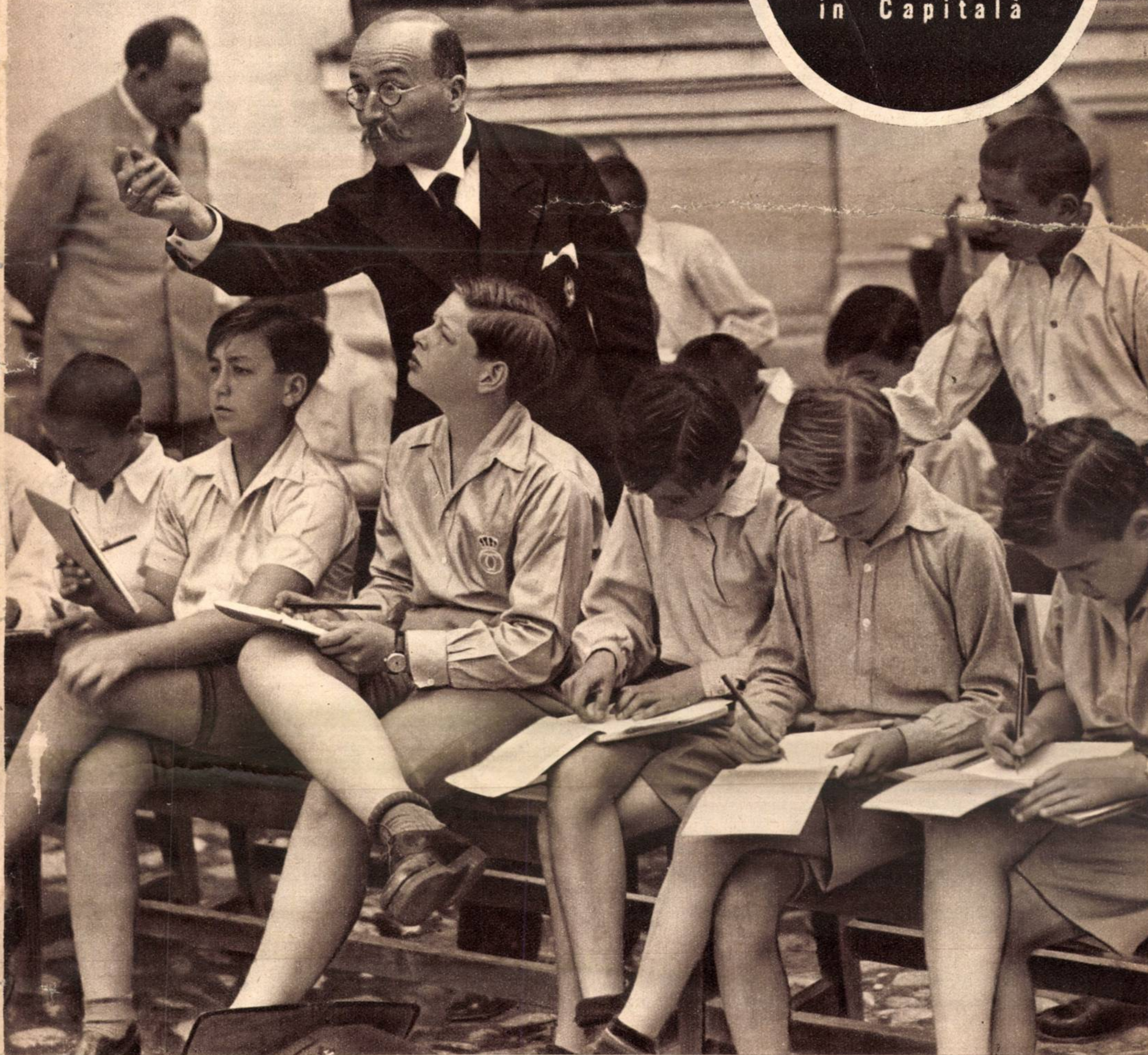
Pasta de dinţi ODOL

REALITATEA ilustrată

ANUL VIII No. 385

10 IUNIE 1934

Număr special în cinstea primarilor cari sosesc în Capitală

Voevodul Mihai ascultă explicația profesorului de desen, Eduard Săulescu, la Mânăstirea Dealului

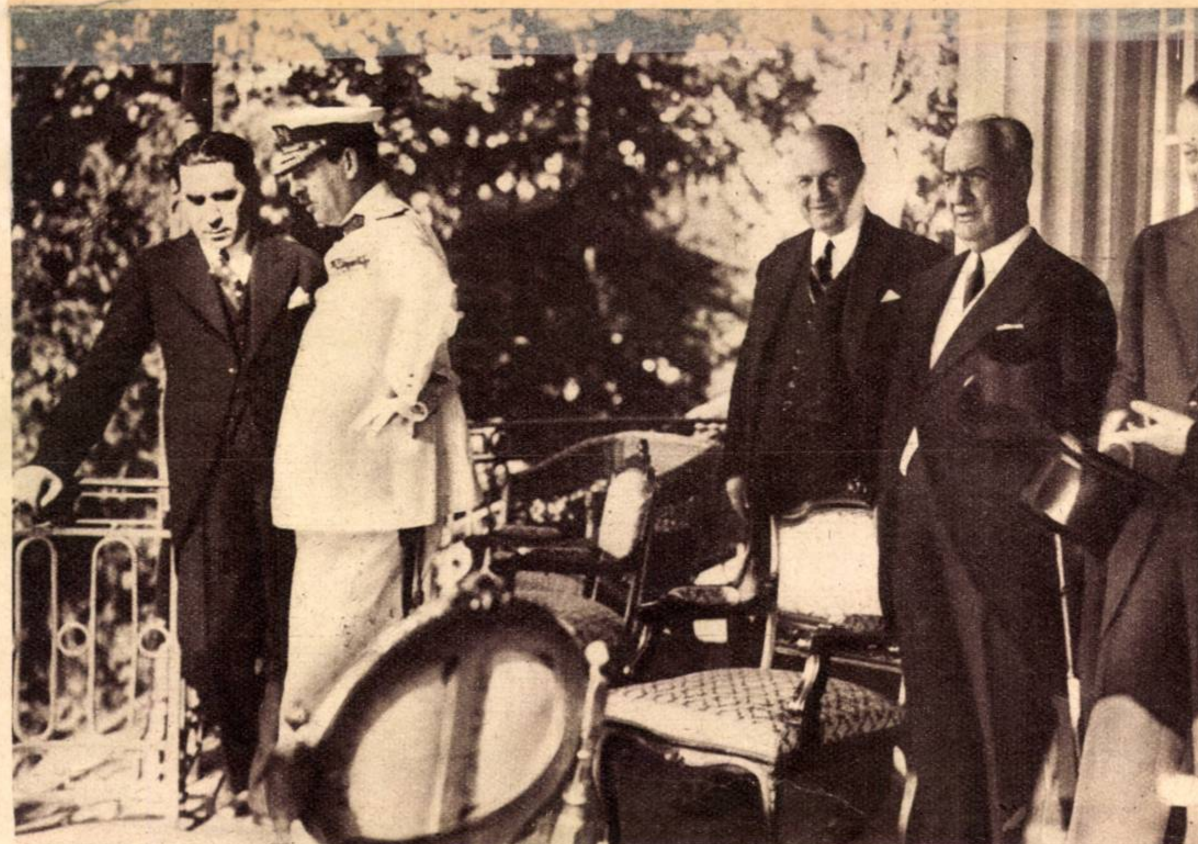
(Vezi articolul din corpul revistei)

ACTUALITATI din ţară

Duminica trecută s'a alergat la Băneasa Derbyul. Impotriva tuturor aşteptărilor cursa a fost câştigată de outsiderul Toiag aparţinând d-lui general Moruzi.

In fotografia noastră de sus Toiag, după cursă, fiind condus la cântar de fericitul său proprietar.
La Derby a asistat şi Suveranul.

In fotografia noastră îl vedem întreţinându-se cu d. prim ministru G. Tătărăscu. In dreapta, d-nii Inculeţ şi Argetoianu.
Tot în această pagină vedem o fază a matchului Venus — Braşovia disputat Duminica trecută în Capitală şi câştigat de Venus cu 7-2.
Deasemeni pe Bâzu Cantacuzino popularul nostru polisportiv în carlinga avionului cu care a câştigat cupa Ionel Ghica.

(Foto Berman).

REALITATEA ILUSTRATĂ
Director: NIC. CONSTANTIN
Apare săptămânal în 32 pagini mari, cu un supliment gratuit de 48 pagini. Un exemplar 10 Lei

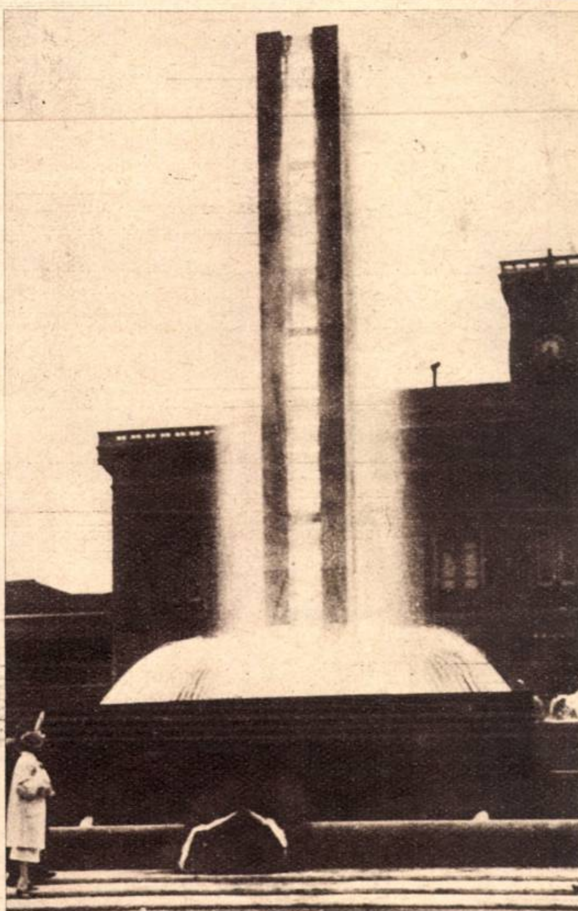
PREŢUL ABONAMENTULUI:
PE UN AN . . . . . 400 LEI
PE ŞASE LUNI . . . . . 200 „
PE TREI LUNI . . . . . 100 „
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
Bucureşti Str. CONST. MILLE 5-7-9
TELEFON 3-84-30
Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adeverul" S. A

Din toată lumea

Iată un grup de fermecătoare nimfe, fotografiate pe stânca unei insule din preajma Californiei. De remarcat armonia perfectă între natură şi om, minunata împerechere dintre frumuseţea vecinică şi cea trecătoare.

La Bolonia s'a construit de curând o fântână luminată continuu.

Monumentul pe care-l vedem în fotografia alăturată a fost ridicat în memoria lucrătorilor care au murit în timpul construcţiei liniei ferate Florenţa-Bolonia.

Reporterul nostru fotograf din Londra, ne trimite amuzanta fotografie pe care o publicăm în această pagină (stânga jos). Ea reprezintă contrastul dintre clădirile străzii liniştite şi copilul care a plecat neştiutor — cu mâinile la spate — în promenadă.

Iată un alt copil dintr'un institut londonez care după cum vedeţi nu se arată a fi prea emoţionat de vizita pe care i-o face Ducesa de Jork (stânga).

Jocul CĂLUȘARILOR

Doi călușari.

DESCENDENT direct al Romanilor, prin coloniștii aduși de Traian în Dacia — poporul român a moștenit toată dragostea lor pentru agricultură, toate însușirile firei lor, când răsboinică și când pacinică, precum și toate petrecerile (cântece bacchice, povestiri la gura sobei, jocuri, etc).
Dintre acestea din urmă, cel mai caracteristic este *jocul ciobanilor*. El e, totodată, și cel mai vechi, deoarece origina lui pare a fi aceeaș cu a fundării Romei.
Iată ce spune legenda:
La 753 înainte de Christos, când *Numitor* (regele Albei) a fost înștiințat de ciobani că nepoții săi Romulus și Remus trăesc, fiind crescuți de o lupoaică, regele a vrut să-și arate recunoștiința și a întrebat pe păstori ce doresc să le dea. *„Pentru binele ce mi-ați făcut* — a mai adăugat — *cereți orice-ți vrea și pe cuvântul meu de rege, voiu împlini!"*
Ciobanii, în nedumerire, l-au rugat să le dea timp de sfătuire: trei ceasuri, nu mai mult. Și dacă li s'a îngăduit, s'au dus la turmele lor. Acolo, când a aflat cum stă chestia, Romulus le-a spus: *„Inapoiați-vă numai decât la rege și cereți, pentru păscutul dobitoacelor voastre,*

Dansul îndrăcit al călușarilor

Un grup de călușari din Ardeal

să vă dea atâta pământ cât o cuprinde o piele de bivol".. Ei n'au înțeles de ce să ceară așa de puțin; totuș, în fața regelui, au repetat dorința exprimată de Romulus.
— *Al vostru și al copiilor voștri, să fie pământul ce va cuprinde o piele de bivol!"* a strigat Numitor în culmea bucuriei. Căci se gândia: *„Oricât de mare ar putea fi o piele de vită, tot nu poate fi nici măcar cât o casă.* Și a urmat: *„Aduceți pielea, să măsurăm!"*
Uimiți de *„prostia"* ce credeau că făcuseră, păstorii s'au întors la coliba lor și au spus lui Romulus tot ce zisese regele. Acesta, ca și frate-său Remus, au aruncat cu căciulile în sus de bucurie, strigând: *„All right!"* (sau ceva asemănător); apoi au umflat în spate un sac greu și au zis părinților lor adoptivi să meargă la măsurătoare.
— Am venit cu pielea de bivol, Măria Ta!"
— *Intindeți-o pe pământ și stăpâniți cuprinderea ei!* — a răspuns regele.
Dar ce mare i-a fost surpriza când a văzut că pielea de bivol era făcută curelușe subțiri ca acul! N'a putut totuș să-și ia cuvântul înapoi și astfel nepoții săi au pus stăpânire pe întreagă țara Lațiului.
Acum, aveau pământ, aveau deci loc unde să-și pască vitele, și să-și facă și ei case; n'aveau însă femei. Deaceea, după o lungă meditație, Remus a născocit un joc nou, minunat, încântător (jocul călușarilor noștri de azi).
Vreme îndelungată s'a ostenit cu tovarășii săi de păstorie până ce i-a învățat jocul — cu gesturile și cântecele lui. Apoi, când a văzut că totul merge strună, a trimis pe ciobani pe la popoarele învecinate în special la Sabini, cari ocupau porțiunea din Italia Centrală dela Arno la Apenini — să-i poftească la o mare petrecere.
(Aceasta, în anul 754 înainte de Christos, adică după ce zidiseră cetatea Romei).
Sabinii, auzind de un joc nou, au venit și cu nevestele și fetele lor. Petrecerea a avut loc afară din cetate. Când însă toată lumea era

mai uimită de frumuseţea jocului, Remus a făcut un semn şi imediat, toţi ciobanii s'au repezit la Sabine, au înşfăcat câte una şi chiar două în braţe, şi-au fugit cu ele în cetate.
Răsboiul ce-a urmat din această cauză, e prea cunoscut spre a mai fi nevoie să insist. Totuş, adaug (pentru cine l-a uitat sau nu l-a cunoscut de fel), că, în cele din urmă Sabinele au prins dragoste de ciobanii latini şi au mijlocit ele însile pacea şi buna înţelegere între cele două popoare...

❋

Şi acum, să revenim la *jocul căluşarilor*, aşa cum se practică la noi.
E incontestabil, că jocul acesta, — a cărui origină o văzurăm — cu dată fixă şi cu revenire periodică, este aniversarea răpirii Sabinelor. De asta vă veţi convinge şi mai bine, când vă voiu spune cum se joacă în Teleorman.
„Jocul căluşarilor” are toate caracterele unei reprezentaţii dramatice. Numărul personagiilor e limitat (opt jucători, un vătaf al jucătorilor, un mut şi doi lăutari); portul lor e special (cojoc miţos, cămăşi cu flori mari, fesuri roşii, chimire şi bete cu clopoţei, opinci cu pinteni tare sunători, pulpele înfăşurate în târsâni şi însfârşit ciomege scurte dar frumos lucrate); iar gesturile lor, ritmice şi tacticoase, sunt conduse de zăngănitul cobzei şi al vioarei.
La ţară e frumos de văzut *Căluşul!* Când trece pe şosea trupa căluşarilor, în frunte cu *mutul* sau *proasta din Căluş*, cu masca lui hidoasă şi lunga-i sabie de lemn, după care vine cu steagul — cut dintr'un şervet vărgat, în înodătura căruia e pus un mănunchiu de usturoi verde şi de pelin), toată lumea ese la poartă ca s'o vadă. Ba, cei tineri se ţin cu sutele după căluş, şi unde se opresc „să joace” stau şi ei de privesc.
Pentru a fi un joc frumos de căluşari, trebue neapărat o horă, o horă cât mai mare cu putinţă şi compusă în majoritate de fete şi femei. Căci şi în Teleorman e pe alocuri obiceiul ca la *„spartul căluşului”*, fiece căluşar să se repeadă şi să răpească o fată din horă.
In unele părţi obiceiul acesta a făcut aşa de mult timp lege, încât a intrat în moravurile căluşarilor tineri, neînsuraţi, cari într'adevăr îşi *„iau”* astfel nevestele. (Există chiar şi o locuţiune proverbială, care dovedeşte aceasta şi care se spune fetelor răpite în orice vreme de flăcăi: *„E luată din Căluş!”*)

Să ne'ntoarcem însă la horă şi la jocul căluşarilor.
Lăutarii au ,nî trupă, un dublu rol: să invite lumea *a juca pe căluşari* şi să cânte acestora. Deaceea, când sunt primiţi, lăutarii aleg un loc larg — bătătura casei, de preferinţă — şi încep să cânte. Imediat, cei nouă căluşari se adună în jurul lor şi fac tot felul de „farafastâcuri” (gesturi hazlii), pregătindu-se să joace. In acelaş timp, lumea care vrea să asiste, formează o horă largă, încercuind pe căluşari. Steagul, e rezemat de streaşina casei, ori de poartă, iar mutul, având într'o mână lunga-i sabie de lemn şi în cealaltă o oală cu lapte bătut, ori cu apă de var, îl păzeşte. Dacă vrea cineva să se apropie, acesta îl „păleşte” cu sabia ori — şi mai nostim — aruncă după el cu oala de lapte. Dar jocul a început.
Mai întâiu, în picioare, învârtindu-se individual şi neîncetat pe lângă ciomegele lor; apoi înlănţuiţi de chimire ori de bete; şi în cele din urmă aplecaţi pe vine, căluşarii joacă, se răsucesc în călcâie, sar bătând cu putere din pinteni, chiuie, sar din nou în picioare, îşi întind ciomegile spre centrul cercului pe care-l formează trupa lor şi vecinic neobosiţi, strigă mereu: *ălăi-şa! ălăi-şa!”*
Cântecul lăutarilor, aci încetinit, aci violent, iute ca un fulger, electrizează pe toţi privitorii. Deaceea, hora odată făcută, nu se mai desface până la terminarea jocului căluşarilor. Fetele şi femeile, flăcăii şi bărbaţii, moşnegii şi babele, ţopăe cu toţii in nesfârşita horă în care, pe fiece clipă, intră noi jucători.
Deodată, când te aştepţi mai puţin, auzi un chiot puternic; te'ntorci speriat şi constaţi, nu fără oarecare strângere de inimă, că *mutul* e de vină: avântă în mâini o bucată de lemn vopsită'n roşu, căreia i-a dat forma unei părţi secrete din corpul bărbătesc, se'ndreaptă spre fete şi face o serie de gesturi obscene. Acestea ţipă şi pun mâinile la ochi, ori întorc capul, ruşinate; părinţii lor râd însă cu hohote şi sunt tare bucuroşi: cred, că astfel aleasă de mut, fata lor se va mărita în cursul anului şi că va avea parte de copii.
Ălăi-şa! ălăi-şa! ălăi-şa ! strigă încontinuu căluşarii şi pintenii le zornăe, în izbirea puternică a călcâielor. *Alăi-şa! ălăi-şa!* zice apoi vătaful şi imediat, jocul se schimbă: aplecaţi pe spate, dar stând pe vine, rezemaţi în ciomege, joacă numai într'un picior. Jocul lor, departe de-a se încetini, capătă mai multă însufleţire. După câteva minute, se ridică iar în picioare, strigă *ălăi-şa! ălăi-şa!* şi-şi ciocnesc ciomegile. Insfârşit, isprăvesc programul printr' o spaimă nouă ce fac fetelor: repetarea scenei cu răpirea Sabinelor; în timp ce *mutul*, de bucurie, sparge, cât mai aproape de horă (aşa încât să stropească pe mulţi), o oală mare cu lapte...
C ultimă urare. încă un *ălăi-şa!* voios şi *căluşul s'a spart!...*

Când pleacă de acolo, văd că cu toată paza *mutului* — usturoiul şi pelinul steagului s'a împuţinat. Au fost furate: cel dintâi fiindcă e bun de friguri, iar ultimul pentrucă se poate face de dragoste cu el... Dar nimeni nu se supără: usturoi se găseşte cât vrei, pelin deasemeni; numai sănătate şi voie bună să fie!...

DETESTE

MUZICA

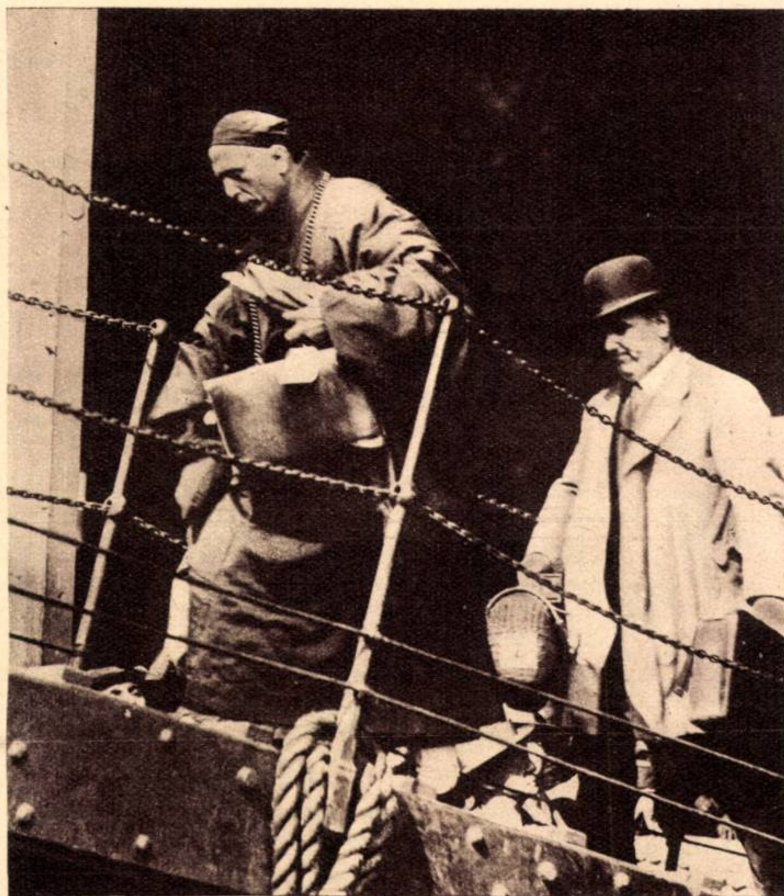
Concerte simfonice româneşti în străinătate

E în sezonul mort.
Cele două mari instituţii care practică la noi, în primul rând, muzica de ansamblu — Opera Română şi Filarmonica — şi-au lăsat oblonele ca de obicei în această epocă.
Rămân active numai muzicile militare, care prin faptul că se produc mai mult în aer liber, se găsesc astfel în plin sezon.
Se pare chiar că, neobositul lor inspector general, d. lt.-col. Egizio Massini, s'a hotărît, pentru anul acesta să remedieze privaţiunea la care publicul nostru de muzică e silit, prin aceia că va executa programe exclusiv de muzică simfonică.
In consecinţă d-sa ne vesteşte pentru seara de 23 Iunie a. c., un grandios concert simfonic, executat de o muzică militară alcătuită din 700 (şapte sute) de instrumentişti, care sub conducerea d-sale, ne va reda în marele stadion al O. N. E. F.-ului, interpretarea următorului program:
Rich. Wagner: *Uvertura la* „Tannhauser”.
Ludvig van Beethoven: Simfonia a 5-a, în do minor, şi
George Enescu: Poema română.
De relevat, pe cât de interesant pe atât de merituos, este faptul că cele două din urmă — Simfonia a 5-a şi Poema română — sunt pentru întâia oară orchestrate pentru instrumente de suflat şi ca atare executate în întregime.
Preocupările strict muzicale ale maestrului Massini l-au împins şi la inovaţia, la noi, de a-şi împlini ansamblul de suflători — în deosebi pentru Simfonia a 5-a — cu douăzeci de contrabase.
Cea dintâi muzică militară din lume care a practicat această împreunare de timbre în ansamblu, a fost faimoasa „Musique de la Garde Républicaine”, din Paris.
Intemeiat pe cele de mai sus, Ministerul apărării naţionale a luat lăudabila hotărîre de a organiza un turneu de propagandă în ţările aliate: Varşovia, Praga, Belgrad, etc.
După concertul de la Bucureşti socotim că vom putea prooroci mai cu temei sorţii de izbândă ai acestei iniţiative.

In căutarea unei patrii

— O convorbire cu Trebitch Lincoln, cel mai mare aventurier din lume —

UN bărbat înalt, purtând un chimono cenuşiu, care atârnă până la pământ, apare în coridorul închisoarei din Liverpool, unde îl aşteptam.
Cu capul ridicat şi braţele încrucişate pe piept, înaintează încet spre mine.
Privirea sa pare pierdută în vid.
Declară că va răspunde bucuros la întrebările mele, dar are grije că concedieze în prealabil cu un gest majestos pe gardianul, care se îndepărtează contrariat.
— *„Aş dori să petrec patru luni cu familia"* — îmi spune el — *„pentru a propovădui aci credinţa budhistă, în tovărăşia discipolilor mei".*

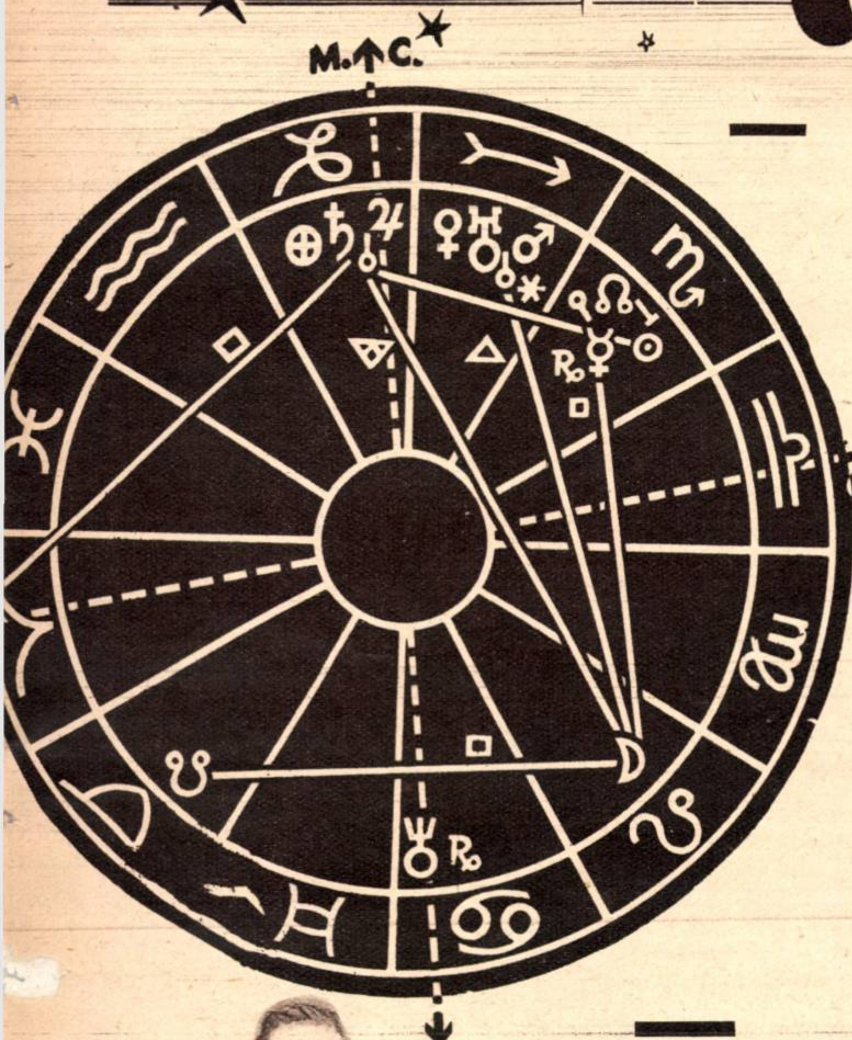
Trebitsch Lincoln la îmbarcare pe vasul Duchesse of Jork spre New-York.

Şi rostind aceste cuvinte, el arată cu mâna spre cinci călugări budhişti, cu capul pleşuv, îmbrăcaţi întocmai ca şi dânsul cari stăteau nemişcaţi în coridor.
— *„Mi s'a interzis să intru în Anglia, pentru a fi împiedicat astfel să-mi îndeplinesc misiunea. Voiu fi reîmbarcat pe bordul vaporului, cu care am venit şi svârlit în Canada. De acolo mă voiu duce în Germania".*
Chao Kung — acesta e numele actual al lui Trebich Lincoln— vorbeşte de peregrinările lui cu multă degajare, ca şi cum ar fi vorba de o mică excursie duminicală. Ridică umerii, când evocă asprimea de neînţeles a autorităţilor britanice, care l-au costat pe el şi trupa sa mii de dolari, risipiţi în cheltueli inutile.
„Budha îşi râde de nerozia oamenilor", iată ce pare să spună privirea dispreţuitoare, pe care o aruncă asupra gardianilor, cari-l observă cu coada ochiului.
— *„Din fericire, banii şi vremea n'au nici un fel de importanţă în viaţă. Dar oamenii nu ştiu ce le poate aduce viaţa în realitate. Vremea, pe care ar putea-o folosi atât de bine, ei o pierd alergând după bani şi apoi, după ce au isbutit să-i dobândească, îşi pierd timpul cheltuindu-i. Dac'ar avea mai mult respect pentru Budha şi învăţămintele lui, desigur că ei ar fi de o mie de ori mai fericiţi. Şi totuş, budhismul va salva lumea".*

Acest călugăr, cu capul ras vorbeşte toate limbile. El se exprimă cu tot atâta uşurinţă în engleză ca şi în germană. Se spune chiar că vorbeşte şi scrie la perfecţie limba sanscrită.
El evocă înaintea mea debuturile lui modeste la Budapesta şi la Viena. Apoi, cariera sa fulgerătoare în Anglia, ca deputat în Camera Comunelor.
— *„Dar de atunci, sunt aproape 25 de ani!"* — adaugă cu resemnare. *Toate acestea au luat sfârşit, din momentul când am fost arestat ca spion în timpul răsboiului. Vreţi să ştiţi dacă făcând aceasta, oamenii au avut dreptate? Probabil!"*
Cel mai mare aventurier din lume, unul, care în cursul carierei lui şi-a schimbat poate de o sută de ori personalitatea şi aproape tot de atâtea ori naţionalitatea, călătoreşte astăzi cu un paşaport chinezesc.
Odinioară, el poseda unul englezesc şi avea unul german, atunci când a fost arestat la Berlin, sub învinuirea de complicitate în complotul monarhist, de acum 12 ani.
— *„După toate aceste nenorociri am plecat în Extremul Orient şi acolo m'am făcut călugăr budhist. Acuma sunt în misiune. Ceeace m'a împins însă de astădată să mă'ntorc în Anglia, era un alt motiv".*
Trebich Lincoln voia să viziteze mormântul fiului său, executat pentru asasinat. In repetate rânduri el ceruse această autorizaţie marei lui vrăjmaşe, Anglia, care însă întotdeauna i-o refuzase.
Când vorbeşte despre acest refuz, faţa i se încruntă, expresia i se întunecă şi capul se agită, ca şi cum ar suferi de o groaznică durere.
— *„Uf!* — strigă el — *„nu mai vreau să cunosc această lume. Nu mă voiu mai întoarce niciodată într'însa".*
Dar dece mă priviţi aşa de curios? Nu mă veţi revedea niciodată. Mă reîntorc în împărăţia lui Budha unde-mi voiu găsi patria, pe care această lume stupidă se încăpăţânează să mi-o refuze.
Dar nu voiu muri, căci vreau să trăesc, să trăesc!"
Şi zicând acestea, intră într'o stare de absolută transă. Discipolii şi prietenii săi se apropie de noi, cu faţa îngrijorată şi cu infinite precauţiuni îl reconduc în celula sa.

I. S.

PROFEŢIA astrelor

Albert I, fostul Rege al Belgiei, mort în urma unui accident groaznic s'a sfârşit din viaţă exact în ziua în care preziseră astrele.

INDICAŢIUNILE generale astrologice din harta cerului pe 1933-34 indicau moartea violentă, prin crimă sau accident, a unui şef de stat; moarte confirmată prin eclipsa solară din 21 August 1933 şi precizată în timp şi în spaţiu prin harta cerului ridicată pentru intrarea soarelui în capricorn la 22 Martie 1933, adică pentru ultimul trimestru astrologic, primul din anul 1934.

Se prevedea: moartea unui rege foarte iubit şi foarte respectat. Anglia, Franţa, Spania şi Belgia erau vizate.

Nimic nu indica vreun pericol pentru preşedintele Albert Lebrun, sau pentru Alcala Zamora. Meridianul, în Anglia, era prea depărtat. Dimpotrivă la Bruxelles el era în conjunctură cu Jupiter, în consecinţă nu exista nici o îndoială.

Ziua de 17 Februarie, când a murit regele Albert, a fost remarcabilă prin aspectele lunei. Au fost în total zece în curs de 24 de ore. Cele mai frapante au fost paralelele cu Marte şi Uranus, care au făcut o zi nefastă. Această multiplicitate de aspecte lunare anunţau o mare schimbare, un eveniment care va avea consecinţe de lungă durată.

In ziua sfârşitului său, regele Albert era stăpânit de un presentiment. In prada unei tristeţi de moarte, a escaladat stânca fatală.

CERUL NAŞTERII NOULUI REGE

Cunoaştem entuziasmul cu care a fost primit de oraşul Bruxelles regele Leopold al III-lea al Belgiei. Eleganţa lui a făcut o impresie excelentă. Figura lui clară, ţinuta perfectă, surâsul Reginei care se făcuse populară de pe vremea când nu era decât principesa Astrid, păreau să asigure noului suveran viaţă lungă şi prosperitate. Noi i-o dorim din toată inima cu toate că s'a născut sub astre anunţând o viaţă sbuciumată.

Regele Leopold s'a născut la Bruxelles, în ziua de 3 Noembrie 1901 la ora 3 şi 15 minute după amiază.

Ascendentul este în al doilea decan al Berbecului. Nu fiţi surprinşi de acest termen. Fiecare semn al zodiacului cuprinde 30 de grade iar cercul cuprinzând cele 12 semne are 360 de grade. Decanii sunt părţi de câte 10 grade în cuprinsul semnelor. Sunt în total treizeci şi şase. Dacă fiecare zodie este stăpânită de o planetă, fiecare decan este sub influenţa unei stele anumite.

In al doilea decan al Berbecului negăsindu-se nici o planetă în momentul naşterii prinţului, carasteristicile lui fizice, morale şi intelectuale sunt acelea ale zodiei ţinând cont de locul soarelui la începutul decanului Scorpionului, semnul naşterii lui Leopold III-lea.

UN OFIŢER DE CAVALERIE

Din punct de vedere fizic şi moral, Regele Leopold III-lea corespunde bine tipului superior şi activ al Berbecului reprezentând idealul ofiţerului de cavalerie: voinţă puternică, agresivă chiar, ambiţie vie, impacienţă în faţa obstacolelor care îi stimulează energia, lipsă de tenacitate, entuziasm pentru un proect care se prăbuşeşte brusc, fără cauză aparentă. In caz de contradicţie, voinţa poate deveni încăpăţânare.

Decanul naşterii ne face deasemeni să prevedem o tendinţă de a considera ideile şi faptele printr'o prizmă foarte materială. Ambiţiunea este viguroasă dar limitată în timp şi în spaţiu printr'o incapacitate de a vedea în mare.

Sfetnicii suveranului ar trebui să-i amintească de ilustrul său bunic Leopold II, creatorul statului Congo. Aceasta, deoarece Leopold III-lea acceptă foarte greu alte puncte de vedere decât ale sale, în timp ce Leopold II era diplomat, ingenios, prudent, ştiind să pună pe fiecare la locul lui, având replica indicată pentru orice propunere.

Leopold III se va consacra din toată inima profesiunei sale de Rege, după cum dacă ar fi fost simplu particular s'ar fi dedicat cu trup şi suflet profesiunei sale.

SENSIBIL LA EXTREM

El ar accepta sfaturile, dacă evenimentele i s'ar înfăţişa altfel de cum au fost prevederile lui personale. Dacă îi va fi imposibil să facă să triumfe ideile sale, pe care le va susţine cu distincţie, el se va descuraja şi va fi văzut cedând pe toată linia, mai repede decât să încerce găsirea unui compromis între planurile lui şi ale miniştrilor. Aceasta din lipsă de supleţă. Deviza lui este certă: totul sau nimic. De aci se deduce fireşte că va avea conflicte cu anturajul său.

Noul suveran are facultatea să prezinte ideile cu diversitate, optimist, entuziast. Fără originalitate profundă, el va da impresia că ştie totul şi că pricepe totul.

Are nevoe de afecţiune. Asemenea naturi nu admit rigoarea opoziţie. Când aceasta se manifestă, ele sunt dureri surprinse ca înaintea unei trădări. Din pricina încrederii în sine, notă dominantă în caracterul acelora născuţi sub influenţa Berbecului, şi impreviziunii obstacolelor ar putea avea ca rezultat o pregătire insuficientă, proecte care au şansă să nu dăinuească. Acestea au nevoe de o punere la punct. Or, când evenimentele nu vor fi conforme ideilor Regelui, îi va trebui totdeauna un timp anumit pentru a-şi da seama de situaţia reală. De aci va rezulta o întârziere iremediabilă în luarea unor măsuri urgente.

SCLIPIRI ŞI REVENIRI

Este adevărat că în mijlocul complicaţiunilor cele mai grave, spiritul fertil al lui Leopold III expediente pentru îndreptarea va fi totdeauna gata să găsească unei situaţiuni compromise. Nu ar trebui să surprindă pe nimeni ca într'un asemenea caz să adopte o conduită politică cu desăvârşire opusă aceleia pe care o urma înainte.

Leopold II este un caracter generos. Va şti să menajeze banii publici; îi va întrebuinţa din plin când va trebui cu oroarea instinctivă a cheltuelilor neproductive.

Se va arăta rigid, puţin conven-

Domnia dificilă a Regelui Leopold

ţional. Va iubi uralele mulţimii, paradele, şi va fi mai puţin simpatizat de popor ca tatăl său din pricina unei rigidităţi, mai mult aparentă decât reală, dar în tot cazul caracteristică. Va păstra distanţa faţă de inferiori, aspru în raporturile sale, regretând apoi severitatea.

CONFLICT INTRE COROANĂ ŞI POPOR

Am spus mai sus că zodia naşterii prinţului i-a dat încăpăţânarea. Or, Saturn îi adaogă încă şi mai multă tenacitate. Leopold III va ţine deci piept furtunilor. Vor fi împrejurări în care conflictul dintre Coroană şi popor ar putea lua un caracter tragic, în urma căruia Regele va suferi mult căci el ar vrea binele tuturor acelora care îl înconjoară. Rareori se observă mai multă bună voinţă în serviciul funcţiunii supreme.

Foarte aproape de „Mijlocul Cerului" tot în Casa X-a se găseşte Partea Fortunei. Această poziţie, prin ea însăşi foarte favorabilă are neajunsul că se găseşte în Capricorn, al cărui stăpân este Saturn, care exercită la maximum influenţa lui primejdioasă. Traducem deci: mare noroc, susceptibil de întorsături crude. Nimeni nu se îndoeşte că prinţul nu suferă profund.

NEMULŢUMIREA LIBERALILOR ŞI AMENINŢĂRILE OPOZIŢIEI

Vedem deasemeni că Partea Fortunei este aşezată la fel ca Luna în Casa V ceeace prezice o pierdere a popularităţii. Este cert că Regele va vedea plecând din jurul lui grupurile democratice credincioase ilustrului său tată, precum şi mica burghezie intelectuală.

Aceasta ar putea fi explicată şi printr'un alt aspect la Lunei cu Marte în trigon, care semnalează o popularitate puternică şi durabilă a Prinţului printre militari.

Să bage de seamă să nu nemulţumească pe radicali şi radical-socialişti. Dacă Leopold III ar putea sesiza puterea acestui avertisment multe evenimente ar continua să plutească în nesiguranţă ceeace n'ar fi rău de loc.

Deasemeni foarte apropiată de mijlocul Cerului, dar în Casa IX, prin urmare printre ultimele grade ale acestei Case, Venus promite Regelui sprijinul marei industrii şi a marelui comerţ. Dar acest element nu va juca un rol prea important în cariera sa. Venus fiind fără demnitate şi fără respect. Această consideraţie este aşadar pur episodică.

Foarte importantă este însă opoziţia lui Neptun retrograd cu Mijlocul Cerului, certitudinea unei opoziţii deslănţuite ale elementelor extremiste de stânga şi dreapta care-şi vor urma atacurile cu obstinaţie. Când se va crede că s'a isprăvit cu ei, aceştia vor reîncepe cu şi mai multă furie.

SITUAŢIA ECONOMICĂ PROASTĂ

Soarele în Casa VII-a sextile cu conjuncţiunea Saturn - Uranus, leagă strâns pentru bine şi pentru rău persoana Regelui de destinul ei regal. In toate împrejurările monarhul va acţiona cu cea mai mare nobleţă, va fi un exemplu pentru popor. El nu se va gândi niciodată la el şi va fi prins cu desăvârşire de slujba lui regească.

Din nefericire, în aceeaş Casă, Mercur, este retrograd Lunei, ceeace ne obligă să insistăm asupra opoziţiei burgheziei de stânga, liberală şi democrată.

Aceste semne fac să se prevadă o situaţie grea a economiei publice.

Indicaţiunile cele mai supărătoate sunt date de Uranus şi Marte în Casa VIII. Luate izolat aceste două planete, în această Casă, porţiune a zodiacului intelectuale, nu sunt niciodată bune prevestitoare. Reunite, ele indică, pentru cea mai mare parte a timpului, evenimente grave, adesea deconcertante. Am văzut că Uranus este îngerul ciudatului. Ştim că Marte era considerat de cei vechi ca zeul războiului. Un trigon fericit al Lunii cu această reunire a lui Uranus cu Marte, nu atenuează de cât în parte razele sale.

Dragostea poporului va proteja pe suveran. Ameninţarea — dacă ora naşterii este absolut exactă — ar urma să fie situată la începutul verii anului 1936.

O PERIOADĂ DE CATACLISM

Este descurajant să constaţi dacă studiez prin astrologie evenimentele viitorului apropiat, că trăim într'o epocă de cataclisme. Pentru cei vechi minunile anunţau totdeauna ceva în afară de obicinuit.

La 8 Octombrie 1933 s'a semnalat o extraordinară ploae de stele, eveniment anormal vestind turburări sociale violente în Europa Occidentală.

Cuprinzând Franţa, Anglia, Germania şi Austria, ele vor avea maximum de efect în Spania şi Portugalia.

M. P. şi C. R.

Premiile „Romanelor Captivante"

Plăcerea jocului la loterie e azi în gustul publicului. Noua colecţie de 12 lei (260—300 pagini) „ROMANELE CAPTIVANTE", cea mai interesantă, cea mai eftină cu putinţă, — dorind a bucura pe cititorii fiecărui volum al său, nu numai cu surpriza unui roman de atracţie, scris în tempo vioi, tineresc, emoţionant, cu vervă şi nerv, de fruntaşi ai literaturilor străine, — ci dorind a prilejui lectorilor şi surpriza unor câştiguri materiale, — IN BANI ŞI CADOURI UTILE — le oferă la fiecare volum numeroase PREMII:

La volumul *„Hidroavionul Morţii"*, premiile oferite sunt următoarele:

1 premiu de 500 lei; 1 premiu de 300 lei; 1 premiu de 200 lei; 1 aparat de radio (galenă); 1 aparat fotografic AGFA-BOX.

5 abonamente gratuite pe 3 luni la excelenta revistă „Realitatea Ilustrată".

5 abonamente gratuite pe 6 luni la valoroasa publicaţiune săptămânală „LECTURA", floarea literaturilor străine.

1 cravată de mătase; 1 costum de bae; 1 litru Eau-de-cologne; 1 pudrieră fină; 1 stylo cu peniţă de aur.

5 premii literare a 100 lei fiecare, constând în volume (după alegere) din Editura „Adevărul".

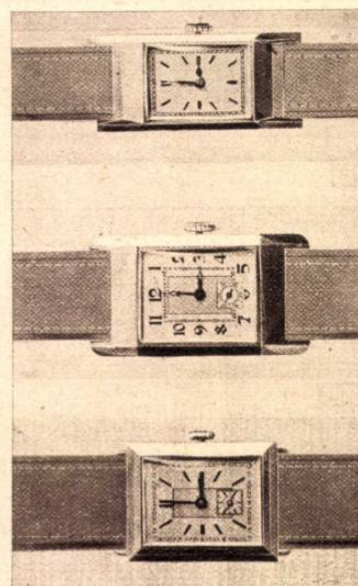
MODALITATEA CÂŞTIGĂRII: — Incepând cu volumul 6 din *„Romanele Captivante": „Hidroavionul Morţii"* (frumosul roman plin de acţiune, pasiune şi mister) pus astăzi în vânzare, toate exemplarele vor avea pe coperta internă, un BON DE PREMII numerotat. Numerele câştigătoare prin tragere la sorţi se vor anunţa în volumul următor, care apare peste o lună, şi tot astfel mai departe.

Bonul de premii nu trebue trimis decât de către câştigători — până cel mult la 25 ale fiecărei luni — semnat şi cu adresa exactă la editura „Adevărul", str. Const. Mille 5—9, Bucureşti şi vor căpăta imediat premiul.

Numele şi adresa câştigătorilor vor fi publicate în numerile imediat următoare ale *„Romanelor Captivante"*.

Procuraţi-vă chiar astăzi volumul cu Bon de premii „Hidroavionul Morţii" (12 lei 260 pagini), care s'a pus în vânzare la toţi chioşcarii şi librarii.

DE TOATE

In Anglia a avut loc de curând o mare reuniune nautică. Fotografia alăturată a fost luată în timpul concursurilor de yachting.

Episcopul Londrei vizitează de câteva ori pe an institutul copiilor invalizi. In fotografia de mai sus îl vedem în mijlocul bieţilor copii infirmi din naştere.

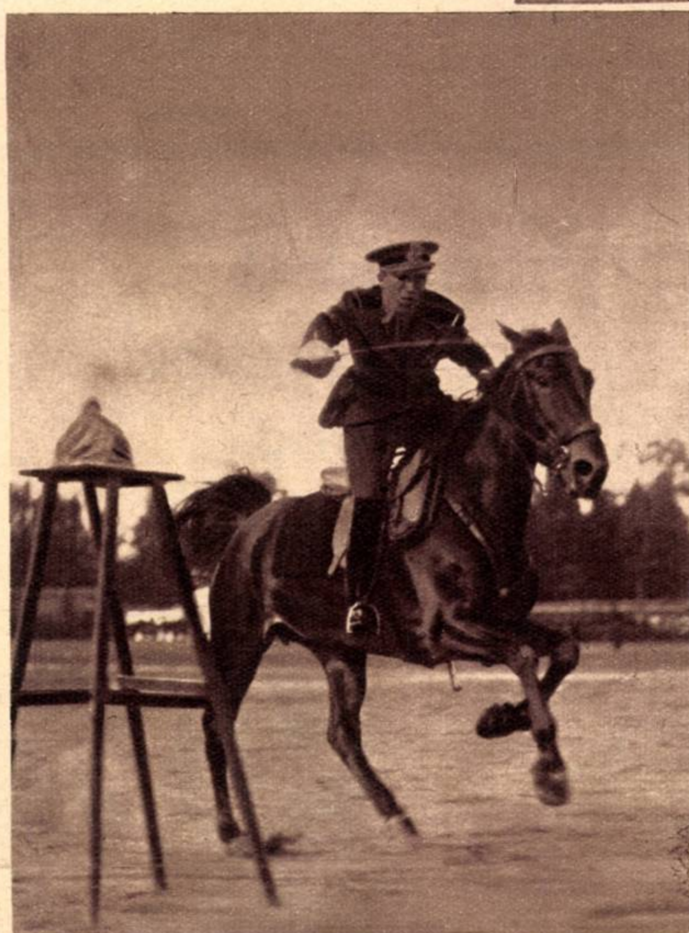
Colonelul Fulgencio Batista dictatorul din Cuba, îşi alintă în clipele de linişte pe cea mai mică dintre odraslele sale. (Aşa cum vedem în fotografia de mai sus

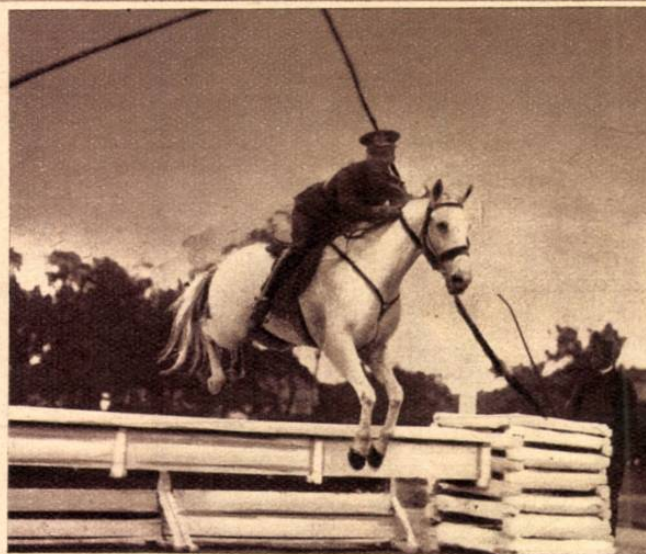

Producţia hippică a şcoalei speciale de artilerie din Timişoara

Fotografiile din această pagină reprezintă câteva aspecte interesante luate în cursul producţiei hipice al şcoalei speciale de artilerie din Timişoara.
Vedem astfel exerciţiul de tăere a paletelor în goana calului şi dresajul.

Apoi: sărirea unui obstacol excelent executată de unul dintre ofiţerii proeminenţi ai garnizoanei precum şi careul Caroselului (jos) de admirat prin ţinuta impecabilă a ofiţerilor.
Producţia s'a bucurat de un succes strălucit fiind urmărită cu mult interes de către spectatori.

(Foto Leonardo-Timişoara).

doamnele DIN NEAMUL CALLIMCHILOR

I

de C. GANE

Incepând cu numărul de faţă d. C. Gane va povesti pentru cititorii Realităţii Ilustrate *trecutele vieţi ale Doamnelor şi Domniţelor Române din epoca fanariotă, o continuare a volumului premiat de Academia Română şi care a avut un atât de mare răsunet în viaţa literelor române.*

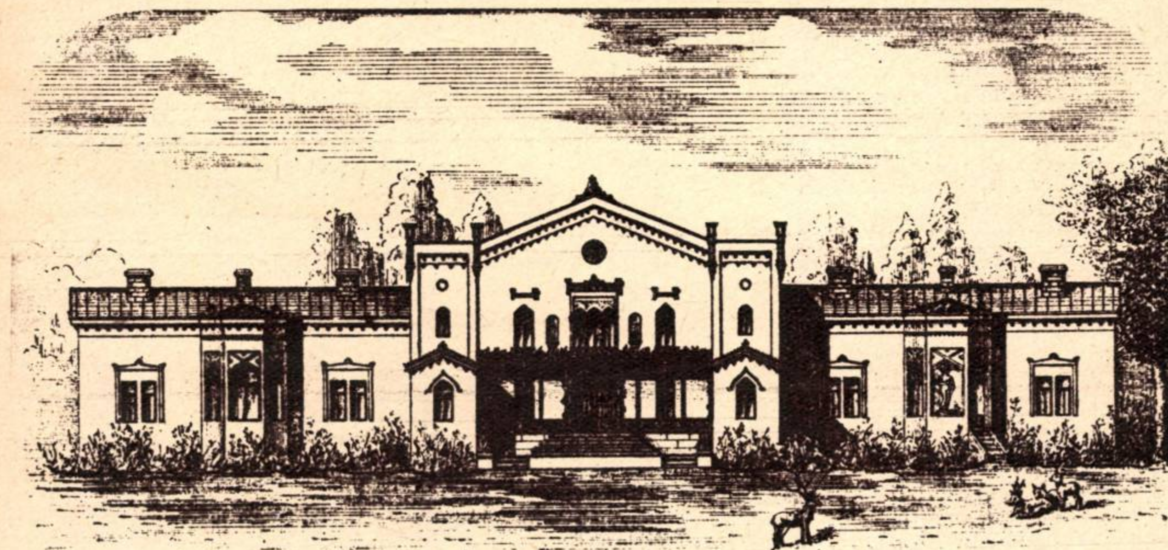
UN interesant, ciudat şi aproape duios episod al istoriei neo-bizantine la noi este acel al unor domnii care n'au fost nici fanariote, nici româneşti, fiind totuş un destul de simpatic amestec greco-moldovenesc.

Este episodul — care a ţinut, cu inerentele lui întreruperi, aproape 60 de ani—al domniilor celor patru vlăstare din neamul bătrânului mazil basarabean *Călmaşul*, transformaţi în pompoşi *„principi Callimaki"* şi cari, de altfel, în ramura lor domnitoare, s'au stins de peste o sută de ani [1]).

Obârşia quasi-răzăşească a Callimachilor este de altfel un titlu de glorie pentru ei, fiindcă: întâi din punct de vedere genealogic este parcă mai bine să fii răzăş moldovean, decât negustor constantinopolitan; al doilea, fiindcă din punct de vedere omenesc, este firesc să ai o origină oarecare, în spaţiu şi în timp, căci din coasta lui Jupiter nu s'a desprins nimeni, deşi cred unii că da; şi al treilea, şi mai cu seamă, fiindcă e foarte frumos să ştii că stăpânii îndrumători ai acestui neam au fost români şi nu străini.

Aşa dar să trecem la subiectul nostru, sau, după cum spuneau bătrânii cronicari când făceau — uneori prea des — lungi perioade: *„aici ne vine rândul să arătăm ce s'a întâmplat în această domnie"*.

1) Cei de azi nefiind decât colaterali domneşti, dar direcţi coboritori din *Toader Călmaşul*, tatăl lui *Ion Vodă Callimachi.*

Stânceşti (Botoşani)

In această domnie a lui *Ion Vodă Callimaki*, şi în aceste domnii ale fiilor şi a nepotului său, s'au întâmplat multe interesante fapte, care vor fi arătate numai în treacăt, întrucât subiectul acestor articole este viaţa Doamnelor şi Domniţelor lor, despre care ştiu cronicele şi documentele şi scrisorile rămase să ne spună multe şi frumoase lucruri.

Mai întâi, despre neamul Călmaşilor.

El era orheian, de la *Orhei*, din Răsăritul Basarabiei, care *Basarabie* era *Moldova*, fără nici o deosebire nici politică, nici etnografică. *„Basarabie"* a devenit partea ţării de dincolo de Prut abia mai târziu, fiindcă astfel au vrut s'o boteze *Muscalii* când ne-au răpit-o, dându-i un nume care nu era al ei, ci numai al unui ţinut din Sud-Estul Moldovei locuit de veacuri de tătari. Acolo, la Orhei, trăia deci de mult neamul neaoş românesc al Călmaşilor — poate nu chiar de la Traian, ci de la vre-un calmuk oarecare — până când, către sfârşitul veacului al 17-lea, tânărului *Toader*, fiul lui *Vasile* şi al *Arvasiei Călmaşii*, i se păru, om voinic şi întreprinzător ce era, că îi este prea strâmt colţul acela de ţară, pentru năzuinţele sale de viaţă mai largă. Plecă de acasă. Nu se ştie bine pe unde şi-o fi dus o tinereţe desigur sburdalnică — poate prin Polonia, căci vorbia bine leşeşte — dar îl aflăm mai târziu stabilit în *Câmpulungul Bucovinei*, unde se şi însoară cu *Nastasia*, fată de păstor de prin munţii aceia bucovineni. O aşezare, o gospodărie, chiar o bisericuţă de lemn pentru a-şi pomeni neamul înaintea lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor — însă o viaţă amărâtă în acele vremuri şi într'acele locuri de la hotarele Poloniei, când oştirile lui Sobieski treceau mereu graniţa şi pustiiau tot ce găsiau în cale. *„Noi nu ştim de atâţia ani ce este plugul, de-a rãul păgânilor"* scria într'o zi un biet câmpulungean. Abia mai târziu, către sfârşitul veacului, după moartea lui Sobieski, se mai potoliră lucrurile şi se curmară bejeniile. Atunci îl aflăm pe Toader Călmaşul ocupând dregătorii ţinutale; sub *Cantemireşti* şi sub *Mavrocordat* e pârcălab de Hotin *(1699—1713)*, iar sub Vodă *Mihai Racoviţă* e vornic de Câmpulung. E om cu stare acum. In *1729* cumpără de la spătarul *Dumitrachi Stroici* moşia *Stânceşti* de lângă Botoşani — o cumpărătură făcută cam cu sila — care va rămâne în stăpânirea urmaşilor săi până în ziua de azi. Un frate de-al lui Toader, *Neculai*, care a avut şi un fiu *Ion*, apare şi el din când în când în legăturile neamului. Dar bătrânul Călmaşul, are grijile lui acum, altele decât în tinereţe, grija de copii. Cinci sunt, trei băieţi şi două fete, cari trebue crescuţi, căpătuiţi, căsătoriţi. Pe *Paraschiva* o mărită de tânără cu *Andronachi* vel banul de la Botoşani, şi pe *Maria* cu *Ioniţă Ursuleţ* postelnicul, tot de prin aceleaşi ţinuturi ale Botoşanilor şi Dorohoiului. Amândouă de altfel, după cum vom vedea, vor rămâne văduve şi se vor mărita din nou. Cei trei băieţi erau, după vrâstă, *Gavril, Ion* şi *Dumitru*. Cel mai mare, Gavril, s'a făcut popă, de va ajunge şi mitropolit; cel mai mic, Dumitraşcu, va rămâne un boier ţinutal, aşezat la Stânceştii Botoşanilor de la care va curge mai departe neamul Călmaşului până azi. Cel mijlociu în sfârşit, Ion, sau Ioniţă cum i se spunea acasă, sau Ienachi cum i s'a zis printre Greci, va ajunge voevodul Moldovei, şi tată şi bunic de voevozi.

Născut în 1690, Ion Călmaşul, care s'a arătat de tânăr isteţ şi deştept, a fost trimis de tatăl său întâi la şcoala popilor să înveţe a citi şi a scrie moldoveneşte şi apoi la şcoala grecească a lui Nicolae Mavrocordat. Dar mai târziu l-a urcat babaca în rădvan şi l-a trimis tocmai la *Lwow (Lemberg)* să înveţe limba polonă şi cea latinească, ce-i vor fi doar de folos mai târziu în viaţă. Tovarăş la învăţătură a avut în străinătatea aceea pe *Ion Canta*, care va fi mai târziu cronicarul prietenului şi voevodului său.

Prin *1712*, la vrâsta deci de 22 de ani, Ioniţă Călmaşul se întoarse de la învăţătură cu bună ştiinţă de carte, şi în tot cazul cu o desăvârşită cunoaştere a limbii latine. Tocmai atunci *Ion Mavrocordat*, Dragomanul Porţii scrisese fratelui său *Niculae Vodă*, Domnul Moldovei cu rugămintea să-i trimită la Constantinopol un tălmaci de cărţi latineşti, că nu poate afla nici unul bun în capitala Impărăţiei Ottomane. Nicolae Vodă găsi deci în Iaşii de pe Bahlui pe Ioniţă al lui Toader Călmaşul şi, împreună cu frate-său Gavril, îl trimise Dragomanului la Stambul.

In această calitate de tălmaci rămase Ioniţă pe lângă Dragomanul Ion Mavrocordat în tot timpul funcţionării acestuia, învăţând acolo turceşte, franţuzeşte şi italieneşte, ceeace-i făcea, pe lângă limbile ce mai vorbia, un frumos bagaj de cunoştinţe filologice.

In *1716* Ion Mavrocordat fu numit Domn în Ţara Românească, iar locul de Dragoman al Inaltei Porţi îi ocupă *Grigore Ghica*, feciorul lui *Matei Beizadea*, care era fiul bătrânului voevod *Grigore I Ghica* din veacul al 17-lea. Noul Dragoman păstră în slujbă pe tălmaciul Ioniţă, care-l şi înlocuia uneori în trebile dragomanatului, căpătând astfel o mai adâncă cunoştinţă a politicei Porţii. In *1726*, când Grigore Ghica fu trimis Domn în Moldova, tălmaciul Ioniţă, care devenise între timp vechilul dragomăniei, era acum de 14 ani la Constantinopol, şi se poate spune că foarte cu greu s'ar fi putut lipsi terzimanul de serviciile sale. Numele şi-l schimbase acum din Călmaşul în Callimaki, şi din Ioniţă în Ienachi, fiindcă astfel o fi fost cerinţa obiceiului locului, în lumea aceea fanariotă cu care avea el legături acolo. Dar în schimb Ienachi Calimaki tot Ioniţă Călmaşul rămăsese, bun Moldovean cu patriarhale obiceiuri, şi purtând în suflet un adânc dor de ţară. De aceea, când Dragomanul Grigore Ghica fu trimis Domn la Moldova, Ioniţă se rugă de el să-l ia cu dânsul la Iaşi, că voia să se sta-

tornicească în țară, și să-și vadă pe bătrânul lui tată, și la urma urmei să se și însoare, căci avea acum 36 de ani. Iar Ghica, ascultându-i ruga, îl luă cu el în Moldova, și-l boeri, făcându-l *treti-logofăt*. Era o boerie mică, dar carierele se încep de jos. De altfel era un post de încredere, căci logofătul al treilea pecetluia scrisorile private ale Domnului, iar pe ale lui Ghica le redacta chiar el, dându-le Voevodului spre iscălitură. În afară de aceasta el trebuia să cunoască și protocolul, fiindcă sarcina de a primi pe solii străini era a lui. Vrednic cum era și priceput în trebile politice, el fu însărcinat de Vodă cu tratativele de împăcare dintre Hanul Crimeei și Tatarii din Buceagul Moldovei, misiune pe care o împlini atât de strălucit, încât Grigore Vodă îl înaintă la rangul de mare medelnicer (1728). Doi ani mai târziu, în 1730, drept răsplată a slujbelor sale, Ion Callimaki fu trimis la Constantinopol, în calitate de capuchihae al Domnului Moldovei[1]) Stătuse în țară numai patru ani. În timpul acesta însă, în Iași fiind, vel medelnicerul Ion Callimaki găsi în sfârșit o fată pe care o crezu vrednică să-i fie soție. O chema *Ralù*, desmierdată *Ralița*, fiica unui paharnic din Moldova. Acest paharnic poate să fi fost *Todirașcu Costaki*, fiul marelui vornic *Vasile Costaki* și al *Catrinei Cantacuzino*, după cum crede d. Iorga, dar mai sigur că-l chema *Dumitru Hrisoscoleu*, după părerea lui Rangabè și a d-lui Ion Filitti, din neamul moldovizat al acestei familii de Greci, cu multe legături în țările noastre.

Se vede treaba că logodna trebue să fi avut loc scurt timp înainte de plecarea lui Callimaki din Moldova, de vreme ce nunta nu se făcu la Iași, unde locuia tatăl Raliței, ci la *Țarigrad*, pe malul Bosforului, în pitoreasca localitate din imediata apropiere a Galatei, *Curù-Cișmè*. Acolo își aveau casele mulți din Fanarioții bogați, foști și viitori Domni, ca *Alexandru Ipsilanti*, *Constantin Racoviță* și *Grigore Vodă Ghica* el însuși; acolo deci își cumpără și noul capuchihae o casă frumoasă pe care o mobilă cu bun gust, de dragul alesei inimii sale.

Nunta trebue să fi avut loc abia prin 1733 sau 34. Mireasa era mult mai tânără decât mirele (care avea acum 44 de ani) și era foarte frumoasă. Mai târziu, când nemiloșii ani rotunjesc formele mlădioase și sbârcesc fețele întinse, ea a înlocuit *„cette beauté, qui avait été parfaite, par un air majestueux”* ne asigură contimporanul ei *De Tott*, un ungur franțuzit, care-a fost de mai multe ori oaspetele Callimakilor în casa lor, de pe malul Bosforului.

Înainte de toate Ralița era însă o vrednică gospodină, care-și vedea de casă, de camară, de bucătărie, de musafirii care-i umpleau saloanele, și de roabele ei, cărora le purta o deosebită grijă. Cu toate lucrurile acestea mărunte, care în viața ei luau proporții uriașe, nu se putea glumi. Bietul capuchihae, care avea de dus în spinare toate trebile Domnului Moldovei, mai trebuia să vadă și de gospodăria nevestei sale, căci altfel vai de zilele fripte ce i se făceau. Scrisorile ce trimitea în Moldova fratelui său Dumitrașcu erau pline de cereri de aceste, de-ale mâncării și de-ale gospodăriei. *„Frate, am trebuință de o mie cinci sute de ocă de lână spălată, opărită, și în primăvară să se pună fără greș în corabie să-mi vie la vreme... Și să-mi trimiți din Moldova sare, slănină, pastramă și orz pisat, CĂ ALTMINTRELEA NU POT INTRA IN VOIA RALIȚEI.”*

De altfel rămăseseră amândoi, și Ion și Ralița, Moldoveni simpli și cuminți, care-și vedeau de trebile lor, fără fumurile la care i-ar fi îndreptățit situația lor, în cercul acela de mândri Fanarioți. *„Din toate scrisorile lui Ioniță”* spune d. Iorga [1]) *„nu respiră altceva decât spiritul cuminte, smerit, sfios, al unui om mai norocos, pe care l-a ajutat Dumnezău să ajungă la o stare mai bună și care se îngrijește cu scumpătate de gospodăria pe care vrea s'o întemeeze. Nimic din mândria insultătoare a unui parvenit.... Mândria situațiunilor, grandiositatea, megalomania sunt cu totul străine de acela care iscălește scrisorile sale „Ion Medelnicer”, atunci când ar putea să arboreze, spre a-și speria rudele din țară, numele cel nou grecesc ce suna așa de bine, și să adaoge pe lângă dânsul calificativul de ajutor în Terzimănia cea mare a Împăratului.”*

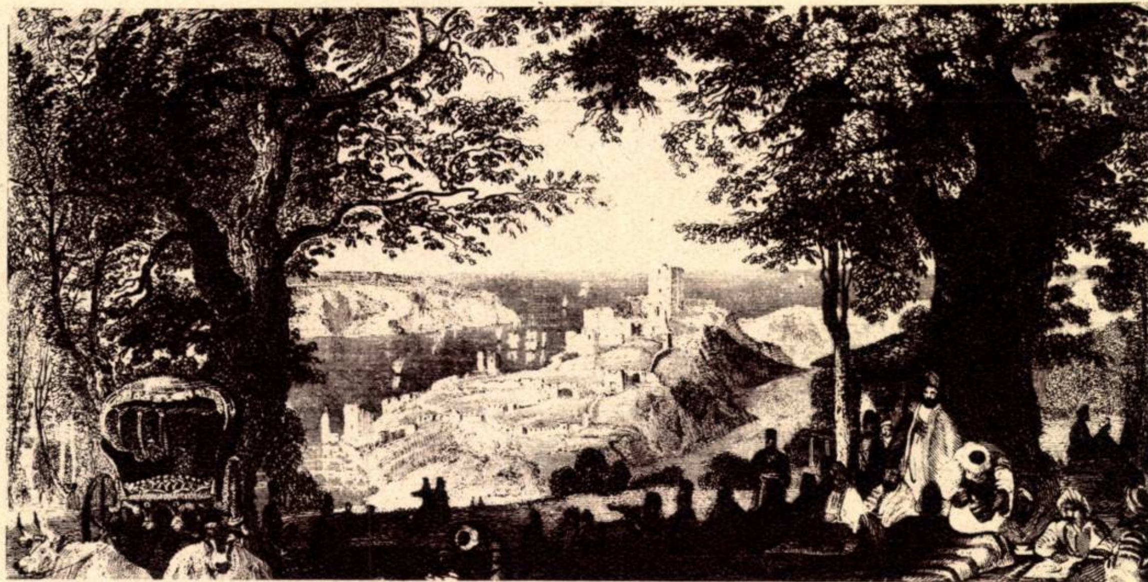
Căci în adevăr, Ion Callimaki nu era numai capuchihaia Domnului Moldovei, Grigore Ghica. Dragoman fiind acum fratele acestuia, Alexandru [2]), medelnicerul Ion avea rosturile lui la dragomanat, unde scria, tălmăcia, parlamenta, ca și cum ar fi fost titularul departamentului. De altfel, șase ani după sosirea lui Callimaki la Constantinopol în calitate de capuchihae, în 1736, Alexandru Ghica fiind trimis la Iași în vederea tratativelor de pace turco-ruse, e numit el *vechil* al terzimanatului [3]). Rămâne în această funcție până la întoarcerea lui Ghica din Moldova, iar patru ani mai târziu, când acesta este decapitat, Sultanul poruncește că *„vechilul ce-a purtat în vremuri trebile Terzimanului să-l îmbrace în caftan și să-l facă Terziman Mare”*.

Iată-l deci pe medelnicerul Ion, Dragoman de-a binelea (1741, în luna Martie).

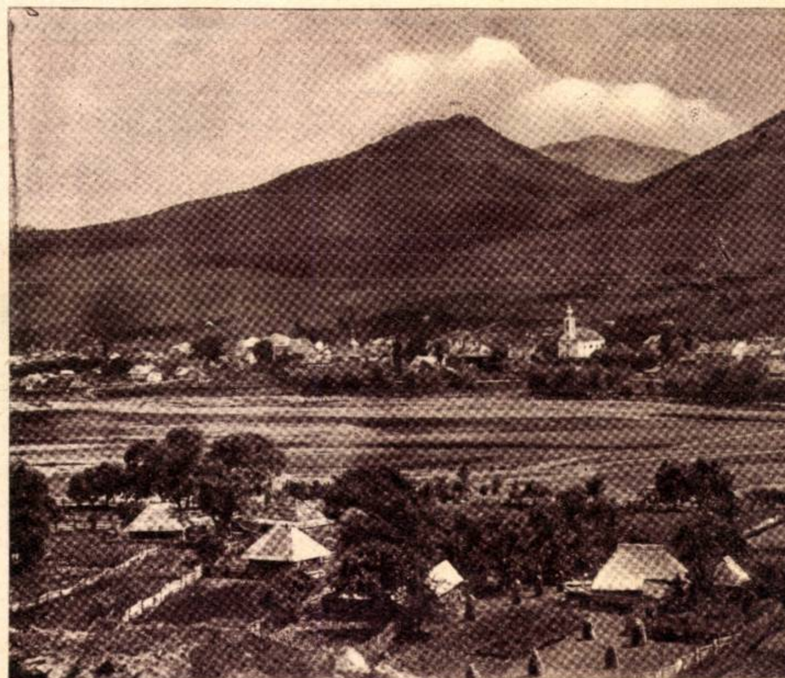
Nici acum nu-și schimbă fostul Ioniță Călmașul firea — poate mai ales nu acum, unde era un om de 51 de ani. Scrisorile ce le trimite fratelui Dumitrachi de la Stăncești sunt pline de dragostea și de grija ce arată pentru rudele sale rămase în Moldova. O vorbă bună pusă de el pe lângă Vodă poate face multe. Cumnatul *Andronachi* (bărbatul surorei sale Paraschiva) va avea isprăvnicia Câmpulungului; *Gheorghe Cananò*, al doilea soț al celeilalte surori, Maria, nu va fi uitat nici el; cât despre Dumitrachi, căruia i se suflase bănia, să nu aibă nici o grijă, căci îi va fi dată înapoi, iar de nu, va fi numit și el ispravnic undeva: *„Nu te mâhni, voios să fii, că despre mine, iubite frate, nici de cum uitat vei fi”*.

Dar una e dragostea de frate, și altele sunt interesele. Când împrumută pe cumnatul său Andronachi cu două pungi de bani, îi pune soroc în 6 luni, îi cere 5 lei dobândă pe lună la 500 (12% pe an) și-i amintește frumos o vechie zicătoare românească: *„Frate ca frate, dar brânza pe bani”*.

În vremea aceea, când a fost numit Callimaki Dragoman — funcție pe care o păstrează 11

Constantinopol: intrarea în Bosfor

Câmpulung (Bucovina)

1) Capuchihaele erau agenții Domnilor noștri la Poartă, cei prin cari se scurgea toată corespondența domnească, prin cari se făcea plata tributului, și cari vedeau mai puțin de interesele Țării, decât de ale Domnilor care-i trimiteau acolo.

1) N. Iorga: Documente privitoare la familia Callimaki. I. LVI.

2) Tatăl lui Grigore III Ghica, Domnul Moldovei, cel decapitat în 1777.

3) Terzimanat sau dragomanat e acelaș lucru.

ani, dela 1741 la 1758 — era însurat de şapte ani şi copiii erau toţi născuţi: *Grigore* în 1735, *Alexandru* în 1737, *Savastiţa* în 1738 şi *Maria* prin 1739 sau 40.

Grijile Raliţei erau deci sporite. Nu mai era vorba acuma numai de casă, de gospodărie şi de oaspeţi; erau copii acolo, cari trebuiau păziţi, îngrijiţi, crescuţi, căpătuiţi. Ea ţine în casă acum un *logotatos* pentru băieţi, un preot grec *„foarte sever în privinţa bunelor moravuri"*, iar pentru fete avea roabe care le urmăriau pas cu pas, să nu, Doamne păzeşte, să li se întâmple câte ceva. Erau aceste roabe un fel de *„duègnes"* însă foarte tinere, cam de-o vârstă cu micile cuconiţe, ceeace făcea din ele mai mult tovarăşe de joc, decât adevărate „dadace".

Deşi Mare Dragoman acum, pentru Coana Raliţa bărbatul ei tot acelaş soţ ideal rămăsese, care trebuia, musai, să-i intre în voie. Şi de roabele aceste tot el avea să poarte grijă, scriind fratelui Dumitrachi să i le trimită din ţară, fete sărace, curăţele, şi să nu fie ţigance. Moldovence trebuiau să fie, sau cel mult curcite, şi de nu erau orfane puteau să vie cu mamele lor, căci el le va ţine bine, le va da rochii şi podoabe, şi le va mărita. *„Cumnatele şi surorile"* scrie el *„să cumpere roabe de aceste, căci vor avea astfel MARE MULŢAMITĂ DESPRE RALIŢA"*. Şi mai departe scrie să i le trimită pe mare *„căci Ţarigradul iatălăi*[1]*) o palmă de loc de la Galaţi"*.

Palma ceea de loc se străbătea pe atunci, când era vremea bună, în vre-o zece zile, iar când bătea vântul potrivnic, în vre-o două-trei săptămâni, cât faci azi de la Galaţi până la New-York, cu un vapor mai bun.

Surorile şi cumnatele — dar de fapt era o singură cumnată de frate, celelalte fiind, pasemi-te, de veri — pentru a avea *„mulţumită despre Raliţa"* trimit prin Galaţi la Ţarigrad o droaie de Molovence, tinere şi curăţele, cu sau fără mame, pe care coana dragomănească trebui să le păzească ea acuma, de unde le adusese pentru a păzi dânsele pe fetele ei. Şi că aşa a fost, se dovedeşte prin scrisoarea ce trimite Dragomanul fratelui Dumitrachi, cam la vre-o 7—8 ani mai târziu, prin care-i cere să-i trimită o rămăşiţă de bani ce mai avea de primit de la el, fiindcă vrea să mărite *„pe una din roabele trimise mai anii trecuţi din Moldova, pe Ileana, că-i este ei mai mult de măritat, decât de pământul ţării"*. Şi gravul Dragoman al Împărăţiei Ottomanilor — desigur tot pentru a fi pe placul Raliţei — scrie fratelui său banului, la Stănceştii Botoşanilor, că va găsi el pentru Ileana un bărbat din ciracii casei *„un voinicel cu ochii deschişi, să-i dea câte odată şi peste nas, că-i cam uşuratecă copila"*.

Dintr'o altă scrisoare a Dragomanului către frate-său aflăm uluitoarea ştire că pe vremea aceea se putea cumpăra cu o pungă de bani (500 de lei) două pluguri de boi, 20 de vaci cu viţei, grâu, orz şi vin, *iar din ce va rămânea* să mai cumpere dumnealui banul Dumitrachi pentru frate-său 50 de stupi, tocmind şi un stupar „cam harnic şi cu dreptate", aceste pentru Mănăstirea Doamnei, lângă Botoşani, care e a Raliţei. Adevărat că adaogă Dragomanul: „toate aceste trebuesc cumpărate *pe acest timp de ieftinătate"*, dar ori cât...! Şi mai adaogă Dragomanul că să fie toate trecute pe numele fratelui, ca nu cumva după moartea sa, să fie socotite ca fiind ale dragomăniei. *„Pân' mă trăeşte Dumnezău în viaţă, bine"* scrie Callimaki în frumuseţea ceea de stil arhaic, pe care în zădar ne trudim astăzi a-l întrece *„iar după viaţă, frate, întâmplându-se alt dragoman a vrea să PUIE MÂNA PE ELE, deci numai dumitale să rămâie"*.

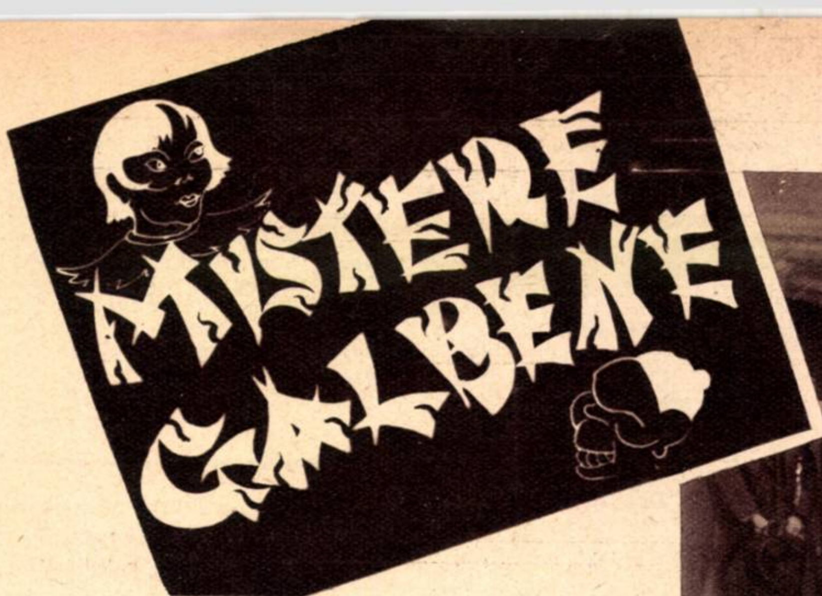
Toate scrisorile lui Callimaki către frate-său sunt româneşti, fie din pricină că rămăsese el prea Moldovean în suflet pentru a întrebuinţa altă limbă, când voia să grăiască cu ai lui de acasă, fie din cauză că banul Dumitrachi n'o fi ştiind greceşte, ceeace, de altfel, e sigur, deoarece într'una din scrisori zice: *„Izvodul*[1]*) de cumpărături fiind grecesc, cu slova grămăticului meu, pune să ţi-o prefacă, ca să înţelegi..."* Să ţi-o *prefacă* înseamnă să ţi-o *traducă*, drept dovadă că se poate vorbi româneşte şi fără neologisme.

De asemeni nu este aproape nici un singur răvaş în care să nu vorbească Dragomanul de Raliţa lui, atât de straşnică de câte ori e vorba de gospodărie. *„Am primit prin Oprişan toate cumpărăturile, SPRE BUCURIA RALIŢEI, dar brânza şi untul pentru trebuinţa casei a fost silită, din cauza zăbovelei, să le cumpere ea cu bani... şi-i mai trebue sare şi slănină"*. Iar când nu-i mai trebueşte Coanei dragomănese nimic şi e mulţumită de toate, apoi cel puţin la sfârşitul răvaşului trebue să mai amintească numaidecât de ea: *„Raliţa şi toţi copiii noştri vi se închină cu sănătate, şi surorilor, şi dumisale cumnatei, şi mila lui Dumnezău împreună cu D-voastre"*.

(Va urma)

1) Iată-l este. E un moldovenism păstrat şi astăzi.

1) Lista.

Un grup de somităţi japoneze dintre care multe au fost amenințate de asociațiile teroriste.

„Fraţii sângelui".—„Puţin metal, însă aur"!....—Taina asociaţiilor secrete.—Dragonul negru.—Aleşii morţii.

ASOCIAŢIILE secrete abundă în Orientul îndepărtat. In Japonia şi în China, ele se numără cu zecile, iar în Amman şi Coreea, activitatea lor nefastă se întâlneşte la fiecare pas. Din când în când, un proces cu răsunet ridică un colţ din vălul acestei realităţi romantice, cufundându-ne în viziuni pentru noi fantastice şi ireale. Recenta sentinţă pronunţată împotriva asasinilor primului ministru Inukai a dat în vileag toate dedesubturile conspiraţiei pusă la cale de fanaticii porecliţi între ei *Fraţii sângelui. Ketsumeidan, Ronin şi Nichiren,* formau un lanţ sângeros şi terorist. In aceste trei misterioase cuvinte găsim cheia tuturor atentatelor teroriste din vremea din urmă cari au pătat cu sânge străzile capitalei Japoniei. Asasinarea cu trei focuri de revolver a primului ministru Inukai, pe când acesta se ducea să voteze; a baronului Dan, directorul băncei *Mitsui Gomei Kaisha,* cel mai gigant consorţiu niponic, doborât cu un glonţ care-i perforă un plămân; apoi aceea a unui alt prim ministru ucis în propria-i locuinţă de către un grup de ofiţeri şi după toate probabilităţile masacrarea cu bombe a mareşalului Cian-So-Lin, la Mukden.

Patrusprezece membrii din organizaţia secretă „Ketsumeidan" (Frăţia sângelui) au compărut în faţa judecătorilor, căpătând osânde cari au variat între şapte ani şi munca silnică pe viaţă. Toţi făcuseră mărturisiri complete. Scopul asociaţiei era să suprime pe conducătorii moderaţi ai Japoniei pentru ca astfel frânele guvernului să treacă în mâinile extremiştilor. Organizatorul şi sufletul acestei mişcări era preotul budhist Ynuye care a fost condamnat pe viaţă. E un bărbat de patruzeci de ani, aventuros şi dotat cu multă îndrăzneală; totuş, pare lucru sigur că ar fi lucrat ca interpus al unei alte persoane. In orice caz nu s'a divulgat nici un nume, el asumându-şi întreaga răspundere. Fiu al unui medic din Kawate-Mura (în provincia Gumma) şi fratele unui vestit aviator niponic doborît de chinezi la asediul oraşului Shanghai, el şi-a făcut studiile secundare în liceul din Maebashi. Cum dovedise calităţi excepţionale de spadasin, a fost numit maestru de scrimă al poliţiei locale. Era, pe atunci, un discipol zelos al contelui Tanaka, ministrul casei imperiale şi al acţionarului Toyama. La izbucnirea războiului european, deveni secretarul particular al generalului Sakanishi şi, cu acel prilej, organiză serviciul secret niponic în Manciuria, ceea ce cerea un temperament de mare clasă. Reîntors în patrie, se pasionă pentru doctrinele budhiste ale sectei *Michiren* şi începu să facă o propagandă înverşunată de ultraextremism. Atunci concepu el ideia întemeierii unei asociaţii ai cărei membri trebuiau, cu preţul vieţii proprii, să descătuşeze Japonia din lanţurile modernismului spre a o readuce la splendorile de odinioară.

Astfel a luat naştere *Frăţia Sângelui,* compusă din indivizi îndrăzneţi şi dornici să pornească la lucru. Ynuye căuta calitatea, iar nici decum cantitatea. Obicinuia chiar să spună: *„Puţin metal, însă aur!".* Când asociaţia lui căpătă o desvoltare mai întinsă, intră în legătură cu scriitorul Gondo, cu Uishida şi cu toate focarele reacţionare ale capitalei. Conjuraţii alcătuiră numai decât o listă de „persoanele cari trebuiau suprimate pe orice cale pentru salvarea patriei". Fiecărui membru i se dădu o misiune şi astfel lanţul sângeros începu să se desfacă. Institutorul Furunchi — un vizionar tuberculos care a primit aceeaş pedeapsă ca şi şeful lui — deveni omul de încredere al acestui Ynuye. I se încredinţă sarcina să-l asasineze pe directorul

Palatul consiliului legislativ din Tokio

O' bandă de asasini, instrumente odioase ale grupului de terorişti care au pus la cale asasinarea ministrului Inukai. Banditii au fost arestaţi de curând.

Cel mai CIUDAT ORAŞ DIN LUME

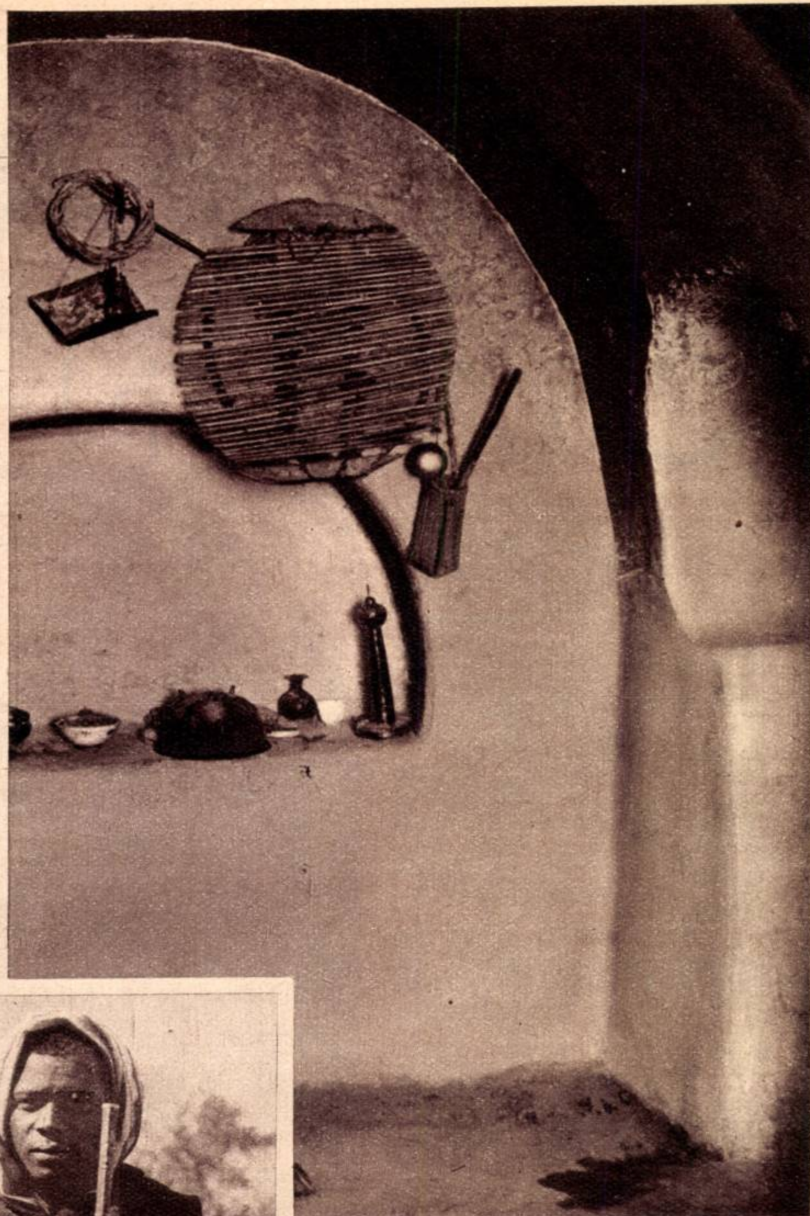
El Medenine, în Tunis, este un oraş cu case din blocuri de stânci, ai căror locuitori întrebuinţează chei de treizeci de centimetri lungime, nu plătesc impozite, au sfidat marea putere romană şi n'au fost niciodată subjugaţi.....

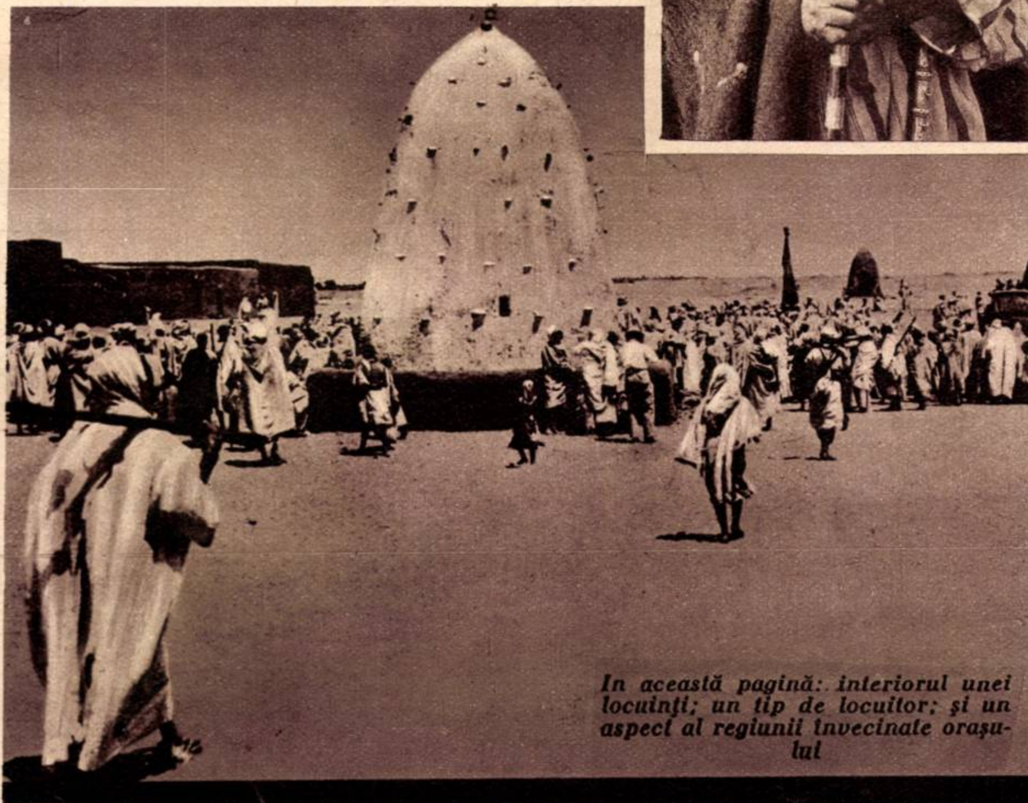
CEL mai ciudat şi probabil cel mai vechi oraş din lume este El Medenine situat în Tunis, protectoratul francez din Nordul Africei.
Casele sale ridicate din blocuri masive de stâncă au rezistat acum două mii de ani armatelor împăratului roman August care au cucerit şi distrus Cartagina situată doar la câteva mile depărtare.
Romanii au vrut să subjuge pe locuitorii El-Medenin-ului şi să-i oblige să le plătească tributul, dar aceştia se închiseră în casele lor de stâncă, lipsite de ferestre, care pot rezista şi astăzi celei mai moderne artilerii, şi cuceritorii vechei lumi, se văzură nevoiţi să-i lase în pace. Istoricul roman Salust a făcut în anul 30 a. Chr., o descriere a caselor din El Medenine, aşa cum erau pe vremea sa şi cum vor fi fost cu mii de ani mai înainte. De atunci şi până acum Nu s'a schimbat aproape nimic. Oamenii aceştia, s'ar opune şi astăzi cu aceeaş îndârjire oricărei încercări de a-i face să plătească impozite sau de a adopta cu sila elemente de civilizaţie europeană.
Ei nu sunt nici negri şi nici arabi deşi practică mahomedanismul. Se crede că fac parte din aceeaş rasă ca şi troglodiţii preistorici ai Europei iar viaţa pe care o duc se apropie în mare parte de cea pe care o duceau strămoşii lor acum 100.000 de ani şi mai bine.
Oraşul face una din cele mai stranii impresii. Casele se ridică pe un teren plat şi au forma unor pâini uriaşe aranjate în grupuri ce se arcuesc în potcoavă, sau în rânduri lungi şi drepte, în care se suprapun câte cinci şi şase case. Această distribuire le dă forma unor fortăreţe în toată puterea cuvântului.
Fiecare din etajele unei clădiri conţine o singură cameră cunoscută sub numele de „rhorfa", iar oraşul în total se cheamă un „kasr". Clădirile acestea sunt întrebuinţate în special ca depozite pentru alimente şi adă-

Vedem în această pagină un grup de locuitori în ciudatul oraş şi o intrare improvizată într'una din misterioasele „case".

posturi pentru femei, copii şi bătrâni. Optzeci la sută dintre bărbaţi, petrec nouă luni din an străbătând deşertul cu turmele lor şi semănând şi recoltând sărăcăcioasele bucate pe care le poate da un pământ extrem de ingrat.
Intre timp, femeile şi bătrânii au grijă de recoltele depozitate aşteptând toamna şi întoarcerea bărbaţilor când vreme de trei luni oraşul e înconjurat pe o distanţă de o jumătate de milă cu sute de corturi. Acesta e sezonul „lunei de miere". In interior casele nu au scări, ci numai pe dinafară se văd nişte trepte rudimentare formate de proeminenţele stâncilor prinse unele de altele printr'un ciment special al cărui secret nu se cunoaşte încă. Pentru a pătrunde în aceste case, inamicul ar trebui să se caţere pe peretele exterior de unde ar putea fi uşor trântit la pământ de către locuitorii ieşiţi în pragul uşilor. Trebue să menţionăm că aceste clădiri nu au ferestre dar cea mai mare ciudăţenie a oraşului de care ne ocupăm, o constituesc cheile care au o lungime de treizeci de centimetri. In case pătrunzi prin nişte uşi grele de lemn ce nu au mai mult de 60 cm. lăţime şi vre-un 1,20 m. înălţime. Ele se închid pe dinăuntru cu ajutorul unei bare grele de lemn. Metoda cu ajutorul cărora aceste uşi se deschid de afară, ea e foarte originală. In dreapta uşii, la o distanţă de două trei picioare de ea, se află practicată în perete, o deschizătură. Prin aceasta, stăpânul casei vâră o mână în care ţine cheia. Aceasta e din lemn prevăzută cu nişte cârlige ce corespund găurilor dela capătul zăvorului care este tras înainte sau împins înapoi după cum vrea să încue sau să descue uşa. După ce a coborît din casă, proprietarul ţine ciudata cheie pe umăr sau atârnată cu o sfoară pe spate sub burnus. Ea poate la nevoie să servească şi de bâtă.
Căsătoria are aci în primul rând de scop desvoltarea familiei şi bărbatul atribuie unei femei tinere şi sănătoase aceeaş valoare ca şi unui măgar. Când tânărul ajunge la vârsta căsătoriei, ceeace se întâmplă pe la cincisprezece ani, femeile mai bătrâne din familia sa încep să-i caute o soţie. Cât despre fată, ea e considerată susceptibilă de căsătorie pe la zece doisprezece ani. Intense negocieri au loc între femeile celor două familii şi se închee în cele din urmă un târg prin care părinţii fetei primesc un număr de capre şi oi, uneori un măgar şi foarte rar, o cămilă. Toate aceste discuţii au loc înainte ca tinerii să se fi văzut căci cu toată relativa libertate de moravuri a El Medeniului, relaţiile sociale sunt foarte restrânse şi tête-a-tete-urile, foarte puţin încurajate.
Interesant de notat e însă că aci mai persistă încă tradiţia căsătoriei prin răpire, în tocmai ca în zilele când omul locuia în caverne. Când ziua căsătoriei a fost stabilită, fata e îmbrăcată cu cele mai frumoase vestminte şi dusă în secret într'o casă nelocuită, Ea zăvoreşte uşa şi rămâne singură. In timpul acesta mirele adună câţiva prieteni şi împreună cu femeile din familia sa, care au spionat mişcările fetei, îi descoperă ascunzătoarea şi pune la cale un atac nocturn.
El a aranjat ca tovarăşii săi să-l aştepte cu caii undeva în apropiere şi când se înoptează, asaltează uşa grea de lemn spărgând-o cu o măciucă împrumutată anume în acest scop de la şeic şi ajutat fiind la această operaţie de către prietenii săi. E întâmpinat cu sălbăticie de fată care se apără făcând uz de dinţi şi de unghii. Ea face tot ce poate pentru a-l pune pe fugă dar după o luptă scurtă, el o apucă de braţ şi îndepărtând-o puţin de el îi dă o lovitură puternică în cap cu măciuca, după care o ridică pe sus ameţită. O urcă în şea înaintea lui şi în mijlocul strigătelor şi al focurilor de puşcă trase de către familia fetei, care între timp a venit s'o salveze, se îndreaptă în goana calului către noua lor locuinţă. Bâta e înapoiată şeicului şi-şi reia locul pe peretele din casa acestuia ca un simbol al „dominaţiei bărbatului".
Sunt mulţi cei cari nu pot înţelege pentruce locuitorii El Medeninului şi multe alte triburi ca ei, cari locuesc în deşert, continuă să ducă această viaţă de lipsuri şi sălbătecie în loc să plece, undeva unde ar găsi mai multă apă şi mai multă umbră. Savanţii s'au interesat şi ei de această chestiune. Poate că aceşti simpli copii ai deşertului rămân aci pentrucă n'au cunoscut niciodată o viaţă mai bună. Unii savanţi spun totuş că le-au arătat fotografii reprezentând case de ale lumei civilizate cu scări, ascensoare şi alte amenajamente de acest fel, dar că ei le-au privit simplu fără nici o expresie, fără să dea cel mai mic semn că ar fi fost impresionaţi sau că ar fi vrut să adopte ceva din confortul lumei civilizate.
Femeea îşi aplică aci pe faţă, trei substanţe — kohl pentru ochi, „tekhaya" pentru sprâncene, nas şi obraji şi şofran pentru frunte. Toate acestea sunt întrebuinţate cu scopul de a o înfrumuseţa. Cosmeticile acestea sunt completate de păcură care însă, nu are scopul de a o parfuma ci de a o apăra de şerpi. Ca parfum întrebuinţează şofran, cuişoare sau trandafiri în diverse combinaţii şi trebue să rămână toată viaţa sa la aceeaş mireasmă pentruca soţul s'o poată recunoaşte atunci când se întoarce din lungile sale călătorii prin deşert, care uneori durează ani dearândul. E obligată să rămână credincioasă soţului în tot acest timp, dar el are dreptul să-şi ia noui soţii în timpul cât călătoreşte.
Oraşul e situat într'o oază unde cresc palmieri şi o cantitate suficientă de alfalfa pentru hrana micilor lor turme de cămile, capre şi măgari dar cealaltă vegetaţie e foarte redusă pentrucă ploile sunt rare. Din feri-

In această pagină: interiorul unei locuinţi; un tip de locuitor; şi un aspect al regiunii învecinate oraşului

cire însă apa, se acumulează în „sus-sol" care e stâncos și o împiedecă să se scurgă mai departe. Puțuri adânci s'au construit aci din cele mai vechi timpuri și mențin un restrâns sistem de irigație care e foarte ingenios. Dela fiecare puț pornește un drum în pantă care e străbătut de o cămilă ce trage de o funie. La celălalt capăt al funiei se află un burduf plin cu apă. Când cămila a ajuns la capătul drumului burduful iese din puț și se varsă în niște canale ca e duc apa mai departe printre semănături.
Ceeace produce însă acest pământ e insuficient pentru întreținerea tuturor locuitorilor, așa că ei trăesc mai mult din comerț. Confecționează tot felul de obiecte din piele, pânzeturi, perii și altele pe care le vând celorlalți locuitori ai Saharei cari sunt mai puțin indemânateci decât ei.
Cimitirele lor sunt imense pentrucă în ele se păstrează de mii de ani rămășițele strămoșilor. Trupurile sunt înmormântate toate cu capul spre Mecca. Mormintele sunt săpate în stâncă și o lespede acoperă cadavrul care e astfel expus în parte aerului uscat și în curând se mumifică. In mormânt se introduc odată cu mortul o colecție de oale — rămășiță dintr'o religie preistorică. Dar vasele acestea sunt sparte pentru a nu putea fi întrebuințate de către sălbatecii ce rătăcesc prin deșert.
Prietenii mortului vin la anumite perioade și întind un ospăț pe mormântul său. Văduvele petrec mai multe zile lângă mormântul soțului și uneori își găsesc acolo un nou bărbat.
Oamenii aceștia nu cheltuesc bani pe mobile; ca paturi, mese și scaune deoarece acestea sunt cioplite din piatra din care e clădită și casa. Alimentația lor constă în primul rând din lapte acru, și cușcuș — un amestec de smochine tocate, făină și unt — și rareori la ospățuri, se servește carne de capră, de măgar sau de cămilă. Femeea care are un prim copil poate fi ajutată de mama și rudele sale dar la nașterile următoare, este o chestiune de onoare pentru ea să fie lăsată singură. Ea unge copilul cu salivă și chimion spre a ține la distanță spiritele rele. In ziua următoare, îi dă o înghițitură de apă în care a fost muiată o foaie de hârtie purtând un verset din coran. Ritualul acesta se repetă câteva săptămâni până când copilul e considerat în stare să întâmpine primejdiile vieței. De cum se face mai mare, băiatul începe să plece cu tatăl și atunci mama îl vede foarte rar.
Un personagiu foarte ciudat care exercită cea mai puternică influență asupra femeilor este „Marea scăldătoare a Morților". Se presupune că funcțiunea ei îi dă puterea să oprească oamenii de a ajunge la cer. Ea dă femeilor sfaturi în toate problemele vieței și în împrejurări extraordinare, le învață ce să facă pentru a se despărți de bărbații lor. Femeile acestui trib, sunt însă mai preocupate de ideea de a păstra iubirea unui bărbat decât de a scăpa de el. In acest scop ele recurg adesea la vrăjitori și vrăjitoare. Acești traficanți ai supranaturalului vin noaptea prin cimitire de unde iau oseminte pentru farmecele lor. In credința acestui popor, vrăjitorii leslănțuie în om după voie, toate pasiunile de dragoste până la ură, și le pot vinde oricui, pe prețuri foarte mari însă.
a-i mai atribue vrăjitorului, puterea de a transforma atât pe l cât și pe alții în hiene și alte fiare desgustătoare. Sunt numeroși lbii cari spun că ar fi văzut astfel de transformări petrecându-se hiar sub ochii lor. Un călător american, după un asemenea specacol, a părăsit în goană ținutul, de frică să nu pățească și el așa eva.

Intr'o școală de gimnastică din Anglia, elevele fac exercițiii ritmice cu balonul de cauciuc. Fotografia noastră a fost luată în timpul unui exercițiu.

O săritură în înălţime: de notat crisparea atletului în timpul săriturii

EXERCITIILE *fizice* ne scurteaza viata

Directorul Brown dela Grădina Zoologică din Fialadelfia arată că voga sportivă e contrară legilor naturei şi că animalul leneş, cu mişcările lente, este acela care trăeşte mai mult.

BĂRBATUL care se ridică cedând unei femei locul său, a făcut mai mult decât un gest de politeţă, — se pare că i-a dat câteva minute din viaţa lui şi dacă adunăm toate aceste minute la un loc avem unul din motivele pentru care „sexul frumos" trăeşte mai mult decât cel tare. Această teorie rezultă dintr'o descoperire recent făcută în privinţa efectelor pe care exerciţiile fizice le au asupra organismului omenesc.

„Ieşi în aer liber şi fă zilnic viguroase exerciţii dacă vrei să trăeşti până la adânci bătrâneţi" ni se spunea în ultima vreme din diferite surse şi cu toţii credeam, în această recomandaţie.

S'a cnostatat însă că cel care face exerciţii violente, moare relativ tânăr, în vreme ce profesorul universitar, bibliotecarul şi alţi oameni cu profesiuni sedentare cari-şi pierd răsuflarea când urcă o scară, continuă să respire multă vreme după ce individul, muşchiulos şi cu toracele bombat, a trecut în lumea drepţilor.

Văduvele, vesele sau triste, care supravieţuesc cel mai mult soţilor lor, sunt acelea care-şi petrec viaţa jucând cărţi şi nederanjându-se nici măcar pentru a-şi lua un pahar cu apă.

Cu un an înainte de a muri, la vârsta de 53 de ani, Senatorul William Maxwell Evarts, a fost rugat să spună ce a făcut pentru a-şi păstra o vigoare fizică şi spirituală cu totul ieşită din comun. El a răspuns scurt: „Nu ştiu— poate pentru că n'am practicat niciodată vreun sport".

Răspunsul acesta, dat în anul 1900 când americanii erau în culmea adoraţiei lor faţă de „Marele Zeu al Sportului" a scandalizat mult pe cei cari preconizau bicepşii uriaşi, muşchi bine desvoltaţi, alergăturile şi salturile ca pe cea mai sigură cale către o viaţă lungă şi sănătoasă. Ei puseră capăt îndoielilor prin ceeace părea să fie la epoca aceea un argument sdrobitor: „Uitaţi-vă la animalele sălbatece care duc o viaţă naturală şi vedeţi ce exerciţii viguroase fac".

Recunoaştem că toţi cei cari au întâlnit vreodată în calea lor un iepure, o vulpe, o căprioară sau altă vietate sălbatecă, le-au văzut fugind cu o viteză într'adevăr impresionantă. Acum se ştie însă că acest argument e cu totul greşit. Lăsând la o parte sburdălnicia ce caracterizează puiul şi care este un exerciţiu realmente voluntar, animalul adult este tot atât de leneş ca şi omul. Dacă intri într'o pădure, cetăţenii săi se ascund sau fug pentru a-şi salva viaţa; dar asta nu înseamnă că ei ar fi iubitori de exerciţii fizice după cum n'am putea spune aşa ceva despre pungaşul de buzunare care se vede la un moment dat înaintea gardistului.

Studiind-se de aproape animalele, s'a văzut că în captivitate unde câmpul mişcărilor e foarte restrâns, mai toate sălbăteciunile au o viaţă cu mult mai lungă decât în pădure, şi se pare că există o lege a Naturei, după care animalul cu cât e mai activ cu atât are mai puţine zile. Matusalemii animali apar în speciile leneşe cu mişcări foarte lente, cum e broasca ţestoasă spre exemplu. Păsările, fiind creaturi active, au o viaţă foarte scurtă, dar cele care trăesc cel mai puţin sunt păsările călătoare, ale căror obiceiuri migratoare le obligă să facă exerciţii îndelungate; pe de altă parte, păsările care ajung cea mai înaintată vârstă, sunt papagalii, deşi au multe de spus, fac foarte puţine mişcări.

D-l C. Emerson Brown, directorul

Iată mai sus un exerciţiu extrem de greu şi de extenuant. Rotirea în interiorul roţii cu mâinile suspendate. Sunt fixate numai picioarele.

Alăturat, exerciţii de gimnacă dificile şi periculoase.